

LOVEC

Revija za lovstvo, lovsko kinologijo in varstvo narave
Letnik LXXXVII., št. 10
oktober – vinotok

Glasilo izdaja

Lovska zveza Slovenije

Priprava za tisk Delo Repro, d.d.
Tisk Euroadria, d.o.o., v Ljubljani
Poštnina je plačana pri pošti
1102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:
Glavni urednik Janez Černač
Odgovorni urednik Boris Leskovic

Bojan Avbar, Tomaž Burazer,
Franc Černigoj, Romana Erhatic
Šrnik, Janez Hartman, Boris
Kryštufek, Marjan Toš

Lektorica in korektorica
Marjetka Šivic
Tehnični urednik Milan Samar
Tajnica uredništva Eva Strajnar

Lovci izhajajo praviloma vsak mesec.
Ta številka je izšla v 24.200 izvodih.
Po zakonu o DDV je glasilo LOVEC
obdavčeno po 8,5 % stopnji.

Besedila za objavo obvezno
pošljite tudi po e-mailu (ali na
disketi + izpis), uradne dopise,
potrjene z žigom in podpisom
odgovorne osebe ZLD/LD, in
fotografije pa v originalu ali na
CD. Pripišite tudi svojo telefonsko
številko.

Nenaročenih rokopisov in fotografij
ne vračamo!

Uredništvo glasila Lovec
Župančičeva 9 – p.p. 505
1001 Ljubljana
e-mail: lovec@lovska-zveza.si
Tel.: (01) 24-10-922
Faks: (01) 24-10-927
Predstavitvene strani LZS:
http://www.lovstvo.net

Cene malih oglasov:
do 15 besed 1000 SIT,
od 15 do 25 besed 1300 SIT,
od 25 do 30 besed 1500 SIT.
Za vsako nadaljnjo besedo 50 SIT.
Male oglase je treba poslati pisno in
plačati vnaprej na transakcijski
račun Lvske zveze Slovenije,
Župančičeva 9, Ljubljana,
pri NLB, d.d., Ljubljana:
02010-0015687097.

Foto: K. Schneider

IZ VSEBINE:

M. Ahlin:	Novi zakon o lovu, nova mačeha lovski kinologiji	512
LZS:	Uredba o določitvi divjadi in lovnih dobah	513
IZ DNEVNEGA TISKA		514
MNENJA IN KRITIKE		515
V. Remec – C. Štrumbelj:		
	Komu je dovoljeno preživeti?	515
J. Krivec:	»Z veterinarske uprave smo, prišli smo po uradni dolžnosti!«	517
J. Mehle:	Pomenijo vetrne elektrarne nevarnost za divje živali?	519
J. Mehle:	Vpliv plenilcev na številčnost male divjadi	520
B. Pokorny, M. Zaluberšek, K. Savinek in Z. Pavšek:		
	Parkljarji in promet	524
M. Marenče:	Že 40 let v Triglavskem narodnem parku	528
PO LOVSKEM SVETU		530
LZS:	Iz Manifesta FACE	513
LOVSKO PRIPOVEDNIŠTVO		533
F. Krnjak:	Oseminšestdeseti	533
LOVSKA ORGANIZACIJA		536
B. Vasa:	Uspešen tečaj za lovske čuvaje v Mariboru	536
F. Rotar:	Druga generacija mladih lovcev na Koroškem	537
F. Rotar:	50 let LD Mislinja	538
F. Černigoj:	50 bogatih let LD Krekovše	539
V. Remec:	Bovški lovci skrbimo za obeležje NOB	540
P. Nared:	Spodbudni rezultati gojitve jelenjadi na Notranjskem	540
J. Ukmar:	Italijanska delegacija obiskala Veljka Varičaka	542
B. Kurnik:	Odslej le lovsko strelstvo in eno državno prvenstvo!	542
M. Leoni:	Zlati Idrijski rogisti	543
B. Žerdin:	Križevski rogisti negujejo glasbeni lovski duh	543
JUBILANTI		544
MLADI PIŠEJO		545
LOVSKI OPRTNIK		546
Stanko Grl:	Rokov srnjak	546
E. Krašna:	Skobec se spet številčno krepi	547
B. Krže:	VI. Evropsko prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja	547
B. Rak:	Jelenjad je domorodna vrsta na celotnem območju Slovenije!	548
D. Lepšina:	Tudi veterani se ne dajo	550
T. Lavrin:	Opazovanje belega srnjaka	550
Uredništvo založništva LZS:		
	Nove knjige (L. Černe: Preprečevanje in ocenjevanje škod od divjadi na kmetijskih rastlinah)	551
M. Erzar:	Kulinarični kotiček	552
V SPOMIN		553
LOVSKA KINOLOGIJA		554
J. Selan:	Učenje psa za delo po krvnem sledu in iskanje obstreljene divjadi	554
S. Vale:	Polletno delo v LKD Celje	555
KZS:	Predvidena legla lovskih psov	556

SLIKA NA NASLOVNICI:

Poljska jerebica (*Perdix perdix*)

Foto: Klaus Schneider

NOVE LOVNE DOBE: Ur. list, 101/17. 9. 2004

Srna	
srnjak, lanščak:	1. 5.-31. 10.
srna, mladiči obeh spolov:	1. 9.-31. 12.
mladica:	1. 5.-31. 12.
Navadni jelen	
jelen:	16. 8.-31. 12.
košuta, teleta obeh spolov:	1. 9.-31. 12.
junica, lanščak:	1. 7.-31. 12.
Damjak	
damjak:	16. 8.-31. 12.
košuta in teleta obeh spolov:	1. 9.-31. 12.
junica, lanščak:	1. 7.-31. 12.
Muflon	
oven, lanščaki obeh spolov in jagmeta obeh spolov:	1. 8.-28. 2.
ovca:	1. 8.-31. 12.
Gams	
kozel, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:	1. 8.-31. 12.
Kozorog	
kozel, koza, kozlički obeh spolov, enoletni obeh spolov:	1. 8.-31. 12.
Divji prašič	
merjasec:	1. 4.-31. 1.
svinja:	1. 7.-31. 1.
ozimci in lanščaki obeh spolov:	1. 1.-31. 12.
Poljski zajec:	
	1. 10.-15. 12.
Kuna belica, kuna zlatica:	
	1. 1.-28. 2.
Jazbec:	
	1. 8.-31. 12.
Lisica:	
	1. 7.-15. 3.
Rakunasti pes (enok):	
	1. 8.-31. 3.
Navadni polh:	
	1. 10.-30. 11.
Alpski svizec:	
	1. 9.-30. 10.
Pižmovka:	
	1. 8.-31. 3.
Nutrija:	
	1. 1.-31. 12.
Fazan:	
	1. 9.-15. 1.
Poljska jerebica (gojena):	
	1. 9.-15. 11.
Raca - mlakarica:	
	1. 9.-15. 1.
Šoja:	
	20. 8.-28. 2.
Sraka:	
	1. 8.-28. 2.
Siva vrana:	
	10. 8.-28. 2.

Novi zakon o lovu, nova mačeha lovski kinologiji

Kmalu bo dve leti, odkar je MKGP v Uradnem listu izdal Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih. Naša komisija je nanj imela pripombe, pripravila je predlog popravkov, vendar pa niso bili upoštevani, češ, saj bo kmalu sprejet nov Zakon o divjadi in lovstvu, kjer bo vse to upoštevano. Pravilnik, ki je sicer še v veljavi, je kljub napakam na pravo mesto postavil lovskega psa in financiranje lovske kinologije v lovskih organizacijah.

Ni mi znano, zakaj so pri sprejemu besedila novega Zakona o divjadi in lovstvu nastale take napake oziroma ignoriranje vloge lovskih psov in lovske kinologije. Po moji oceni je temu krivo neznanje sestavljavcev zakona, saj so med drugim popolnoma zanemarili tudi vlogo Kinološke zveze Slovenije, brez katere LZS ne more uresničiti naloge iz četrte alineje 21. člena novega zakona.

V 9. številki Lovca je med povzetki sklepov 14. seje UO LZS objavljeno – glede Pravilnika o uporabi lovskih psov – stališče odbornikov, ki pa je v popolnem nasprotju z željami in pričakovanji kinologov lovcev. Nekateri nepoznavalci ali celo nasprotniki lovske kinologije vidijo v lovski kinologiji predvsem stroške, ki res nastajajo v kinologiji, ne upoštevajo pa, kaj prizadevni kinologi in njihovi štirinožni prijatelji prispevajo za uspešen in etičen lov v posameznih lovskih družinah in drugih loviščih.

Opozoriti moramo, da so LKD (lovsko-kinološka društva) in pasemske organizacije oz. klubi člani KZS, zato njihova organiziranost ni odvisna od prihodnje organiziranosti LZS. To pa pomeni, da bodo LKD na svojih območjih avtonomna in bodo svojo dejavnost opravljala neposredno po pogodbah z lovskimi družinami ali z območnimi lovskimi zvezami, če bodo te ostale v sklopu naše lovske organiziranosti. Najslabše za vse lovce pa bi bilo, če dogovorov ne bo, saj bodo morali v takem primeru naši člani plačati polno ceno storitev, enako kot športni kinologi. Zagotovo še slabše pa bo, če ne bo nad optimalnimi zahtevami, ki zadevajo pravilno uporabo lovskih psov v loviščih, nadzora države; kakovost, predvsem pa uporabnost lovskih psov se bo zagotovo zmanjšala.

Omeniti moram tudi, da novi zakon v 43. členu 2. alineje obvezuje ministrstvo, da določa način zasledovanja ranjene ali obstreljene živali s psom krvoslednikom. Menim, da bi v navezavi s tem členom Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano lahko izdalo popravljen Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih. Besedilo z vnesenimi popravki je zdaj pripravljeno.

Glede na vso omenjeno problematiko je bil na pobudo KZS skupni sestanek vodstev Kinološke zveze Slovenije in Lovske zveze Slovenije. Na sestanku je bilo dogovorjeno, da je treba z osnutkom besedila novega Pravilnika seznaniti tudi LKD in pasemske organizacije – ti so edini pravi izvajalci razvoja lovske kinologije. Skupno mnenje kinologov iz območnih lovskih zvez in LKD na osnutek pravilnika je, da mora biti Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih podzakonski akt in da morajo njegovo izvajanje nadzorovati lovski inšpektorji.

Zato pozivam, naj se vsi tisti, ki lovski kinologiji želijo še

nadaljnji kakovostni razvoj, vključijo v akcijo, saj je sedaj še pravi čas ...

Pa še to! V zakonu se nikjer ne omenja, kaj je z lovišči posebnega pomena in kako naj se v njih organizira in financira lovska kinologija!? Ne dovolimo, da bi lovska kinologijo urejal samo interni akt Lovske zveze Slovenije!

Marjan Ahlin,
predsednik Komisije IO LZS za lovsko kinologijo
in član UO Kinološke zveze Slovenije

Na podlagi 38. člena in tretjega odstavka 43. člena Zakona o divjadi in lovstvu (Uradni list RS, št. 16/04) izdaja Vlada Republike Slovenije

UREDBO O DOLOČITVI DIVJADI IN LOVNIH DOB

1. člen (vsebina uredbe)

(1) Ta uredba določa vrste prostoživečih sesalcev in ptic, ki so divjad, njihove lovné dobe ter vrste divjadi, ki se lahko lovijo s pastmi, v skladu s 7. členom, ter prilogo II Direktive Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prostoživečih ptic (UL L št. 103 z dne 25. 4. 1979, št. str. 1–18) z vsemi spremembami in 14. členom ter prilogo V Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L št. 206 z dne 22. 7. 1992, št. str. 7–50) z vsemi spremembami.

2. člen (pomen izrazov)

V tej uredbi uporabljeni izrazi imajo naslednji pomen:

dvigalka je past, pri kateri divjad nastavljen vabo dvigne oziroma potegne, pri čemer past divjad takoj usmrti;

drevesni pah je selektivna past iz lesenih drogov in obtežbe, pripravljena na drevesih in namenjena za lov kune belice in zlatice;

srnjak (srna), *jelen* (navadni jelen in damjak), *oven* (muflon), *kozel* (gams in kozorog), *merjasec* (divji prašič) so samci navedenih vrst v tretjem življenjskem letu in starejši;

srna (srna), *košuta* (navadni jelen in damjak), *ovca* (muflon), *koza* (gams in kozorog), *svinja* (divji prašič) so samice navedenih vrst v tretjem življenjskem letu in starejše;

mladič (srna), *tele* (navadni jelen in damjak), *jagnje* (muflon), *kozlič* (gams in kozorog), *ozimec* (divji prašič) so mladiči obeh spolov navedenih vrst v prvem življenjskem letu;

lanščak in *mladica* (srna), *lanščak* in *junica* (navadni jelen in damjak), *enoletni* (muflon, gams in kozorog), *lanščakinja*, (divji prašič) so osebki obeh spolov navedenih vrst v drugem življenjskem letu.

3. člen (vrste divjadi)

Divjad so po tej uredbi naslednje vrste prostoživečih sesalcev in ptic:

razred: **SESALCI** (Mammalia):

družina: **JELENI** (Cervidae):

navadni jelen (*Cervus elaphus* L.),

damjak (*Dama dama* L.),

srna (*Capreolus capreolus* L.);

družina: **VOTLOROGI** (Bovidae):

gams (*Rupicapra rupicapra* L.),

alpski kozorog (*Capra hircus ibex* L.),

muflon (*Ovis ammon (aries) musimon* Schreber);

družina: **SVINJE** (Suidae):

divji prašič (*Sus scrofa* L.);

družina: **ZAJCI** (Leporidae):

poljski zajec (*Lepus europaeus* Pallas);

družina: **VEVERICE** (Sciuridae):

alpski svizec (*Marmota marmota* L.);

družina: **POLHI** (Muscadinidae):

navadni polh (*Glis glis* L.);

družina: **NUTRIJE** (Myocastoridae):

nutrija ali bobrovka (*Myocastor coypus* Molina);

družina: **VOLUHARICE** (Microtidae):

pižmovka (*Ondatra zibethica* L.);

družina: **PSI** (Canidae):

lisica (*Vulpes vulpes* L.),

rakunasti pes (*Nyctereutes procyonoides* Gray);

družina: **KUNE** (Mustelidae):

kuna zlatica (*Martes martes* L.),

kuna belica (*Martes foina Erxleben.*),

jazbec (*Meles meles* L.);

razred: **PTIČI** (Aves):

poddružina: **FAZANI ALI PRAVE KURE** (Phasianinae):

poljska jerebica (*Perdix perdix* L.) – gojena,

fazan (*Phasianus colchicus* L.);

družina: **PLOVCI** (Anatidae):

raca mlakarica (*Anas platyrhynchos* L.);

družina: **VRANI** (Corvidae):

šoja (*Garrulus glandarius* L.),

sraka (*Pica pica* L.),

siva vrana (*Corvus corone cornix* L.).

4. člen (lovné dobe)

Divjad je dovoljeno loviti v naslednjih lovnih dobah:

srna

srnjak, lanščak: od 1. maja do 31. oktobra,

srna, mladiči obeh spolov: od 1. septembra do 31. decembra,

mladica: od 1. maja do 31. decembra;

navadni jelen

jelen: od 16. avgusta do 31. decembra,

košuta, teleta obeh spolov: od 1. septembra do 31. decembra,

junica, lanščak: od 1. julija do 31. decembra;

damjak

damjak: od 16. avgusta do 31. decembra,

košuta in teleta obeh spolov: od 1. septembra do 31. decembra,

junica, lanščak: od 1. julija do 31. decembra;

muflon

oven, *lanščaki obeh spolov in jagneta obeh spolov*: od 1. avgusta do 28. februarja,

ovca: od 1. avgusta do 31. decembra;

gams

kozel, *koza*, *kozlički obeh spolov*, *enoletni obeh spolov*: od 1. avgusta do 31. decembra;

kozorog

kozel, *koza*, *kozlički obeh spolov*, *enoletni obeh spolov*: od 1. avgusta do 31. decembra;

divji prašič

merjasec: od 1. aprila do 31. januarja,

svinja: od 1. julija do 31. januarja,

ozimci in lanščaki obeh spolov: od 1. januarja do 31. decembra;

poljski zajec: od 1. oktobra do 15. decembra;

kuna belica, **kuna zlatica**: od 1. novembra do 28. februarja;

jazbec: od 1. avgusta do 31. decembra;

lisica: od 1. julija do 15. marca;

rakunasti pes: od 1. avgusta do 31. marca;

navadni polh: od 1. oktobra do 30. novembra;

alpski svizec: od 1. septembra do 30. oktobra;

pižmovka: od 1. avgusta do 31. marca;

nutrija: od 1. januarja do 31. decembra;

fazan: od 1. septembra do 15. januarja;

poljska jerebica (gojena): od 1. septembra do 15. novembra;

raca - mlakarica: od 1. septembra do 15. januarja;

šoja: od 20. avgusta do 28. februarja;

sraka: od 1. avgusta do 28. februarja;

siva vrana: od 10. avgusta do 28. februarja.

5. člen (uporaba pasti)

(1) Dovoljena je uporaba naslednjih pasti:

dvigalka,

lovka in

drevesni pah.

(2) Z dvigalko se lahko lovi lisico, kuno zlatico in kuno belico, pižmovko, nutrijo in polha.

(3) Z drevesnim pahom se lahko lovi kuno belico in kuno zlatico.

(4) Z lovko se lahko lovi vsa divjad, vendar samo za raziskovalne namene ali odlov živih živali za namen preselitve.

6. člen (uveljavitev)

Ta uredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 322-08-51/2004

Uradni list, št. 101/17. 9. 2004, str. 12159.

Vlada Republike Slovenije

Predsednik
Mag. Anton Rop

PREŠTELI BELE ŠTORKLJE

Kmečki glas, 4. 8. 2004 (B. M.). – Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije je konec julija organiziralo že deseti mladinski ornitološki tabor, ki je potekal na Osnovni šoli Breg pri Ptuj. V tednu teenskega dela so mladi spoznali načine ornitološkega raziskovanja. Letos je potekalo tudi že 6. mednarodno štetje bele štorke. Ob tem so popisali več kot 300 gnezd bele štorke v Prekmurju, na Štajerskem, vse do Bele krajine. Poleg tega so popisali tudi kmečke lastovke na Ptuj.

Naj dodamo še Dnevnikovo vest z dne 23. 8., da se namreč naseljitveno območje bele štorke v Sloveniji širi, in sicer proti jugu in zahodu.

MEDVED TUDI V ŠMARTNEM PRI LITJI

Delo, 7. 8. (K. D.). – Tudi avgusta ni manjkalo vesti o kosmatincih, kajti za naše medvede najbrž velja novi rek: »Če srečaš srno, nezanimiva vest; senzacija je, če ti na pot stopi medved, sploh pa, če pritaca v kraj, kjer ga že desetletja ni bilo.« Ne ve se, kaj je prineslo medvedjo družino v litjsko okolico, »poroča dopisnik Dela. Zgodilo se je v naselju Vrata pri Šmartnem pri Litji, kjer že dolgo ni bilo nobenega kosmatinca. Okrog desetih zvečer je bilo, ko je lastnik odkril pokončano drobnico. Poklical je policijo, prišli so tudi fantje iz LD Šmartno, ki so kmalu ugotovili, da je nesrečne ovce potolkel medved. Kosmatinec se je v isti noči prikazal tudi nedaleč od stanovanjskih hiš v naselju Knežja Njiva.

Skavtko Katarino Štremfelj je v okviru projekta *Razširimo obzorja* pot vodila v daljnjo Finsko, kjer bi na medvedji poti blizu finsko-ruske meje lahko srečala tudi medveda. Nas srečo ga ni bilo, čeprav jih je tam še več kot pri nas. So ji pa finske gostiteljice razložile, kako ravnati v primeru, če srečaš kosmatinca. Take sreče pa ni imel 23-letni voznik iz okolice Žužemberka, ki je na cesti od Dvora proti Soteski najprej zadel medvedko, nato pa je vanj treščil 41-letni voznik, ki je pripeljal za njim. V nesreči sta se laže ranili dve osebi, ranjeno medvedko pa so lovci ustrelili.

Povoženega medvedka, težke-

ga samo deset kilogramov, so našli tudi ob cesti na Gornjem Zemonu.

RAZVOJ, USKLAJEN Z NARAVO

Svobodna misel, 13. 8. (Bosjana Žokalj Jesih). – Mag. Radovan Tavzes je v daljšem pogovoru o sonaravnem ravnanju z energijo odgovoril tudi na vprašanje o vetrnicah kot dodatnem viru energije, o čemer smo večkrat pisali tudi v našem pregledu tiska. »Seveda, vetrnice so tuji v naravi, res pa je tudi, da jih nismo vajeni,« je odgovoril. »In potem je očitkov še več – od tega, da so škodljive in naravi tuje, do tega, da ne sodijo v energetski sistem. Tu je resnic toliko, kolikor je avtorjev.« Poudaril je, da ne bi bilo nič narobe, če bi imela tudi slovenska vas poleg tega, da ima kakšno manjšo čistilno napravo, sončne kolektorje in kakšno vetrnico, ki bi se vključila v naselje. Delati »farme« vetrnic – to si lahko privoščijo Danci na morju, kjer jih vetrnice ne motijo, in Američani, kjer so velika prostranstva.

Pisci iste revije so vprašali nekaj ljudi, kaj vedo o sonaravnem razvoju. Samo eden od naključnih sogovornikov je odgovoril, da ne ve, kaj je to, drugi pa so v glavnem menili, da gre za sožitje, združenost, za razvoj, ki je usklajen z naravo.

Naj ob tem omenimo še zahtevo mnogih Blejcev, da bi Savi Dolinki vrnil status zavarovanega (zaščitene) območja. Odbor za rešitev Save Dolinke je zbral 725 podpisov za referendum proti potopitvi Berja in Piškove. »Sanacija HE Moste je nujna, vendar naj jo investitor opravi brez akumulacijskega jezera,« meni priznani oceanograf prof. dr. Jože Štigl.

PISMO »JAGRU«!

Gorenjski glas, 20. 8. (P. J., Podnart). – Avtor je namenil ostro pismo »jagru«, ki je v popoldanskih urah 3. avgusta streljal iz varnega zavetja gozda na Dobravi na »nevarno zver«, ki jo normalni ljudje od rojstva naprej zaznavajo kot pripadnika živalske vrste, imenovana domača mačka. Zapisal je, da njegovo »herojsko dejanje« niti po naključju ne sovпада s poslanstvom Lovske zveze Slovenije, ki ga je ta organizacija opredelila na svojih spletnih straneh. Glasi se: »Lovska zveza Slovenije v

imenu in za zaščito splošnega interesa družbe ter v skladu z načelom sonaravnega gospodarjenja načrtuje gospodarjenje z divjadjo, izvaja aktivnosti gospodarjenja in varovanja okolja, izobražuje lovce ter javnost obvešča o vseh pomembnih vprašanih divjadi.« Avtor iz tega zaključil naslednjo misel: »Izkazovanje junaštva na tovrsten način ni le ponižujoče za 'normalne' pripadnike zelene bratovščine, temveč je tudi izjemno nevarno ...« Hoče reči, da bi morali takšnega »lovca« pri priči izključiti iz zelene bratovščine!

Morda ob tem kaže omeniti razstavo Kolo nasilja v Muzeju novejših zgodovine (Delo, 26. 8.), v okviru katere so gostili tudi predstavnik ljubljanskega zavetišča za živali. Za to so se odločili, ker, kot pravijo, človek ni krut samo do soljudi, temveč tudi do živali. Vodja ljubljanskega azila, Milan Hrovatin, nas je razveselil s podatkom, da se je v zadnjih dvajsetih letih odnos ljudi do živali bistveno spremenil: »Manj je zavrženih in tudi pozornost ljudi do živali v tiski je večja.«

ZA SPREMEMBO ZAKONA O TNP

Dnevnik, Gorenjski glas, 20. 8. (Simon Šubic). – »Ministrstvo za okolje in prostor se zaveđa, da je obstoječi zakon o Triglavskem narodnem parku iz leta 1981 potreben 'prenovi'. Prav zato bo nadaljevalo s konstruktivnimi aktivnostmi, če bo slovenski parlament nadaljeval zakonodajni postopek.« Tako je minister Janez Kopač v Gorenjskem glasu odgovoril na javno pismo Koalicije nevladnih organizacij za ohranitev TNP, ki smo ga povzeli tudi v pregledu tiska prejšnji mesec.

Ob tem pa še dve zanimivi izjavi, ki ju je 19. avgusta objavil Dnevnik in ki se prav tako nanašata na Triglavski narodni park. Vlado Žabot, predsednik Društva pisateljev Slovenije: »Zgрозim se ob misli, kakšna bo čez deset let podoba Slovenije, če bomo županom zlahka kupljivih občin dovolili, da naravno in kulturno dediščino po lastni politični pameti podrejajo domačim in tujim vlagateljem.« In še Marjeta Keršič Svetel, generalna sekretarka Mountain Wilderness Slovenije: »TNP naj ohrani Sloveniji divjino, samostnost in preprostost življenja v njem, zato vanj ne sodijo smučišča, poligoni, športna igrišča, ceste in hotelska naselja, na pašne planine pa ne počitniške

hišice ... Naš TNP je le drobna oaza naravnega okolja sredi urbanizacije in industrializacije!«

Koalicija nevladnih organizacij je pozvala vlado, naj zavaruje bisere naravne in kulturne dediščine na območju TNP. Na tem območju je več kot 100 naravnih in več kot 55 kulturnih spomenikov, od katerih pa jih je le 10 zavarovanih kot naravna vrednota.

Gorenjski glas je v eni izmed svojih avgustovskih števil objavil zanimivo zgodbo o »lovcu s slikarskim čopičem«; gre za Slavka Bohanca, velikega ljubitelja narave, ki je na Jesenicah razstavljal slike v oljni tehniki, že lani maja pa je v Galeriji Krvina v Gorenji vasi predstavil slike v različnih tehnikah in tematikah, in sicer od pokrajin, tihožitij, figur in portretov. – Dnevnik je objavil članek o novem pravilniku, ki naj bi Živalskemu vrtu v Ljubljani omogočil, da končno uredi status veterinarske ambulante. – Množični mediji so objavili tudi več vesti o delu lovskih družin: o tradicionalnem smučarskem tekmovalstvu za pokal kristalnega gamsa na Skutinem ledeniku nad Zgoranjim Jezerskim, o nočnem tekmovalstvu v streljanju na glinaste golobe za pokal LD Voličina in drugih. – Večer je objavil žalostno statistiko povozene divjadi: samo pomurska policija je lani obravnavala 1.038 primerov povozene divjadi, letos julija pa 75, najmanj v enem mesecu v zadnjem obdobju. – Ekološki forum LDS je v Galeriji Ars v Ljubljani predstavil publikacijo z naslovom Sokolarstvo da ali ne, ki ob konkretnem primeru sokolarstva odpira tudi različne dileme in vprašanja človekovega odnosa do narave. – In še žalostna vest: v Podgorju pri Slovenj Gradcu se je smrtno ponesrečil lovec; ko se je na visoki preži zlomila prečka lestve, je padel na tla in se pri tem smrtno ponesrečil.

Na koncu še duhovita misel, objavljena avgusta: »Edine živali v živalskem vrtu, ki same od sebe iščejo človeško družbo, so komarji – ko napojimo še te, je čas za odhod (Tina Zgonik).« Morda bi v živalskem vrtu, ko vabijo otroke in njihove starše na delavnice in srečanja z živalmi, lahko še več govorili o sonaravnem razvoju. Pri tem bi morali dodati, da ZOO seveda ne spada v tak razvoj, lahko pa prek takšnih delavnic in ogledov živali prispeva k večji in boljši obveščenosti otrok o živalih, ki prosto živijo v naravi.

Foto: H. Ošančič – Diana

Komu je dovoljeno preživeti?

Alpski kozorog izginja iz slovenskega visokogorja

Bolj in bolj me tare občutek, da smo narod hlapcev in ne narod ponosnih žena in mož, ki že stoletja živijo na svoji zemlji. Vse bolj opažam, da nam ponos in odločnost postajata tuja. Tako v politiki kot tudi stroki naši ljudje kar tekmujejo, kako ustreči tujcem.

STEKLINA NA OBMOČJU REPUBLIKE SLOVENIJE

V obdobju od 1. do 31. avgusta 2004 je bilo z območja 51 občin v naši državi laboratorijsko preiskanih na prisotnost virusa stekline 142 živali.

Odsek za virologijo na Inštitutu za mikrobiologijo in parazitologijo Veterinarske fakultete Univerze v Ljubljani je pregledal 124 lisic, 5 psov, 6 mačk, 2 glavi srnjadi, 2 kuni, podgano, ovco in volka.

Prisotnost virusa stekline ni bila ugotovljena.

Tina Arič, dr. vet. med.,
višja svetovalka VURS

Tako je hlapčevstvo prodrlo tudi v našo razmeroma neokrnjeno naravo. Ne znamo presoditi, kaj je za nas dobro, ampak samo, kako bi čim bolj ustregli tujcem. Doma se prepiramo glede medveda ter poslušamo tujce, ki nam pridigajo, kako naj gospodarimo z njim. Ustanavljamo raznorazne komisije in odbore ter zapravljamo nepotreben čas in denar, namesto da bi ga smotrneje uporabili pri varovanju okolja in ohranjanju biotske raznovrstnosti

v našem naravnem slovenskem prostoru.

Ni nam mar, da najmogočnejša divjad naših gora – **alpski kozorog izginja iz naših Alp**. Peščica teh živali, ki je še ostala, ima zelo slabo gensko pestrost, poleg tega ga še zelo ogrožajo gamsje garje. Mi pa še naprej postavljamo na prvo mesto le medveda, za katerega vsi vemo, da je pri nas živeči del populacije stabilen in se njen življenjski prostor širi. S širitvijo pa nastajajo že dobro znane teža-

ve, ki jih moramo reševati sami; tujci jih ne vidijo ali pa nočejo videti. Vseeno vztrajamo pri hlapčevstvu. Leta 2002 je vlada Republike Slovenije sprejela *Strategijo upravljanja z medvedom v Sloveniji*, ki temelji na ekoloških zakonitostih in omogoča obstoj medveda v naravnih razmerah, pa tudi izkoriščanje naravnih dobrin v tem prostoru (pozneje je sprejela še Akcijski program). Poleg tega so podpisnice Bernske konvencije sprejele dodatek II za Slovenijo, ki nam pod dokaj ohlapnimi pogoji omogoča pripraviti letni predlog (načrt) potrebne izločitve medvedov. Mi pa še naprej poslušamo nekakšne kvazi naravovarstvenike v Evropi. Ti naj bi nam spet določili številčnost, v resnici pa niti sami ne vedo, kaj medved pravzaprav sploh je in ga v svojih državah nimajo že stoletja (čeprav nekateri imajo še ustrezne razmere zanj oz. za njihovo naselitev).

Kmetijski minister ob problemih vseeno rad sklicuje javne razprave na temo medvedje problematike. O tem, da bi MKGP dejansko čim prej povrnili škodo živinorejcem, ki jim jo je povzročila od države zavarovana zver, ter izplačali odškodnino prizadetim pri napadih medvedov na živino, je že postranska stvar. V posmeh temu naši politiki obljublajo tujcem skrb za ohranitev medvedje populacije v Evropi z ustvarjanjem naravnih prehodov (koridorjev) za odhod naših medvedov tudi na tuje. Namesto da bi jih žive odločili in prepeljali v države,

Krvoslednik, prosto živeče živali ...

V tej številki glasila Lovec je v uvodniku omenjen *Pravilnik o uporabi lovskih psov v loviščih*, v katerem je pes krvosledec poimenovan *krvoslednik* (izhajajoč iz Zakona o lovu ZDLov-1). Po *Slovenskem pravopisu*, ki je izšel leta 2001, in zakonitostih besedotvorja (nauk o tvorbi besed) je pravilna raba *krvosledec*.

Poleg tega je zadnje čase opaziti težnjo, da bi pisali *prosto živeče živali*, namesto *prostoživeče živali* (kar je edino prav). Za tak zapis veljajo jezikovne zakonitosti, ki jih na tem mestu ne bi navajala, saj so pojasnjene v vsakem jezikovnem priročniku. Ob tem ni na mestu utemeljitev, da je taka raba navedena tudi drugje.

Vsako besedilo naj bi bilo čim bolj jezikovno pravilno, za kar naj bi poskrbel že pisec, v uredništvih, kjer nam ni vseeno za jezikovno podobo izdaj, besedila pregleda tudi človek z jezikovno izobrazbo. Seveda pa smo različni, bolj ali manj dosledni. Tako nekdo rabe ne preveri, mogoče tak zapis zasledi še kje in napačna raba se širi. **Tudi zakoni in pravilniki niso izjeme.**

Zato predlagam, da v našem glasilu čim bolj sledimo pravilni jezikovni normi. Zato bomo še naprej pisali **krvosledec in prostoživeče živali**.

Marjetka Šivic,
lektorica glasila Lovec

Popravek

V članku A. Levičnika **Kakšne težave nas čakajo pri uvedbi zakonskih koncesnin za upravljanje z loviščem** (Lovec, 9/04, str. 463) je nastala zaradi napačne končne črke oz. sklona v besedi država pomenska napaka, na katero je treba naknadno opozoriti.

V drugi koloni, v začetku 18. vrstice, je treba popraviti besedo državi v besedo države, kar pomeni, da bi dolg morala plačati država in ne lovska družina državi. Za nalogo napako se opravičujemo. - Ur.

kjer so ohranjene razmere za nje, in pri tem dobro zaračunali omenjene storitve!

Prav s tem denarjem bi lahko poplačali odškodnine, izboljševali gensko pestrost alpskega kozoroga ter poravnali še nekatere druge naravovarstvene projekte. Toda take stvari niso nikomur mar, saj niso »medijsko pokrite«, kot je medved. Denarja za stvari, ki niso medijsko zanimive in »podprte«, očitno v tej državi ni lahko dobiti. Hkrati pa ne čemo ali pa ne znamo sprejeti denarja za te namene od Evrope.

Leta 1992 je Evropska skupnost sprejela finančni inštrument (The Financial Instrument for the Environment – LIFE), ki ureja njeno politiko do okolja. V obdobju 2000–2004 poteka že tretja faza (LIFE III), ki za sofinanciranje projektov namenja 650 milijonov EUR. Sofinanciranje poteka na treh področjih: LIFE – narava, LIFE – okolje in LIFE – »tretje dežele«. **Za alpskega kozoroga je zanimivo predvsem področje LIFE III – narava**, v okviru katerega so denarna sredstva namenjena predvsem za ohranitev rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih življenjskih okolij. Vedeti moramo, da je to sofinanciranje, kar pomeni največ 75% vrednosti projekta. Ker je to že tretja faza LIFE projekta, v katerih je EU denarno podprla več kot 700 projektov v Evropi, je mogoče upravičeno sklepati, da bo nadaljevala s temi projekti. **Zato menim, da bi se morala Lovska zveza Slovenije skupaj s Triglavskim narodnim parkom (TNP), ki je vodilna nevladna naravovarstvena organizacija, pridružiti pripravi projektne dokumentacije.** K sodelovanju bi povabili še Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter druge zainteresirane organizacije oz. institucije.

Leta 1993 je izginil zadnji kozorog na Begunjsčici, vendar očitno to ni nikogar prizadelo (oz. le peščico ljudi). Sedaj izginjajo kozorogi iz

TNP, in to več primerkov na leto. Tudi to je prizadelo le peščico ljudi. Med njimi verjetno ni predstavnikov ministrstev in njihovih služb, ki bi jih morala taka stvar zakonsko zanimati! Ti se raje ukvarjajo z drugimi stvarmi kot z gamsjo garjavostjo, ki vztrajno redči trope kozorogov in seveda gamsov. Zato ne čudi dejstvo, da se **številčnost populacije kozorogov v naših Alpah drastično zmanjšuje.** Iz literature in virov o drugih živalskih vrstah razberemo, da so osamljene populacije z dolgotrajno skromno številčnostjo ene vrste v zelo slabem položaju, saj vsak tako ali drugače izgubljen osebek pomeni praktično katastrofo. Razmere se še slabšajo, če vemo, da sta pri nas populaciji kozorogov razdrobljeni na dve manjši zaokroženi enoti (Brana in Julijske Alpe) z razmeroma majhnim številom živali, pa še ti sta ogro-

ženi zaradi gamsjih garij. Poleg tega vemo, da sta naši populaciji odmaknjeni daleč od drugih populaciji v Evropi. Zato je dotok oz. doselitev od drugod po naravni poti praktično nemogoča oziroma zelo otežena.

Znano je, da imajo majhne in razdrobljene populacije manjšo gensko pestrost. Ta pri vsaki populaciji prostoživečih živali odločilno vpliva na sposobnost prilagajanja na spremembe v okolju. Pri majhnih izoliranih populacijah je velika verjetnost, da se določeni geni izgubijo, drugi pa podvajajo ter tako ustvarjajo slabšo gensko pestrost. Ta pa zmanjšuje odpornost proti boleznim in drugim tegobam, ki jim jih prinaša trda, neizprosna gorska narava ter vse večji človekovi posegi v to okolje.

Kljub vsemu je naša država sprejela kup pravnih aktov, ki nas zavezujejo, da tudi alp-

skega kozoroga in druge prvobitne živalske in rastlinske vrste ohranimo v njihovem naravnem prostoru. Ker govorimo o kozorogu, ki se je tod razvijal skozi stoletja in ohranjal ter prispeval k biološki raznovrstnosti Alp, si ne moremo dovoliti ponovnega izginotja iz naših gora. Lovske organizacije pa tudi druge vladne in nevladne organe in organizacije s tega področja še posebno zavezujejo doslej veljavni Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Ur. l. SRS, št. 25/76), Zakon o zaščiti živali (Ur. l. RS, št. 98/99), Zakon o ohranjanju narave (Ur. l. RS, št. 56/99), Konvencija o varstvu svetovne kulturne in naravne dediščine (Pariz, 1972), Konvencija o varstvu prostoživečega evropskega rastlinstva in živalstva ter njunih naravnih življenjskih prostorov (Bern, 1979), Konvencija o varstvu

Alp (Alpska konvencija, Salzburg, 1991) in Konvencija o biološki raznovrstnosti (Rio de Janeiro, 1992).

Za konec moram še dodati, da nisem noben nasprotnik medvedov, ki bi jih želel na vsak način pokončati. Sem med prvimi za ohranitev medvedov ter drugih velikih zveri v našem naravnem okolju, zavedati pa se moramo, koliko živali prenese neko naše okolje ne oziraje se na tujce, politike in novinarje! Podpiram tudi raziskovalne projekte o medvedu, naj se nadaljujejo, vendar zaradi tega ne moremo in ne smemo pozabiti na druge rastlinske in živalske vrste, ki so morda še bolj potrebne raziskovanja, varstva in pomoči. Naj končam z mislijo mag. Marjana Toša: »Mnogovrstnost in živalska pestrost spadata med kulturne vrednote družbe.«

Vojko Remec
Kobarid

Odgovor:

Za odgovor in mnenje na postavljeno vprašanje smo v uredništvu zaprosili člana Komisije LZS za veliko divjad in zveri ter dolgoletnega stalnega sodelavca uredništva inž. **Cirila Štrumblija**, ki je napisal:

Iz vsebine sestavka **Vojka Remca** Komu je dovoljeno preživeti? bi lahko sledil tudi podnaslov Ali medvedu ali alpskemu kozorogu? Odgovor je – obema; vendar je med njima v slovenski naravi razlika; imata vsak svojo razvojno zgodovino, pa tudi odnos ljudi do njiju je različen. Kozorogov življenjski prostor je nad gozdno mejo, tam, kjer se konča medvedov, visoko v Alpah, kjer s svojo prisotnostjo ne dela nobene škode. Nobenih dokazov pa ni, da je alpski kozorog kdaj po ledenih dobah živel v naših Alpah. Sedanje kolonije v Sloveniji so vse antropogenega izvora, medtem ko je medved naša avtohtona divjad s svojim osrednjim prostorom na Dinaridih. Na alpskem loku je skoraj v celoti iztrebljen, vitalnih populacij pa ali jih več ni ali pa jih skušamo spet oživiti tudi z našo pomočjo. Za ponovno naselitev (repopulacijo) kozoroga v naših Alpah smo ga dobili od druge.

S tem pa ne mislim, da zaradi tega kozorog sploh ne spada v naše Alpe. Nasprotno: v zadnjih 100 letih, zlasti po 2. svetovni vojni s snovanjem novih kolonij v Kamniških in Julijskih Alpah je postal zelo priljubljena in varovana divjad. Ogrožajo pa ga gamsje garje. Še bolj kot te pa kozoroge ogroža nepravilno gospodarjenje z gamsi! Sedaj so v največji nevarnosti prav v TNP, kjer zaradi premajhnega odstrela gamsov garje napredujejo tudi pri kozorogih. Tu ne pomagajo nobene raziskave, uporabiti je treba samo že pridobljeno znanje. Vsako naseljevanje novih živali pomeni le metanje denarja stran. Predlog, naj LZS in TNP sku-

paj kandidirata za pridobitev sredstev za raziskovalni projekt pri EU za reševanje kozoroga, je nerealen.

Za Slovenijo je prizadevanje za ohranitev medveda in vse aktivnosti, povezane s tem, pomembno, zato sedaj poteka LIFE projekt, pri katerem sodeluje tudi LZS. V Sloveniji pa je medvedov življenjski prostor bolj ogrožen kot kozorogov, ker se neposredno pokriva s človekovimi interesi. Na mestu je raziskovanje predvsem v smeri, kako najti pot sožitja med človekom in medvedom. Kaj je treba storiti v njegovem osrednjem življenjskem prostoru, da bodo konflikti čim manjši? Tukaj je na mestu tudi vprašanje, ali smo naredili vse, tudi tisto, kar že stoletje izvajamo, ali zgolj le tisto, kar nam velevali drugi iz Evrope, ki medveda nimajo več. Trditev, naj bi s prodajo živih medvedov pridobili denar za poravnavo škod, za raziskave, tudi za izboljšanje genske pestrosti alpskega kozoroga, je laično gledanje. Medved, živ ali mrt, ne plača niti škode, kaj šele da bi s tem denarjem reševali druge probleme. Za-

enkrat lahko rečemo, da zdajšnja politika in »stroka« bližu nje poznata samo dva načina reševanja medvedje problematike: to je odstrel in plačevanje škode, medtem ko za zavarovanje osrednjega življenjskega prostora ne naredimo nič. Ta se poslabšuje tudi na državni zemlji (medved je državna last) z razvojem aktivnosti, ki za medveda prinašajo nemir in objekt za škodo. Še več, ukinjena so celo mrhovišča, ki so desetletja pomagala medvedu in človeku, da ni bilo večjih konfliktov. Kozorog, visoko v gorah, je glede tega na boljšem!

Drugi problem je vzdrževanje koridorjev za selitev medvedov v Alpe. Pri tem problemu pa se strinjam z Remcem, da smo hlapci, saj ponujamo medvede sosedom, ki niso navdušeni, da jim jih dajemo, in si delamo s tem res »medvedjo uslugo« na naš račun za druge: približno 20 % medvedje populacije v koridorjih »poje« 80 % vse škode, ki se plača za medvede v Sloveniji. Slaba reklama za medvede v osrednjem življenjskem prostoru v Sloveniji!

»Z Veterinarske uprave smo, prišli smo po uradni dolžnosti!«

»Dober dan, smo z Veterinarske uprave RS in smo prišli po uradni dolžnosti – pregled cepljenja psov proti steklini.« Tako nekako se je pred nekaj dnevi oglasila pri meni na domu predstavnica (inšpektorica) VURS-a. Na moje veliko presenečenje. Lahko z gotovostjo trdim, da so vsi lovski psi, zagotovo 98 % vsi cepljeni proti steklini (vsaj v našem okolišu, verjamem pa, da je tako v vsej Sloveniji).

Predstavnici Veterinarske uprave sem takoj pokazal ustrezne knjižice, kamor nam, vodnikom lovskih psov, vete-

rinarji redno vpisujejo in žigosajo vsa cepljenja naših štirinožnih prijateljev. Ob pripravljanju dokumentov za pregled pa si nisem mogel kaj, da ne bi inšpektorici pripomnil, da ji lahko zagotovim spisek najmanj petdesetih (50) necepljenih psov proti steklini, in sicer od nelovcev v našem lovišču oz. širši in bližnji okolici mojega doma, da ji dela ne bo zmanjkalo. Pričakoval sem zadovoljstvo pri ponujanju pomoči, vendar na moje veliko presenečenje predstavnice VURS-a to sploh ni zanimalo.

Po opravljenem in podpisano

Foto: M. Masteli – Diana

nem zapisniku sem začel resno razmišljati, kaj sploh počnejo ustrezne veterinarske inšpekcije na terenu.

Od nas, lovcev, zahtevajo, da je divjad po uplenitvi ustrezno opremljena z napotnico, pregledniki uplenjene divjadi morajo vsakih pet let opraviti obnovitveni tečaj znanja za preglednike mesa, poleg uplenjene divjadi moramo pošiljati na pregled tudi celotne notranje organe, seveda v posebni vrečki, predpisano označene, ohlajene, očiščene ipd. Zadnje čase je dosti lovske aktivnosti povezane z vzorčenjem krvi odstreljenih divjih prašičev zaradi spremljanja stanja klasične prašičje kuge (KPK), s pobiranjem vzorcev tkiv (vrance) poginulih oziroma povoženih divjih prašičev, s prevozi poginulih kadavrov in ne vem kaj še bodo lovci naložili veterinarji, čeprav svoje poslanstvo opravljamo amatersko, ljubiteljsko. **Inšpekcija pa za dobro plačilo v državnih službah iz našega gledišča praktično nič koristnega!**

Že kar nekaj časa opozarjamo tako lovsko kot tudi veterinarsko inšpekcijo na problem komercialnih obor (ograd) z damjeki, mufloni in divjimi

prašiči, ki so za naša lovišča in zdravo divjad v njih neprestano grožnja. V oborah navadno zasebni lastniki redijo na majhnem prostoru preveč glav avtohtone divjadi, pa tudi neavtohtone. Po novem, veljavnem lovskemu zakonu naj bi bilo zadrževanje avtohtone divjadi ... ? Kako je z dovoljenji za postavitev takih obor, kdo je dal soglasja, v kakšnih razmerah živi zaprta divjad ipd. lovci dobro vemo in neprestano opozarjamo. **Inšpekcije pa spet – nič!**

V takih oborah in podobnih ograjenih prostorih (že na pogled dvomljivo videza) »nastaja obdelana divjačina«, divjačinske klobase in salame, paštete in podobno. Kje so študije HCCP, ustrezno opremljeni prostori, oprema ipd. **Koga od veterinarske inšpekcije to sploh zanima!?**

Kako je z načinom usmrtilve živali v oborah, kako in kdo ravna z orožjem za omamljanje divjadi? **Inšpekcije in ustrejni organi gledajo proč, nič ne vidijo; nihče ni vložil prijave ...**

Vse bolj se mi dozdeva, da razni inšpekcijski organi pregledujejo predvsem le **registrirane nosilce** dejavnosti živilskih obratov in predelave

mesa. Vseh, **na črno delujočih živilskih predelovalnic pa nočejo videti in jih vzeti pod nadzor.** Na nekem posvetu s predstavniki VURS smo že pred letom opozorili na vse opisane probleme, vendar sem slišal celo odgovor, da VURS ni pristojna za vse navedene težave. Kje pa so predstavniki DURS-a, Tržne inšpekcije, Upravnih enot, Policije, Društva proti mučenju živali, Društva za odpravo lova ipd. ... Lovci pričakujemo, da se pojavite tudi na terenu, med nelovci, da na kmečkih dvoriščih od lastnikov psov zahtevate dokazila o cepljenju proti steklini – in to od vseh psov, ki se neprivezani podijo po bližji in širši okolici (ne le od enega!) in da kršitelje, za katere lovci vemo in jih ni malo, kaznujete. Pri nas, lovcih, pa boste lahko, da boste lažje gmotno opravičili vaše terenske obiske, še naprej zanesljivo ugotavljali glede preventivnih cepljenj le urejeno stanje ... Ne iščite neurejenosti tam, kjer je stvar urejena; dela se lotite tam, kjer dobro veste, da je anarhija. Opravičite svoje poslanstvo in namenska sredstva davkoplačevalcev za vaše (ne)delo.

Jani Krivec

LD Loka pri Zidanem Mostu

tivnih vplivov oz. značilnih razlik med območji ob vetrnih elektrarnah in primerljivimi območji, kjer jih ni, niso uspeli potrditi. Ko so med lovci z omenjenega območja opravili anketo, jih je kar 66 % odgovorilo, da po njihovem mnenju vetrne elektrarne ne vplivajo negativno na divjad, 19 % vprašanih je menilo, da motijo vse vrste divjadi, 13 % pa, da motijo posamezne vrste divjadi (predvsem srnjad).

Zeiler je predstavil rezultate raziskav o vplivu vetrnih elektrarn na gorske ekosisteme in tamkajšnjo divjad. Postavitve vetrnih elektrarn na gorske grebene prinaša vrsto težav in negativnih vplivov, pri čemer pa je treba opozoriti, da še zdaleč ne poznamo vseh.

Kot prvo je že gradnja v takih razmerah težavna in zelo draga. Težava takih lokacij je predvsem v tem, da ponavadi gorski prostor ni območje stalnih vetrov, temveč ti samo občasno pihajo v taki jakosti, ki omogoča delovanje vetrnih elektrarn. Pogostejši so močni vetrovi, pri katerih pa vetrne elektrarne sploh ne obratujejo. Tako dosednji rezultati kažejo, da vetrne elektrarne v gorskem prostoru obratujejo vsega 25 % časa, medtem ko preostali čas razmere niso primerne za njihovo delovanje.

Taki posegi vplivajo na ekosistem in tudi vpliv na živalski svet je mnogovrsten. Vetrne elektrarne so postavljene na grebenih, ki so še posebno pozimi pomemben del življenjskega prostora živalskih

Pomenijo vetrne elektrarne nevarnost za divje živali?

Od 1. do 3. julija letos je na avstrijskem Štajerskem potekalo **42. redno letno zasedanje združenja Internationale Jagdkonferenz** (Mednarodne lovske konference), ki združuje lovske organizacije iz držav srednje Evrope. Na konferenci so bili predstavniki lovskih organizacij iz Švice, Liechtensteina, Nizozemske, Nemčije, Italije, Luxemburga in Avstrije. Zaradi aktualnosti teme, ki je bila osrednja točka konference, sem se konferen-ce po prijaznem povabilu Štajerske lovske zveze oz. dr.

Huberta Zeilerja udeležil tudi podpisani kot predstavnik Lovske zveze Slovenije.

Glavna referata na temati-ko **uvajanja vetrnih elektrarn** sta pripravila dipl. biol. **C. Zahn** z Inštituta za raziskave divjih živali z Visoke šole v Hannoveru (Nemčija) ter dr. **H. Zeiler**. V nadaljevanju pa so bila predstavljena tudi stališča proizvajalcev ter ekonomske analize teh ukrepov.

Prvi, glavni referat je poročal o vplivu vetrnih elektrarn na divjad v nižinskih območjih Nemčije. Večinoma nega-

Raziskave so pokazale, da postavitve vetrnih elektrarn na gorske grebene prinaša vrsto težav in negativnih vplivov.

Foto: H. Zeller

Park Vetrnih elektrarn na območju Pyren, ki potekajo po slemenu, motijo življenje divjih živali, še posebno pozimi.

vrst. Tod je zaradi vetrov sneg spiha in so zato lažje dosegljivi prehranski viri za vrsto divjadi. Na grebenih so večkrat tudi rastišča ruševcev. Da bi ugotovili vpliv vetrnih elektrarn na prisotnost ruševcev, so jih več odločili in jih opremili z oddajniki za telemetrično spremljanje. Poleg drugih zanimivih rezultatov so ugotovili, da se je v 2 letih število pojočih ruševcev na rastiščih v neposredni bližini vetrnih elektrarn zmanjšalo z 8,86 petelina na 3,5 petelina. Ob tem moramo opozoriti, da vpliv na populacijo ni samo neposreden, ampak je še mnogo drugačnih posledic. Tako s slabitvijo oz. izginjanjem glavnega rastišča izginejo tudi sosednja stranska rastišča, saj ni več pritoka viška prirastka, s tem se prekine povezava med rastišči, kar lahko povzroči postopno izolacijo in posledično izginjanje rastišč. Še posebno je to opazno na robu areala razširjenosti določene vrste. Ugotovili so tudi, da so stari petelini zelo navezani na svoja rastišča in se z njih praviloma ne umaknejo, kar pa ne velja za mlajše peteline in tudi kure, ki se hitro preselijo drugam.

Za gradnjo vetrnih elektrarn je treba zgraditi ceste, ki pa s seboj prinesejo vrsto znanih negativnih vplivov na ekosistem - bistveno večji pritok ljudi, posledica tega so odpadki in večanje številčnosti prehransko oportunističnih ple-

nilskih vrst (lisica, kuna belica, krokar ...), večja je nevarnost požarov v tem občutljivem ekosistemu (varovalni gozd) ... Ker je življenjski prostor v gorah omejen, saj gre za obstoj življenja na meji preživetja, izgub habitata zaradi takih posegov ni mogoče nadomestiti drugje.

Obstaja pa tudi neposredna fizična nevarnost, saj se v zimskem času na propelerjih vetrnih elektrarn nabira led, ki je zaradi vrtenja propelerja nevaren tudi do 150 m naokrog.

Poleg že naštetega pomeni gradnja vetrnih elektrarn neposredno zmanjšanje življenjskega prostora za divjad. Zaradi morebitnega umikanja divjadi se mora le-ta drugje bolj osredotočiti in so zato tam škode večje. Je pa tudi ena pozitivna stran tega ukrepa: vsaj v bolj razvitih območjih - ponekod so lovci od upravljavcev lovišč za soglasje za gradnjo dobili milijonske odškodnine (v €)!

Na konferenci je bilo mogoče spoznati, da potekajo razprave o dobrih in slabih straneh vetrnih elektrarn v evropskem prostoru že dalj časa, da pa se niso premaknile bistveno dlje, kot je bilo to pri nas v Sloveniji, čeprav komaj vstopamo v to problematiko. Tako so v Nemčiji vetrne elektrarne že več kot 30 let. **Gradnja vetrnih elektrarn je tudi politično vprašanje**, saj kljub dokazanim številnim negativnim

stranem takih posegov **skoraj nihče od politikov ni nasprotoval gradnji.** Glavna dilema te problematike je, **na kakšen način pa pridobiti potrebno energijo.** Alternativa obnovljivim virom, kamor spadajo tudi vetrne elektrarne, so namreč jedrske elektrarne, termoelektrarne ... s prav tako številnimi negativnimi stranmi.

Treba pa je pripraviti tudi ekonomske analize gradnje. Tako je gradnja v alpskem prostoru ekonomsko nerentabilna, še posebno, če upoštevamo tudi finančno izgubo zaradi izgube turizma, ki je v nekaterih državah pomemben vir prihodkov, zlasti na lokalni ravni. Tako sedaj v Nemčiji absolutno ne gradijo več vetrnih elektrarn v hribih, pač pa samo v nižinskih predelih s stalnimi vetrovi.

Tudi med lovci so različna stališča glede te problematike. **Na konferenci so kljub temu jasno opozorili, da morajo lovske organizacije do tega zavzeti stališče in predvsem enotno ravnati v javnosti, k temu pa pridobiti tudi druge oblike javnosti.**

Vsi prisotni, še posebno pa raziskovalci, so opozorili na pomanjkanje informacij in znanja, kar otežuje presojo in odločanje. Ta tematika odpira in postavlja številna vprašanja, na katera še nimamo jasnih odgovorov.

Mag. Janko Mehle

RESOLUCIJA

Lovske zveze, združene na Mednarodni lovski konferenci (Internationale Jagdkonferenz), v osnovi podpirajo uporabo obnovljivih energijskih virov. **Trditev, da je mogoče vetrne elektrarne brez težav postaviti kamor koli, pa ni upravičena.** Eden najpomembnejših argumentov za postavitve vetrnih elektrarn je prav varstvo okolja, zato je treba pred postavitvijo natančno preučiti lokacijo s stališča varstva okolja, združljivost naprav z okoljem in vse morebitne vplive na prostoživeče živali.

Vsaka gradnja sistema vetrnih elektrarn vpliva na različne načine tako na tam živeči živalski svet kot na vrste, ki se selijo (migrirajo), ter ptice selivke. Obseg vpliva je pogosto podcenjen, ker še ni na voljo rezultatov dolgoročnih raziskav. Kratkotrajne raziskave ne morejo pokazati dolgoročne sprejemljivosti teh naprav z okolju, zato **potrebujemo več tovrstnih dolgoročnih znanstvenih raziskav.**

Sistemom vetrnih elektrarn naj bi se še posebno izogibali v hribovitih predelih. Pri tem so zlasti izpostavljeni grebeni na planinah, kjer so ostanki habitatov občutljivih živalskih vrst, kot sta ruševca in belka. Že sama gradnja vetrnih elektrarn prinese številne daljnosežne in trajne motnje v okolju, pa tudi njihovo delovanje in oskrbovanje povečujeta obremenitev prizadetih površin. Tako se npr. življenjski prostor gozdnih kur še bolj drobi, kar prinaša negativne posledice tudi v sosednja območja.

Zato se naravnega življenjskega prostora nikakor ne sme podrediti ciljem gradnje tako velikih naprav.

V osnovi se je treba v tako občutljivih življenjskih prostorih divjih živali preventivno izogibati vsakim motnjam, ki bi motile potek razmnoževanja in vzreje mladičev, prehranjevanje, selivske (migracijske) poti in pomembne zimske habitate teh vrst. **V takih območjih je treba v vsakem primeru dati prednost varstvu vrst in življenjskega prostora.**

Foto: M. Vogrin

Vpliv plenilcev na številčnost male divjadi

V času jesenskih lovov, ko so v loviščih vidni rezultati gospodarjenja z malo divjadjo, se velikokrat sprašujemo in čudimo, zakaj ni več male divjadi, čeprav so razmere navidez ugodne.

Številčnost male divjadi je odvisna od mnogih dejavnikov, ki so bolj ali manj znani. Pri tem naj bi imelo najbolj odločilno vlogo podnebje oziroma, natančneje, vremenske razmere v določenem letu ali delu leta. V neugodnih podnebnih razmerah ali v izrazito hladnem in vlažnem vremenu v času valjenja, poleanja ter vzreje mladičev lahko v takem letu propade praktično ves prirastek. Ta vpliv je neodvisen od življenjskih razmer v okolju, ki so sicer odločilnega pomena za številčnost male divjadi. Kakovost biotopa je dejavnik, kjer imajo človekove aktivnosti pomembno vlogo, zlasti glede prehranskih možnosti in kritja v vseh letnih časih.

Slabo poznavanje odnosov plenilec - plen

Ovplivu plenilcev na številčnost male divjadi so zelo različna mnenja. Pogoste so razlage, ki izvirajo iz nezadostnega poznavanja ekoloških značilnosti (odnos plen – plenilec), da je številčnost plenilcev odvisna od gostote plena in da plenilci ne morejo odločilno vplivati na številčnost plena. V našem primeru to ne velja, saj praktično vse plenilske vrste, ki vplivajo na številčnost male divjadi (lisica, kuna belica, siva vrana sraka, krokar ...), glede prehrane uvrščamo med značilne generaliste in oportuniste. Torej so to vrste, ki se v okolju prehranjujejo s tisto vrsto hrane, ki je najlažje dosegljiva in je je največ na voljo. Hkrati so take vrste dob-

ro prilagojene na povečano človekovo dejavnost v okolju in so v človekovi neposredni bližini naše dobre razmere za preživetje, posledica česar je večanje njihove številčnosti. Številčnost lisice, npr., torej ni odločilno odvisna od številčnosti male divjadi, pač pa je lahko izredno pomemben obraten vpliv. Ob veliki številčnosti lisic, ki jo pogojuje zlasti njena izredna prilagodljivost na življenje v neposredni bližini človeka, pa je lahko odločilen njen vpliv na številčnost male divjadi. Ta vpliv je še posebno izrazit v slabših življenjskih razmerah; predvsem je pomembna kakovost habitata, v katerem je dovolj ustreznega kritja v vseh letnih časih. Pisali smo že o nekaterih nemških raziskavah, kjer so ugotavljali, da je kar za 70 % izgub med poljskimi zajci kriva ravno lisica in kako hitro se je v proučevanih območjih številčnost poljskega zajca povečala z zmanjšanjem številčnosti lisic.

Drage raziskave in poskusi

Številni raziskovalci so proučevali vpliv plenilcev na številčnost male divjadi, še posebno pogoste ugotovitve tovrstnih raziskav so v angleški in nemški literaturi. Pomembna ugotovitev, ki izhaja iz številnih poskusov, ki so bili opravljene na terenu, je, da je treba poskus začeti na površinsko dovolj velikem območju in v daljšem časovnem obdobju ter pri tem spremljati čim več različnih dejavnikov. Če želimo opraviti primerjalni poskus, naj bi bila proučevana območja čim bliže drug drugemu in s čim bolj podobnimi razmerami v življenjskem okolju. Take raziskave in poskusi so ponavadi razmeroma dragi, saj je potrebnega zlasti veliko neposrednega človekovega dela. Tovrstne raziskave, ki so potekale v srednji Evropi, so bile ponavadi pod močnim vplivom »naravovarstvenih organizacij« in tako zelo omejene. Nasprotno pa so bile razmere v ZDA in Veliki Britaniji glede tega vprašanja veliko bolj pragmatične. Tako je v Veliki Britaniji organizacija, imenovana Game Conservancy, opravila več poskusov o vplivu plenilcev, ki so jih priznavale tudi ornitološke organizacije.

Na drugi strani pa je še težje zagotoviti take pogoje, da bi lahko proučevali vpliv samo posamezne plenilske vrste ali skupine plenilcev.

Praktično edina možnost so nekateri otoki, kjer posamezne vrste ne živijo. Ponavadi ni »dlakastih« plenilcev, kot so npr. lisica, kuna, živijo pa ujede in vrste iz rodu vranov (Corvidae).

Pri navajanju rezultatov poskusov iz drugih držav in območij moramo biti previdni, saj razmere niso enake kot pri

nas. Toda več kot imamo informacij, lažje opazujemo in presojaмо naše stanje.

»Salisbury-Plain« projekt

V letih 1984 in 1990 so v okolici Salisburyja (severozahodno od Southamptona, južna Velika Britanija) opravili tako po finančni kot po kadrovski strani enkratni projekt o vplivu plenilcev na številčnost male divjadi. Za poskusna objekta sta bila izbrana dva, 550 ha velika revirja (Collingbourne in Milston), ki sta med seboj oddaljena samo 6 km. Tako majhna razdalja med obema revirjema je zagotavljala, da je bil vpliv vremenskega dejavnika v obeh proučevanih območjih

praktično enak. V obeh so si tudi preostali dejavniki izredno podobni – gostota poselitve (distribucija), delež in sestav gozdnatosti, struktura in velikost kmetijskih površin ...

Pred letom 1984 je bilo lovno gospodarjenje v obeh revirjih zelo podobno, tako da je bilo tudi začetno stanje zelo podobno. Prva 3 leta so v revirju Collingbourne intenzivno lovili plenilce (zlasti lisico, srako in sivo vrano), v drugem revirju, Milston, pa omenjenih vrst sploh niso lovili. Vrsti male divjadi, katerih številčnost so proučevali, sta bili **poljska jerebica** in **poljski zajec**, pri čemer je bila glavna pozornost namenjena poljski jerebici. Pri njej so proučevali

Foto: L. Skvarča – Diana

Raziskave so pokazale, da se številčnost poljskega zajca hitro poveča, če se zmanjša številčnost lisic.

Foto: J. Poljič

Številčnost lisic ni toliko odvisna od številčnosti male divjadi, kakor je odločilna obratna odvisnost.

Foto: J. Poljič – Diana

Foto: M. Cerar

Velika podlasica ali hermelin na malo divjad nima večjega vpliva, saj je izrazit plenilec med mišmi in voluharicami.

absolutno številčnost, število parov, število gnezd, število jajc v gnezdu in pozneje številčnost v posamezni kiti. Pri tem so še vedno lovili tudi poljsko jerebico, tako da se je rezultat različnega vpliva plenilcev na številčnost poljske jerebice pokazal že pri odstrelu. Da pa bi izničili morebiten vpliv katerega drugega, neznanega dejavnika, so v prvih treh letih zamenjali gospodarjenje v obeh revirjih. V revirju Collingsbourne, v katerem so najprej intenzivno lovili plenilce, so po treh letih prepovedali lov na vse plenilske vrste, obratno pa so storili v drugem revirju.

Prepričljivi rezultati vpliva plenilcev

Že po prvem letu so bili rezultati različnega vpliva na številčnost plenilcev dobro opazni v številčnosti male divjadi (*grafikona 1, 2; preglednica 1*). Da je nedvomna negativna odvisnost med številčnostjo plenilcev in številčnostjo male divjadi, pa je bilo opaziti po zamenjavi načina gospodarjenja v obeh revirjih. Tako se je v letu 1988 v revirju Milston, kjer so tisto leto začeli z intenzivnim lovom na plenilce, jesenska številčnost poljskih jerebic podvojila v primerjavi

s prejšnjim letom. V revirju Collingsbourne pa se je jesenska številčnost zmanjšala za skoraj 60 % v primerjavi z letom poprej. Pri poljskem zajcu rezultati poskusa niso bili tako razvidni kot pri poljski jerebici. V času poskusa poljskega zajca niso lovili, tako da je tudi prepoved lova, kljub povečani številčnosti plenilcev, pripomogla k povečanju njegove številčnosti.

Ena od posebnosti angleških revirjev z malo divjadjo je, da je v spomladanskem in poletnem času, ki sta za prirastek male divjadi najpomembnejša, ves čas v revirju vedno vsaj po en poklicni lovec, kar ni primerljivo s stanjem pri nas, zlasti ne v lovskih družinah. V tistem obdobju je bila druga angleška posebnost tudi intenziven lov plenilcev, še posebno lisic v spomladanskem času. Tedaj je zaradi oskrbovanja mladičev njihov vpliv na številčnost male divjadi največji in jih je zato in zaradi dolgega dne tudi najlažje upleniti. Lov na lisice je bil dovoljen tudi z drugimi metodami, ki pa pri nas niso dovoljene (ponoči s pomočjo reflektorjev in iz avtomobila ...). Podobno je bilo tudi pri lovu srak in sivih vran. Tako je bil dovoljen spomladanski lov v pasti, ki lovijo žive ptice, in tudi s pomočjo živih vabnikov. Kako je sedaj z zakonodajo na tem področju, mi žal ni znano.

Vpliv sivih vran in srak

Drug podoben poskus je potekal na 1.300 ha velikem nižinskem lovišču na severu Nemčije v zvezni deželi Posarje (Saarland) z intenzivno kmetijsko proizvodnjo, zlasti še govedorejo. V letih 1985 in 1990 v omenjenem revirju niso lovili sivih vran in srak, kar je povzročilo praktično popolno zasedenost celotnega gnezditvenega območja. Z letom 1990 pa so začeli z intenzivnim lovom na obe vrsti, posledica česar je bila, da se je število spomladanskih parov zmanjšalo na samo 20 % prejšnjega stanja. Hkrati so intenzivirali tudi lov na druge plenilce (lisica, velika podlasica ali hermelin, mala podlasica, dihur, kuna belica). Posledice takega ukrepa so bile različne: na eni strani se je povečala prisotnost drugih plenilskih vrst iz družine vranov (kavke, poljske vrane, krokarji), na drugi strani pa se je povečevala številčnost male divjadi in ptic pevk. Po letu 1996 so lov na sivo vrano in srako zopet prepovedali, medtem ko so nadaljevali z intenzivnim lovom »dlakastih«
plenilcev (*preglednice 2, 3, 4*). V času poskusa so si pomagali tudi s poskusi z umetnimi gnezdi. O tovrstnih poskusih smo v našem glasilu lahko že brali. Vpliv »letečih«
plenilcev – sive vrane in srake – je bil največji tam, kjer je bilo rastlinje niz-

Preglednica 1:

Jesenska številčnost in odstrel poljske jerebice v proučevanih revirjih

	Lov plenilcev		Varstvo plenilcev	
	jesenska št.	odstrel	jesenska št.	odstrel
Collinbourne	1032	278	417	93
Milston	864	159	457	28
Skupaj	1896	437	874	121

Preglednica 2:

Odstrel lisic na proučevanem območju na površini približno 700 ha

Leto	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
Lisice	7	7	6	18	18	47	96	94	144	94	104	89	109	91	82

Preglednica 3:

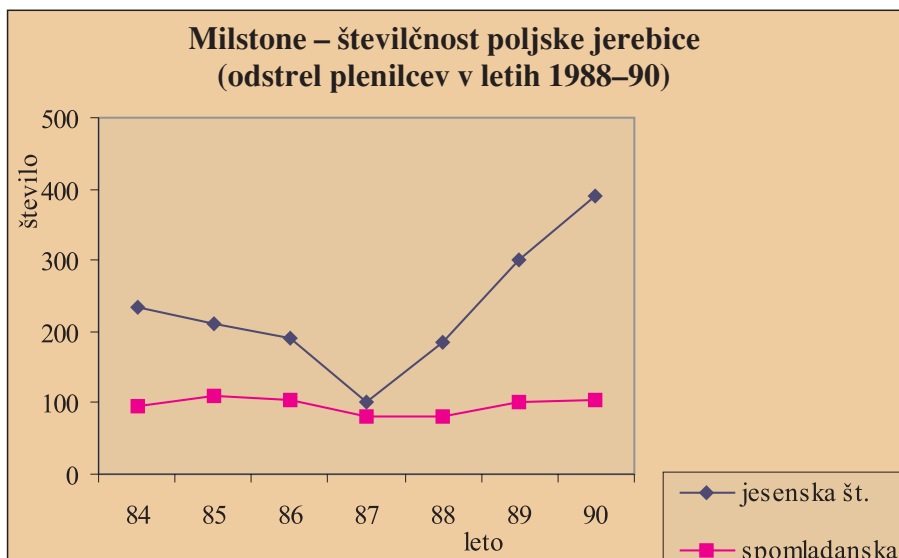
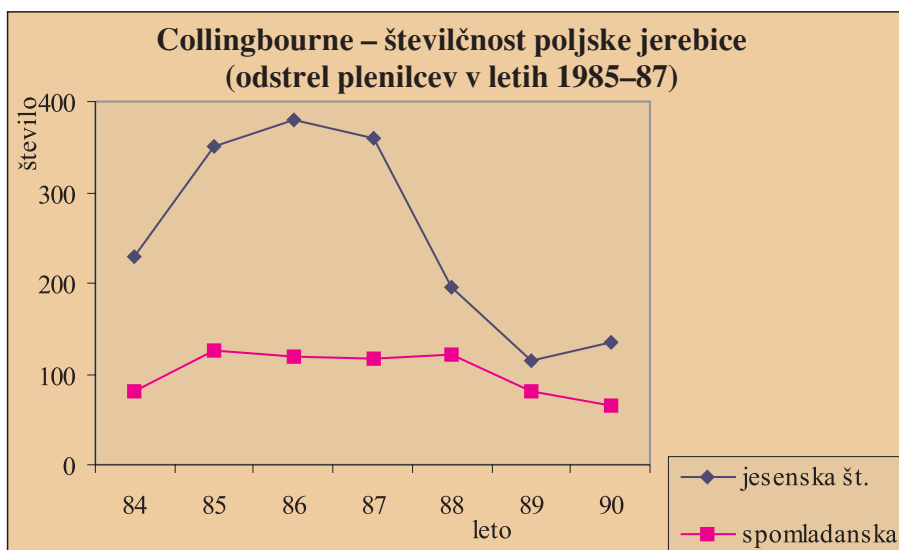
Odstrel sivih vran in srak na proučevanem območju

Leto	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
Odstrel	0	0	0	0	0	64	54	72	61	75	68	8	0	0	0

Preglednica 4:

Reakcija talnih gnezdilcev – število gnezditvenih parov

Leto	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99
P. škrjanec	32	26	38	24	28	64	81	168	64	68	72	44	32
Repaljščica	0	0	0	0	0	0	1	4	4	2	0	0	0
Priba	0	0	0	0	0	1	3	4	3	2	1	1	1
P. jerebica	1	2	1	3	3	2	6	8	12	3	2	0	0

ko in redko, medtem ko njegova višina in gostota nista bistveno vplivali na »dla-kaste« plenilce – kune, podlasice, ježe, jazbece, divje prašiče ... Avtor poskusa prof. P. Müller je svoj pisni prispevek sklenil z besedami: »Lov na sive vrane in srake, tako tudi z vidika male divjadi, predstavlja zagotovo nižje tveganje za ekosistem, kot če jih ne lovimo!«

Kakšni so rezultati lova na sivo vrano in še posebno, kako zanemarljiv je vpliv lova na številčnost te vrste pri nas v Sloveniji, lahko opazujemo vsak dan na naših poljih. Pri tem moramo biti pošteni in se zamisliti tudi, koliko časa in volje namenimo temu lovu. V lovskih družinah v Sloveniji, kjer je številčnost male divjadi ustrezna, veliko pozornost namenijo intenzivnemu lovu na plenil-ske vrste, kar do določene mere potrjujejo tudi navedene raziskave. Seveda pa to ni nič novega! To so vedeli že naši lovski predhodniki, a smo večinoma hkrati z večanjem številčnosti velike divjadi kar nekako pozabili na malo divjad. To se je zgodilo še posebno zato, ker potrebuje veliko naše skrbi, dela in tudi ljubezni.

S sedanjio intenzivnostjo lova ne moremo bistveno vplivati na številčnost teh vrst. Številne metode, ki so jih včasih uporabljali za zmanjševanje številčnosti omenjenih plenilskih vrst, so dandanes neetične in prepovedane. Kljub temu pa v preteklosti obstoj omenjenih plenilskih vrst ni bil ogrožen, kar kaže na njihovo izjemno prilagodljivost in visok reprodukcijski potencial.

Naj zaustavimo urejanje ali ga prepustimo le naravi?

Pojavlja se vprašanje, pa ne samo v lovskih krogih, ali naj take in podobne naravne procese poskušamo zaustaviti ali pa prepustiti naravi, naj dela po svoje. To pomeni: ali naj prepustimo določene živalske vrste, ki so zaradi vse močnejših človekovih vplivov prizadete in se nanje slabše prilagajajo, vrstam, ki so bolj prilagodljive in v takih razmerah tudi veliko uspešnejše. Mala divjad in plenilci so dober primer za to. Pri tem pa velikokrat pozabljam, da »narava« ni več tisto, kar je bila nekoč, saj so človekovi vplivi čedalje močnejši. Zdaj je pojem naravne krajine v srednjeevropskem prostoru bolj teoretično kot pa praktično dejstvo. Pač pa se na vsakem koraku srečujemo s kulturno krajino, torej z okoljem, na katerega vpliva človek, kjer je dejavnik ekonomičnost še kako pomemben, posledice katerega so vidne tudi v okolju.

Mag. Janko Mehle

Parkljarji in promet

STRATEGIJA IN NAČRTOVANE AKTIVNOSTI V SLOVENIJI

V seriji prispevkov, objavljenih v zadnjih številkah Lovca (5, 6 in 7–8/2004), smo izčrpno predstavili morebitne ukrepe za zmanjšanje števila trkov vozil s prostoživečimi parkljarji in rezultate projektne naloge Divjad na cestah, v kateri smo s pomočjo številnih upravljavcev z lovišči opredelili stanje v Sloveniji. V zaključnem poročilu omenjene naloge (Pokorny in sod., 2003) smo posebej podarili, da le-ta ne sme obležati v predalu kakšne uradniške mize, temveč morajo predlagani ukrepi zaživeti tudi v praksi. Za dosego tega cilja smo predlagali strategijo za celovito in dolgoročno reševanje problematike, vključno s programom za poprejšnji preizkus učinkovitosti in ekonomske opravičljivosti posameznih ukrepov. Direkcija Republike Slovenije za ceste (DRSC) se je odločila, da omenjeno strategijo sprejme in jo začne izvajati že v letih 2004 in 2005, v katerih je za načrten preizkus posameznih ukrepov zagotovila tudi potrebna proračunska sredstva. Temu namenimo zadnjega iz serije prispevkov o parkljarjih in prometu.

Cilji strategije za zmanjšanje števila trkov s parkljarji v Sloveniji

V strategiji smo zastavili naslednje cilje:

- Splošni cilj: začeti z načrtnim, sistematičnim, kontinuiranim in interdisciplinarnim programom za reševanje problematike trkov s parkljarji (zlasti srnjadjo) v celotnem slovenskem prostoru, s katerim bomo zmanjšali tveganje za trk, število povozenih živali, ekonomsko škodo ter število poškodovanih oseb, ki so udeležene v trkih s parkljarji.
- Dolgoročni cilj: z izvajanjem preizkušenih in lokalnim razmeram ustreznih omilitvenih ukrepov v vseh slovenskih loviščih doseči zmanjšanje števila povozenih parkljarjev manj kot 3 osebe na 1000 ha površine oziroma na vseh problematičnih odsekih cest doseči bistveno (>50 %) zmanjšanje števila povozenih živali.
- Kratkoročni cilj 1: v različnih habitatih problematičnih odsekov cest preizkusiti in izbrati najprimernejše ukrepe, ki lahko pomembno vplivajo na število trkov z veliko divjadjo v specifičnih krajinskih in ekosistemskih razmerah.
- Kratkoročni cilj 2: v izbranih loviščih Slovenije, ki bodo v prvi fazi vključena v preizkus in izbor najustrežnejših omilitvenih ukrepov, doseči pomembno (>30 %) zmanjšanje števila povozenih parkljarjev.
- Kratkoročni cilj 3: doseči zadostno stopnjo informiranja in ozaveščanja javnosti, ki bo vplivala tako na obnašanje voznikov na cesti (oz. na zmanjšanje tveganja za trk) kot tudi na njihovo

vo odločitev za zavarovanje vozil proti morebitnemu trku z divjadjo (oz. na odpravo problematike premalo definirane prakse razsojanja o odškodninski odgovornosti).

- Kratkoročni cilj 4: nadgraditi obstoječi sistem zbiranja podatkov z vsakoletnim kartografskim prikazom lokacij trkov za vso veliko divjad (parkljarji in velike zveri) v vseh loviščih ter oblikovati sistem stalnega in strokovno podprtega vodenja sodobnih podatkovnih zbirk.

Načela in ukrepi za dosego zastavljenih ciljev

1. Zaradi velikega družbenega pomena obravnavane problematike (zdravstveni, ekonomski, ekološki in etični vidik) je treba preseči dosedanje prakso, ko je bila skrb za zmanjšanje števila trkov vozil z divjadjo skoraj izključno domena upravljavcev lovišč; z interdisciplinarnim programom za zmanjšanje problematike, za katerega morajo biti zagotovljena potrebna proračunska sredstva, je treba začeti takoj.

2. Znatno zmanjšanje števila trkov lahko dosežemo le z velikimi vlaganji in sistematičnim, statistično ustrezno podprtim ter dolgoročnim spremljanjem učinkovitosti posameznih ukrepov. Za to je potreben večfazni pristop. V prvi fazi se je treba osredotočiti predvsem na najbolj problematična lovišča in v njih sistematično preizkusiti nekatere izmed morebitnih ukrepov. V drugi fazi je treba vsakemu lovišču v Sloveniji oziroma vsakemu odseku cest določiti tiste ukrepe, ki so (upoštevaje naravne danosti)

zanj najprimernejši. V tretji fazi sledi splošna implementacija primernih ukrepov v vsa lovišča, ki naj bi zmanjšala problematiko trkov s parkljarji na celotnem slovenskem nivoju.

3. V izbranih loviščih, ki so v različnih fitogeografskih regijah Slovenije in vključujejo različne habitatne tipe, je treba najprej sistematično preizkusiti nekatere omilitvene ukrepe, katerih učinkovitost v slovenskih razmerah sploh ni ali ni dovolj dobro znana – primarno svetlobne odsevnike in namenska kemična odvračala, vzporedno z njimi pa tudi opozorilne table z dinamično vsebino (t.j. table s fotografijo in kratkim besedilom, kjer bo navedeno, koliko živali je bilo povozenih v določenem obdobju), standardne prometne znake in obcestne stebričke (naprave, ki na divjad delujejo odvračalno prek posebnih zvokov, seizmoloških vibracij in svetlobnih signalov). Vsi avtorji, ki so v zadnjem obdobju sistematično proučevali problematiko trkov vozil z divjadjo, so si namreč enotni, da je treba pred širšo implementacijo določenega ukrepa v neki prostor njegovo učinkovitost preizkusiti na lokalnem nivoju (npr. Groot Bruinderink in Hazebroek, 1996; Putman, 1997; Farrell, 2002; Madsen in sod., 2002).

4. V bližini vseh problematičnih odsekov cest povsod po Sloveniji je treba takoj (predhodni preizkusi učinkovitosti niso potrebni) začeti z nekaterimi ukrepi v okoliških habitatih, kot so: zmanjšanje vznemirjanja živali (odgovornost: pristojne inšpekcijske službe ob predhodnem informiranju s strani lovskih organizacij), spremenjen režim soljenja cest (odgovornost: upravljavci s cestami) in upravljanje z vegetacijo ob cestah (za

morebitno odstranitev drevnine bi morali biti ob predhodnem dogovoru z lastniki odgovorni upravljavci z lovišči, Zavod za gozdove Slovenije in upravljavci s cestami).

5. Povsod po Sloveniji je treba nemudoma začeti z izobraževanjem in oza-veščanjem javnosti o problematiki trkov z divjadjo. Čim več voznikom je treba na primeren način posredovati informacije, ki naj bi zmanjšale možnost trka z divjadjo (npr. kritični odseki cest, obdobja z največjim tveganjem, primerno ravnanje voznikov itn.). Predlagamo, da se za vsa problematična območja pripravi ustrezna možnost informativne zgi-banke, do katere se omogoči dostop čim več voznikom (npr. brezplačno posredovanje zgibanke ob registraciji avtomobila ali na bencinskih servisih).

6. Ažurno, sistematično in na centralnem nivoju je treba voditi sodobne zbirke podatkov o povoženi divjadi, opravljati njihove analize (vključno z analizami v GIS okolju in natančno analizo stroškov trkov ter koristi opravljenih ukrepov) ter tako slediti trendom in učinkovitosti opravljenih omilitvenih ukrepov. Za doseg tega cilja je treba sestaviti projektno skupino z izkušnjami na področju problematike trkov vozil z divjadjo.

Izbor modelnih odsekov cest za preizkus učinkovitosti ukrepov

Upošteva je navedeno strategijo bodo *Direkcija Republike Slovenije za ceste*, *Družba za državne ceste*, *podjetje Eurocontor, d.o.o.*, in *Inštitut za ekološke raziskave ERICO Velenje* ob sodelovanju izbranih lovišč kot zainteresiranih uporabnikov in posredovalcev informacij v jeseni 2004 začeli s preizkusom učinkovitosti posameznih ukrepov, in sicer na 42 problematičnih odsekih cest v šestih fitogeografskih regijah Slovenije. Te regije so:

1. gozdnato-agrarna krajina osrednje Slovenije: Domžalsko, Dolomitsko in Krmsko LGO;
2. alpsko območje in gozdnato-agrarna krajina severne Slovenije: Gorenjsko LGO;
3. gozdnato-agrarna krajina predalpske Slovenije: Savinjsko-Kozjansko LGO;
4. gozdnato-agrarna in agrarna krajina severovzhodne Slovenije: Pohorsko in Pomursko LGO;
5. grmišča submediteranske Slovenije: Obalno-Kraško LGO;
6. gozdna krajina jugovzhodne Slovenije: Kočevsko LGO.

Znotraj navedenih območij so bili testni odseki cest izbrani po trinivojski selekciji. V prvi fazi so bila izbrana posamezna lovišča (tri do štiri v območju), in

Preglednica 1:

Odseki cest, na katerih bomo preizkušali učinkovitost svetlobnih odsevnikov

Zap. št.	LGO	LD	Cesta	Stacionaža (km)	Dolžina (km)	Letni povoz/odsek	Letni povoz/km
1	Domžalsko	Pšata	108/1181	2,6 – 3,5	0,9	7	7,8
2	Dolomitsko	Brezovica	409/300	3,2 – 3,6	0,4	3	7,5
3	Gorenjsko	Šenčur	210/1107	7,0 – 8,3	1,3	8	6,2
4	Gorenjsko	Dovje	201/204	1,1 – 2,2	1,1	6	5,5
5	Pomursko	Dobrovnik	439/1300	1,0 – 2,1	1,1	4	3,6
6	Pomursko	Tišina	3/318	5,0 – 6,5	1,5	9	6,0
7	Savinjsko	Oljka	225/1246	1,2 – 2,1	0,9	5	5,6
8	Savinjsko	Velenje	4/1261	1,7 – 2,5	0,8	5	6,3
9	Obalno-Kraško	Kozina	10/1499	2,0 – 4,0	2,0	8	4,0
10	Obalno-Kraško	Sežana	445/349	11,1 – 13,2	2,1	20	9,5
11	Kočevsko	Kočevje	263/106	13,1 – 14,1	1,0	5	5,0
12	Kočevsko	V. Lašče	106/262	5,2 – 7,2	2,0	7	3,5

Preglednica 2:

Odseki cest, na katerih bomo preizkušali učinkovitost kemičnih odvrčal

Zap. št.	LGO	LD	Cesta	Stacionaža (km)	Dolžina (km)	Letni povoz/odsek	Letni povoz/km
R 1	Dolomitsko	Brezovica	409/300	4,3 – 4,7	0,4	3	7,5
R 2	Krmsko	Škofljica	106/261	0,5 – 2,5	2,0	8	4,0
R 3	Gorenjsko	Šenčur	104/1136	0,5 – 2,5	2,0	6	3,0
R 4	Gorenjsko	K. Gora	201/203	5,7 – 6,1	0,4	5	12,5
R 5	Pohorsko	Laporje	219/1236	5,0 – 6,2	1,2	8	6,7
R 6	Pohorsko	S. Bistrica	700/1273	6,5 – 7,0	0,5	4	8,0
R 7	Savinjsko	Oljka	426/7949	1,7 – 2,3	0,6	4	6,7
R 8	Savinjsko	Žalec	4/1262	5,2 – 6,5	1,3	5	3,8
R 9	Obalno-Kraško	Sežana	204/1015	3,8 – 5,2	1,4	9	6,4
R10	Obalno-Kraško	Divača	409 / 309	0,5 – 1,9	1,4	6	4,3
R11	Kočevsko	Kočevje	263/103	9,8 – 12,3	2,5	8	3,2
R12	Kočevsko	Sodražica	212/1120	1,5 – 3,5	1,7	5	3,0

Preglednica 3:

Odseki cest, na katerih bomo preizkušali učinkovitost občestnih stebričkov

Zap. št.	LGO	LD	Cesta	Stacionaža (km)	Dolžina (km)	Letni povoz/odsek	Letni povoz/km
S1	Domžalsko	Pšata	108/1180	1,9 – 2,6	0,7	7	10,0
S2	Gorenjsko	K. Gora	201/203	9,1 – 9,8	0,7	4	5,7
S3	Pohorsko	S. Bistrica	430/277	0,0 – 1,0	1,0	7	7,0
S4	Savinjsko	Braslovče	225/1246	4,8 – 5,5	0,7	6	8,6
S5	Obalno-Kraško	Kozina	10/1499	0,5 – 1,5	1,0	7	7,0
S6	Kočevsko	V. Lašče	106/262	4,2 – 5,1	0,9	5	5,6

Preglednica 4:

Odseki cest, na katerih bomo preizkušali učinkovitost opozorilnih tabel

Zap. št.	LGO	LD	Cesta	Stacionaža (km)	Dolžina (km)	Letni povoz/odsek	Letni povoz/km
T1	Domžalsko	Pšata	644/1357	2,7 – 3,5	0,8	6	7,5
T2	Gorenjsko	Dovje	201/205	0,2 – 1,3	1,1	6	5,5
T3	Pomursko	Dobrovnik	439/1299	5,1 – 6,0	0,9	6	6,7
T4	Savinjsko	Oljka	426/7949	4,6 – 5,2	0,6	6	10,0
T5	Obalno-Kraško	Kozina	7/353	0,5 – 2,5	2,0	11	5,5
T6	Kočevsko	V. Lašče	106/262	0,5 – 2,0	1,5	6	4,0

Preglednica 5:

Odseki cest, na katerih bomo preizkušali učinkovitost prometnih znakov

Zap. št.	LGO	LD	Cesta	Stacionaža (km)	Dolžina (km)	Letni povoz/odsek	Letni povoz/km
Z1	Gorenjsko	Udenboršt	410/1134	4,6 – 5,5	0,9	4	4,4
Z2	Pohorsko	S. Bistrica	430/274	11,5 – 13,0	1,5	7	4,7
Z3	Savinjsko	Velenje	4/1261	4,1 – 4,7	0,6	5	8,3
Z4	Savinjsko	Braslovče	225/1246	9,9 – 10,7	0,8	8	10,0
Z5	Obalno-Kraško	Kozina	7/355	11,5 – 13,0	1,5	5	3,3
Z6	Kočevsko	Sodražica	212/1120	0,5 – 1,0	0,5	2	4,0

sicer upošteva je njihovo problematičnost (izraženo s povprečnim letnim povozom srnjadi na 1000 ha površine) in kakovost podatkov, ki so jih posamezna lovišča posredovala v prvem delu naloge *Divjad na cestah* (v letu 2002). V drugi fazi (v začetku leta 2004) so izbrana lovišča sama opredelila najbolj problematične odseke (stacionaže) cest, pri čemer je bilo upoštevano povprečno letno število srnjadi oz. drugih parkljarjev, povoženih na 1 km odseka. Tako smo dobili skupen nabor 86 odsekov, izmed katerih smo naključno izbrali 42 odsekov (7 v območju). Njim smo zopet naključno izbrali posamezen omilitveni ukrep, in sicer z naslednjimi frekvenca- mi: svetlobni odsevniki in kemična odvr- ačala po dva odseka na območje (sku- paj 12 odsekov), opozorilne table, ob- cestni količki in prometni znaki pa po en odsek na območje (skupaj 6 odsekov). Pri izboru ukrepov za posamezen odsek smo upoštevali tudi čim enakomernejšo vključitev različnih habitatov (gozd – gozd, gozd – travnik, gozd – njive, trav- nik – travnik, travnik – njive, njive – nji- ve) na vsaki strani ceste. Testni odseki cest so podrobneje predstavljeni v *pre- glednicah 1–5*.

Na predstavljenih odsekih cest bomo izbrani ukrep začeli izvajati jeseni 2004, in sicer bosta postavitve in poznejše vzdrževanje določenega ukrepa opravila podjetje Eurocontor, d.o.o., ter Inštitut ERICO - Velenje s sredstvi, ki jih bo zagotovila *Direkcija Republike Slovenije za ceste*. Zaenkrat so sredstva zagotovlje- na za obdobje petnajstih mesecev, a se bomo trudili, da bomo zagotovili spre- mljavo učinkovitosti ukrepov za daljše ča- sovno obdobje, saj bomo le tako lahko zagotovili dolgoročno oceno učinkovito- sti, vključno z upoštevanjem navajanja in prilagajanja živali na določen ukrep. Vse- kakor pa je pomembno, da upravljavci lovišč ne bodo imeli praktično nobenega dodatnega dela, zlasti ne dodatnih stroš- kov; njihova naloga bo le natančno evi- dentiranje in sporočanje mest morebitnih trkov s parkljarji na modelnih odsekih cest in v njihovi neposredni okolici, kar bo omogočilo oceno učinkovitosti posa- meznega ukrepa na določenem odseku.

Cilji projektne naloge

S preizkusom učinkovitosti petih po- tencialnih omilitvenih ukrepov in z ne- katerimi spremljajočimi aktivnostmi že- limo doseči naslednje cilje:

1. spremljanje in določitev učinkovitosti ter ekonomske opravičljivosti posa- meznih ukrepov;
2. opredelitev najprimernejših ukrepov za posamezne fitogeografske in habi- tatne razmere ter priprava strokovnih

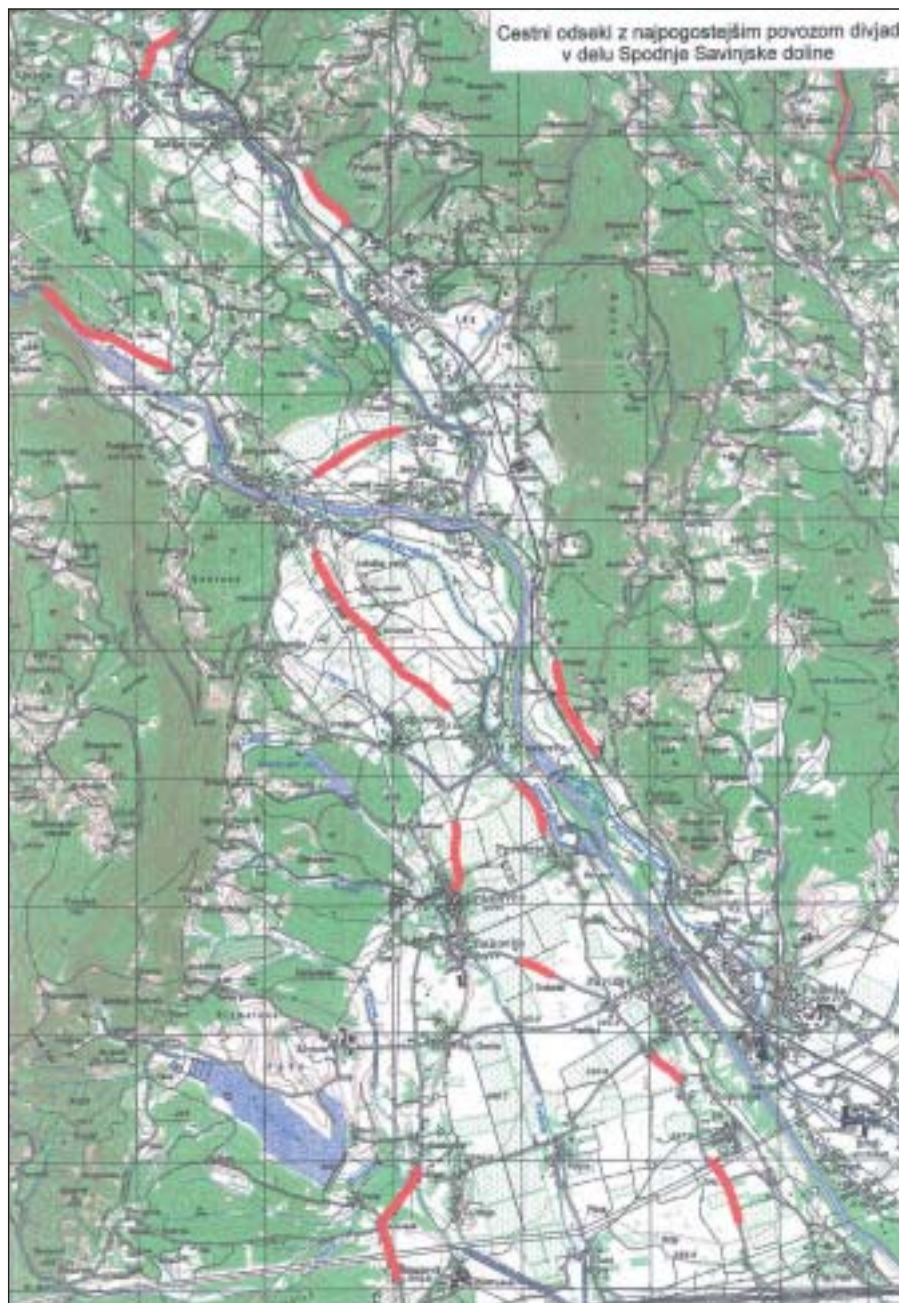
podlag za širšo uvedbo v slovenski prostor;

3. natančna opredelitev najbolj proble- matičnih odsekov cest (podatki o cesti in okoliških habitatih, vključno s kar- tografskim prikazom) v vseh sloven- skih loviščih;

4. oblikovanje centralne vseslovenske digitalne kartografske baze podatkov o veliki divjadi, povoženi v letu 2004.

Za doseg prvega cilja bodo na vsa- kem testnem odseku ceste s pomočjo upravljavcev z lovišči natančno beleženi vsi podatki o morebitni povoženi veliki divjadi (datum, ura, vrsta, spol, starost, smer, natančna lokacija povoza), in sicer najmanj eno leto po začetku izvajanja ukrepa (za korektno dolgoročno oceno učinkovitosti bi bilo treba učinkovitost

ukrepa spremljati vsaj tri do pet let, za kar bomo z naročnikom skušali skleniti vsakoletni dogovor). Podatke o povože- ni divjadi bomo intenzivno spremljali tudi na enako dolgih odsekih pred test- nim odsekom in za njim, kar bo omo- gočilo dejansko ovrednotenje učinkovi- tosti (morebitno zmanjšanje števila po- voženih živali na samem testnem odse- ku še ne pomeni nujno njegove učinko- vitosti, saj lahko določeni ukrepi pov- zročijo zgolj prostorski zamik prehajanj cest). Ker je število povoženih živali lah- ko odvisno tudi od vremenskih in pre- hranskih razmer ter značilnosti popula- cij, ki se med leti lahko spreminjajo, bomo poleg primerjav v številu povo- ženih živali »pred« izvedbo ukrepov in »po« opravljenih ukrepih v vsakem ob-

Primer kartografskega dela zgibanke z označenimi problematičnimi odseki cest za nekaj lovišč Spodnje Savinjske doline.

močju v raziskavo vključili tudi dovolj veliko primerljivih kontrolnih odsekov.

Na podlagi ugotovljene učinkovitosti posameznih ukrepov v določenih ekoloških razmerah bomo za posamezne fitogeografske in habitatne razmere opredelili najprimernejše ukrepe, ki jih bo pozneje mogoče uvesti v vsa lovišča Slovenije. Pogoji za to je vseslovenski register problematičnih odsekov cest z osnovnimi podatki o njih (npr. oznaka ceste, stacionaža, habitatne razmere v okolici, povprečno število na leto povozenih parkljarjev na odseku), ki ga bomo skušali ustvariti s pomočjo povratnih informacij (izpolnjen vprašalnik) vseh upravljalcev z lovišči v Sloveniji. Na podlagi tako ustvarjenega seznama bomo oblikovali prioriteten vrstni red odsekov, ki jih bomo s primernimi ukrepi skušali opremiti v prihajajočih letih. Ob upoštevanju pogovorov z odgovornimi predstavniki DRSC obstaja namreč povsem realna možnost, da bi v nekaj letih tudi v Sloveniji prevzeli avstrijski model, kjer odgovorno ministrstvo na vseh problematičnih odsekih cest v zelo pomembnem deležu sofinancira izvedbo primerljivih ukrepov za zmanjšanje števila trkov z divjadjo. To je priložnost, ki bi jo morali izkoristiti upravljalci z lovišči!

Na tem mestu želimo posebej opozoriti, da smo bili pri izboru modelnih odsekov omejeni zgolj na državne ceste (zanje skrbi DRSC) in na tista lovišča, ki so se odzvala prošnji za posredovanje podatkov za projektno nalogo *Divjad na cestah* in so tudi ustrezno kartografsko prikazala mesta povozov (glej seznam, objavljen v *Lovcu*, 5/2004). Zaradi neodzivnosti nekaterih zelo problematičnih lovišč so tako nekateri kritični odseki cest, ki bi jih bilo sicer smiselno opremiti z omilitvenimi ukrepi že v tej fazi, žal izpadli iz raziskave. Zato vse upravljalce z lovišči prosimo, da tokrat izrabite priložnost in nam vrnete izpolnjene vprašalnike ter karte, ki smo Vam jih že poslali ali pa jih bomo v bližnji prihodnosti. Le tako boste namreč zagotovili, da bomo v prihajajočih letih tudi te odseke opremiti z ustreznimi ukrepi in tako zmanjšali izgube divjadi v vašem lovišču.

V projektni nalogi želimo poleg preizkusa učinkovitosti posameznih ukrepov s ponovnim zbiranjem kart z natančno vrisanimi lokacijami trkov s parkljarji za vsa lovišča Slovenije (v letu 2002 nam je ustrezne karte posredovalo le 120 lovišč) oblikovati centralno vodeno digitalno kartografsko bazo, ki bo omogočala: (a) natančno opredelitev problematičnih odsekov cest v Sloveniji (le-ta je med drugim pomembna za izdelavo

Vozniki! Prosimo Vas, da ob navedenih podatkih nekoliko razmislite:

- V Evropi se vsako leto zgodi vsaj 500.000 trkov s parkljarstvom divjadjo (zlasti s smjadjo in jelenjadjo).
- V trkih se poškoduje 30.000 ljudi, umre pa jih 300.
- V povprečju znaša materialna škoda pri enem trku 2000 EUR; skupna ekonomska škoda zaradi trkov z divjadjo v Evropi letno presega milijardo EUR.
- V Sloveniji je vsako leto povozenih od 3700 do 5000 osebkov velike divjadi; samo smjadi povozimo v povprečju več kot 10 živali na dan.
- Zaradi trka z divjadjo se v Sloveniji v povprečju vsako leto zelo poškoduje 12 ljudi, nastala škoda pa je ocenjena na nekaj milijonov EUR.

Za zmanjšanje tveganja trka z divjadjo svetujemo:

- bodite pozorni na dogajanje na cesti in ob njej;
- prilagodite hitrost razmeram na cesti;
- vaš avto naj ima dobro delujoče zavore, dobre gume in čisto vetrobransko steklo;
- posebno previdni bodite, če ste opazili živali, ki je prečkala cesto – obstaja verjetnost, da ji bo sledila še katera.

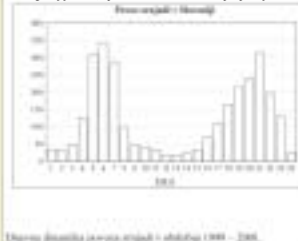
Odseki cest, kjer obstaja največja možnost trka z divjadjo, so tisti, ki so:

- na meji med gozdom in njivami;
- na meji med gozdom in travniki ali pašniki;
- v bližini posameznih skupkov dreves in grmovja na kmetijskih površinah;
- v notranjosti gozda;
- v neposredni bližini obdelanih kmetijskih površin, zlasti njiv, vinogradov in hmeljišč.

Najbolj problematični odseki cest v **delu Spodnje Savinjske doline** so prikazani na priloženi karti. **Vendar bodite pozorni tudi drugje! Divjad Vas lahko na cesti preseneti skoraj povsod!**

Še posebno pozorni morate biti:

- v času jutranje zarje in večernega mraka (*graf*);
- spomladi (maj–junij), ko živali iščejo nove teritorije, ko ozelenijo brežine in obrobje cest;
- v obdobju prska (koniec julija in začetek avgusta);
- zgodaj jeseni (september–oktober), ko se pospravijo

Število živali, ki so umrle zaradi trka z avtomobili v Sloveniji, 1991–2001

V primeru, da na cesti opazite divjad, skušajte ostati pri sebi. Izkušnje kažejo, da se najhujše posledice nesreče zgodijo zaradi panične reakcije voznikov ob nepričakovanem srečanju z divjadjo na cesti.

V skrajnem primeru (če trka ne morete preprečiti), je bolje, da žival povozite, kot da zaradi napačne reakcije zletite s ceste ali se zaletite v drugo vozilo.

Kaj narediti v primeru trka z divjadjo?

- ustavite vozilo, zavarujte in označite kraj nesreče;
- ne glede na to, kako hude so posledice trka, obvestite policijo (tel. 113) oziroma pristojno lovsko organizacijo;
- v primeru, da je žival hudo poškodovana, ji skušajte skrajšati muke (npr. s takojšnjim obvestilom);
- mrtvo žival pustite ob cesti; njena odtujitev je protipravno in kaznivno dejanje.

Za zmanjšanje neželjenih težav in stroškov priporočamo, da pri zavarovalnici zavarujete Vaš avtomobil proti škodi zaradi trka z divjadjo!

Pri pripravi zgibanke so sodelovali:

- ERICo Velenje, Inštitut za ekološke raziskave,
- Državna Republika Slovenija za ceste,
- LD Olja – Šmartno ob Paki, LD Braslovce in LD Polzela,
- Peter Groznik (avtor karikaturne).

Besedilo zgibanke – z manjšimi spremembami je le-to enako za celotno Slovenijo.

lokalnim razmeram prilagojenih informativno-vzgojnih zgibanek, ki temeljijo na prostorskem prikazu nevarnih odsekov cest v določenem območju; glej spodaj); (b) sledenjem trendov, s tem pa tudi kontroli učinkovitosti opravljenih omilitvenih ukrepov na posameznih odsekih cest (pogoj za to je vsakoletno ažuriranje kart); (c) morebiten vpis/vris novih podatkov neposredno s strani predstavnikov lovišč, kar bi omogočilo bistveno poenostavitev in racionalizacijo dela (dopolnjevanje podatkov prek medmrežja v sklopu razvijajočega se *lovskega informacijskega sistema*).

Izdaja informativno-vzgojnih zgibanek

V naših prispevkih smo že večkrat opozorili, da bi moral biti človek kot razumno in predvidljivo bitje vedno odgovoren za morebiten trk z divjadjo – le voznik se namreč lahko obnaša in reagira tako, da zmanjša možnost za tovrsten trk. Ker je ustrezno informiranje in ozaveščanje voznikov eden najpomembnejših in najbolj učinkovitih ukrepov za zmanjšanje števila povozenih živali, smo v skladu s predstavljeno strategijo pripravili predlog informativno-vzgojne zgibanke, ki ga predstavljamo tudi v tem prispevku. V bistvu je predlagana zgibanka sestavljena iz dveh delov: (a) splošnega (besedilo), ki je enak za celotno Slovenijo; (b) kartografskega, na katerem so znotraj manjših območij (ponavadi tri do štiri lovske družine) prikazani problematični odseki cest, in se kot tak razlikuje med območji. Za enovito (s tem pa tudi cenovno najugodnejšo) izdelavo zgibanek moramo od vseh zainteresiranih upravljalcev z lovišči pridobiti

ustrezne karte z vrisanimi problematičnimi odseki cest. Zato vsa slovenska lovišča še enkrat prosimo za aktivno sodelovanje v predstavljeni projektni nalogi.

Zaključek

Slovenski lovci so dolgo opozarjali, da bi se morale pristojne državne službe aktivneje vključiti v reševanje zelo pereče problematike trkov vozil z divjadjo (zlasti parkljarji). Na podlagi strategije, ki jo je na predlog *Inštituta za ekološke raziskave ERICo Velenje* sprejela *Direkcija Republike Slovenije za ceste*, se bo to v letu 2004 tudi dejansko zgodilo. Čeprav bodo v prispevku predstavljene aktivnosti zaenkrat omejene le na manj problematične odseke cest, močno upamo, da bodo pridobljeni rezultati in že podane usmeritve omogočile vsakoletno aktiviranje potrebnih proračunskih sredstev in vključitev nekaterih drugih zainteresiranih subjektov (npr. zavarovalnic), s tem pa tudi bistveno povečanje intenzivnosti izvajanja primernih omilitvenih ukrepov. Kot izvajalci in koordinatorji aktivnosti se bomo z vsemi močmi trudili, da bomo že v nekaj letih dosegli sicer zelo optimistično postavljen cilj – vsaj 50 % zmanjšanje števila povozenih parkljarjev na vseslovenski ravni. Seveda bo tak cilj mogoče doseči le z aktivnim sodelovanjem odgovornih predstavnikov lovišč. Na podlagi dosedanjih izkušenj pri skupnem delu smo trdno prepričani, da bomo tudi tokrat uspešno sodelovali.

**Boštjan Pokorny, Meta Zaluberšek,
Karin Savinek in Zoran Pavšek**
ERICo Velenje,
bostjan.pokorny@erico.si

Foto: M. Rovščak – Diana

Že 40 let v Triglavskem narodnem parku

Po podatkih **Ivana Fabjana**, ki jih je objavil v reviji *Lovec* leta 1977, letos mineva 40 let od naselitve alpskega kozoroga (*Capra ibex* Linnaeus, 1758) v Julijske Alpe oziroma natančneje na območje Zavoda za gojitev divjadi Triglav - Bled, ki je vključeno v Triglavski narodni park (TNP). Fabjanov vir smo uporabili pri prikazu stanja kozorogov v TNP v strokovni knjižici TNP Razprave in raziskave št. 5, 1997: Alpski kozorog v Triglavskem narodnem parku in drugod v Sloveniji. V omenjeni publikaciji je še kratek zgodovinski pregled kozorogov v Alpah, dr. **Vittorio Peracino** opisuje razseljevanje (in naselitve) kozorogov od Gran Paradisa do Slovenije, **Zoran Komac** kronološko navaja stalež kozorogov v LD Bovec, **Jože Šašelj** naselitev kozorogov v Kamniški Bistrici in **Branko Galjot** kolonijo kozorogov na Ljubelju. Na osnovi teh podatkov je Galjot predstavil kozorože v Sloveniji v reviji *Lovec* leta 1998, leto pozneje pa **Vojko Remec** naselitev kozorogov na območje LD Bovec v Bavšici.

Po objavi podatkov v *Razpravah in raziskavah TNP* sem dobil v roke strokovni elaborat iz leta 1968 z naslovom Bonitiranje lovišč Zavoda za gojitev divjadi Triglav - Bled. V poglavju o kozorogu piše (citiram): »S pomočjo priznanih lovskih strokovnjakov (prof. dr. Videsott, dr. Couturier, dr. Heck, dr. Ratti) je bil proučen biotop za kozoroga. Po ugotovitvi, da so najboljši pogoji v Trenti, teče že četrto leto zamenjava srnjadi in jelenjadi za kozorože iz Gran Paradisa. Vloženih je bilo: leta 1963 (!) 9 glav, leta 1964 5 glav, leta 1965 6 glav in leta 1966 4 glave, skupaj doslej 24 glav s prirastkom vred pa šteje kolonija 26 glav, in to v lovišču Kriški podi 23 glav ter Duplje 3 kosi.« (konec citata). Iz podatkov razberemo, da so bili prvi kozorogi naseljeni že leta 1963!? Kako so bili uporabljeni različni podatki, ne vem. Toliko za razumevanje (morda) poznejšega preverjanja in upoštevanja vseh znanih podatkov.

Pred nekaj leti sta Galjot in Remec v svojih prispevkih podrobneje opisala

tudi biologijo in ekologijo alpskega kozoroga. Zato tega tokrat ne bomo ponavljali. Podatke o številčnem ter zdravstvenem stanju smo opisali v letošnji marčevski številki *Lovca* (l. 2004). Naj tu zaradi popolne informacije zapišem, da smo v letu 2003 v lovskoupravljalnem območju (po Zakonu o divjadi in lovstvu je to eno od lovišč s posebnim namenom: LPN) Triglav prešteli 109 kozorogov, in sicer: 39 kozlov, 47 koz in 23 kozličev ter kozic.

Zdaj imamo »triglavske kozorože« v LPN Triglav, LD Bovec ter občasno posamezne živali v nekaterih loviščih lovskih družin na primorski strani, ki delno segajo v območje TNP. Po zadnjih podatkih (marec 2004), ki jih je povedal član Odbora Triglavskega lovskogojitvenega območja **Zoran Komac**, je v Bavšici, ki je v upravljanju LD Bovec, okrog 60 kozorogov. V LPN Triglav je letos (tako je bilo tudi lani) načrtovana izločitev desetih kozorogov, vendar le vidno garjavih (sanitarne izločitve) zunaj območja popolnega varstva (25.000 ha).

Na območjih LD pa je predvideno upravljanje tudi z rednimi izločitvami na osnovi kazalcev minulih let.

Gamsje garje, ki so se v Triglavskem narodnem parku bolj pojavile po letu 1979 ter se umirile leta 1985, so občutno prizadele tudi alpske kozoroge. Ocenjena številčnost (govorimo za LPN Triglav) 217 kozorogov leta 1980 se je do leta 1985 več kot prepolovila. Leta 1987 se je okuženost kozorogov z gamsjimi garjami postopoma umirila; tako je bilo tega leta prešteti 110 živali. Sledila je postopna številčna rast vse do leta 1996, ko smo prešteli 330 kozorogov. Nato je sledilo ponovno zmanjševanje številčnosti, ki je najnižjo točko doseglo lani, in sicer, 109 kozorogov. Večanje in zmanjševanje številčnosti se je dogajalo v dveh desetletnih obdobjih. Pri tem je zanimivo hitro številčno večanje v zadnjem desetletju, ki je za več kot tretjino preseglo stalež prejšnjega desetletja, zmanjšanje pa se je v najnižji točki številčnosti obeh obdobj izenačilo. Ali nam to kaj pove? Morda bomo zanesljivejši odgovor dobili čez naslednjih deset let. Postavlja pa se vprašanje ponovnih doselitev iz drugih območij Alp zaradi genske poživitve. S profesorjem **Miho Adamičem** sva kot soavtorja prispevka Trideset let po prvi naselitvi kozoroga (*Capra ibex*) v Triglavskem narodnem parku – kratek pregled razvoja populacije v obdobju 1964–1994 ter oceno dolgoročnih možnosti za njeno varstvo leta 1997 zapisala, da je iz tridesetletne dinamike z naselitvijo osnovane populacije kozorogov v Julijskih Alpah razvidno,

da je le-ta, kljub naglemu začetnemu razvoju, zelo ranljiva, in da je njena dolgoročna perspektiva, kljub zagotovljenemu zakonskemu varstvu habitatov in omejevanju odstrela, negotova. Ugotovitev se potrjuje tudi danes. Zapisala sva še, da bo treba preveriti, ali gre za povezave med kolonijami leta 1978 naseljenih kozorogov na območju Uprave državnih gozdov v Trbižu in Val Cellinu v predgorju Karnijskih Alp ter kozorogi v TNP (LD Bovec in LD Log pod Mangrtom). Preverjanje ter meddržavno sodelovanje, tudi z drugimi alpskimi državami, ki imajo kozoroge, prek evropskega združenja za kozoroge Gruppo Stambeco Europa, nas še čaka. Že več let si prizadevam, da bi v javnem zavodu TNP zaposlili biologa, specialista za zoologijo. Pri zdajšnji obremenjenosti izvajanja vseh lovskoupravljaljskih dejavnosti tega ne zmoremo. Pa ne gre samo za kozoroge, ampak tudi za sodelovanje v mednarodnih projektih za druge živalske vrste, npr. za naselitev brkatega sera in nenazadnje za povezovanje in raziskave med upravljavci znotraj TNP: npr. spremljanje selitev gamsov. Trenutno je v TNP več posluha za dejavnosti, nadzor in obiskovalce. Tudi to kaže na ugotovitev, da je TNP bolj privlačen zaradi naravnih lepot kot pa namenjen varstvu živalskega sveta in biološki raznovrstnosti.

Pri spremljanju stanja in razmišljanja me vedno bolj zaposluje vprašanje smiselnosti ponovnih doseljevanj zaradi tako velikih izgub, nastalih zaradi gamsjih garij. Garje so dejstvo, ki bo ostalo; tako

je napovedal že profesor Stane Valentinčič v času prvih pojavov gamsje garjavosti pri nas. Visoka stopnja garjavosti je posledica (tudi) popolnega varstva, kar naj bi bil vsebinski cilj narodnih parkov. Po drugi strani pa je naseljevanje kozorogov kot (pogojno) tujerodne vrste zaradi lova etično nesprejemljivo; ne za lovstvo, ampak naravovarstvo. Za vrste, ki jih naseljujemo kot tujerodne, namreč ni nujno, da imajo enak varstveni in upravljaljski status kot avtohtone vrste. Kozorog je (lahko) nekakšna izjema. Zaradi dnevno poudarjene aktivnosti, življenja v preglednem prostoru nad gozdno mejo in visoke tolerance do bližine ljudi je kozorog vrsta, ki ima visoko vrednost, ki je vsekakor višja kot lovna. Možnosti opazovanja in fotografiranja divjih živali postajajo v svetu pomembne sestavine turistične ponudbe s poudarjeno naravovarstveno usmeritvijo obiskovalcev narodnih parkov in rezervatov. Verjetno bi se večina obiskovalcev TNP, ki srečujejo to veličastno gorsko divjad, zavzela za njeno stalno prisotnost. Ne glede na motiv pa gre v vsakem primeru za človekov interes. Pogledi se izključujejo, prizadete pa so živali. »Posiljevati« kozoroge v območja »večne« garjavosti je ravno tako, kot bi silili ljudi, naj se naseljujejo na območja kužnih bolezni, kjer je del populacije v naprej obsojen na smrt. Potreben je resen razmislek, predvsem pa soočenje stališč na osnovi razlik preverjenih raziskovalnih ugotovitev v celotnem alpskem prostoru.

Miha Marenče,

Triglavski narodni park

Foto: M. Rovšek – Diana

Populacija kozorogov v Julijskih Alpah je ranljiva in v prihodnosti je njen obstoj vprašljiv.

POPRAVKI

V članku *Stanje gamsov in kozorogov v Triglavskem narodnem parku*, objavljenem v Lovcu, 3/04, str. 124, je nastalo nekaj manjših avtorskih napak oz. vsebinskih netočnosti, ki sem jih ugotovil naknadno.

V drugem odstavku, predzadnji stavek, kjer piše: »Število gamsov in kozorogov navajamo še v trimesečnih poročilih, ki so redno objavljeni tudi v reviji Lovec,« bi moral zapisati: »Število **garjavih** gamsov in ...«

V tretjem odstavku ... »Gamsi in kozorogi imajo v TNP posebno mesto zato, ker je to območje njihov naravni prostor z največjim številčnim deležem v Sloveniji.« Pravilno bi se moral stavek glasiti: »**Gamsi imajo v TNP posebno mesto zato, ker je to območje njihov naravni prostor, kozorogi pa, kot naseljena vrsta, zaradi privlačnosti, oboji z največjim številčnim deležem v Sloveniji.**«

Pri fotografiji je priimek avtorja fotografije napačno zapisan – J. Kočar. Pravilno je: **J. Kočan, TNP.** (Za to napako se prizadetemu opravičujemo iz uredništva – op. odg. urednika.)

Miha Marenče

Na kratko iz tujega tiska ...

Avstrija: Iz okrožja Lilienfeld poročajo o jelenu s popolnoma spremenjenim hormonskim ritmom, ki se kaže v časovno drugačni rasti rogovja. Tako je jelenu konec novembra 2003 odpadlo rogovje in mu takoj začelo rasti tudi novo, katerega je doraslega očistil 4. 3. 2004, torej v času, ko drugim jelenom normalno rogovje šele odpada. Raziskovalci Inštituta za divje živali in ekologijo z dunajske univerze so ob tem povedali, da se v zadnjih letih čedalje pogostejše pojavljajo podobni primeri, zlasti rukajočih jelenov v zimskem času, predvsem v februarju. Žal še nimajo dovolj podatkov za skrbnejšo znanstveno analizo tega pojava, domnevajo pa, da so vzrok določene hormonske motnje, ki so še posebno pogoste pri intenzivno krmljeni divjadi, najbolj v umetni vzreji. Ob tem še omenimo, da v Avstriji še vedno poznajo t.i. *zimsko oboro*, kjer pozimi v ograjenem prostoru jelenjad prezimi in kjer jo tudi intenzivno krmijo. Na tak način naj bi predvsem zmanjšali škode v okolju, zlasti v gozdovih. V zimskih oborah opravljajo tudi odstrel. Zlasti na avstrijskem Štajerskem je tak način »gospodarjenja« z jelenjadjo zelo razširjen.

(Weidwerk, 7/2004)

Avstralija: Vlada južne Avstralije je v precejšnjem precepu, ali naj dovolijo odstrel medvedkov koal (*Phastolachos cinerus*). Na Kengurujevem otoku se je namreč številčnost teh živali povečala na več kot 30.000 osebkov, kar je odločno preveč. Problem nastaja pri prevelikem vplivu na okolje, zlasti v izginjanju glavnega prehranskega vira – to je listov evkaliptusovih dreves. Ukrep, o katerem razmišlja južnoavstralska vlada, je pri naravovarstvenih organizacijah naletel na veliko protestov, predstavnik vlade pa je ob tem izjavil: »Redukcija koal z odstrelom je zagotovo bolj humano dejanje kot pa njihova počasna smrt zaradi lakote!«

(Weidwerk, 8/2004)

ZDA: Znanstveniki univerze v Minnesoti so proučevali, na kakšen način loviti leve na območju Serengetija/Ngorongoro, da bi lov ostal v funkciji traj-

Pred nedavnim je v Nemčiji izšla deželna uredba, ki natančno določa krmljenje ali privabljanje divjih prašičev.

nostne rabe, torej da bi zagotavljal obstoj vrste. Glavna ugotovitev je, da je lov levov kot trajnostna raba mogoč, če uplenijo samce, ki so starejši od 6 let. Tako je najbolj aktivno obdobje razmnoževanja starih samcev že minilo in njihov odstrel bistveno ne vpliva na stabilnost populacije. Hkrati so odkrili razmeroma preprosto metodo za določanje starosti po obarvanosti smrčka. Pri mladih živalih je smrček rožnate barve in postaja s starostjo vse temnejši. Tako naj bi bili levi zreli za odstrel oz. starejši od 6 let, ko je več kot 50 % smrčka temne barve.

(Weidwerk, 8/2004)

Romunija: Število poklicnih lovcov, lovskih čuvajev, se po vsej Evropi zmanjšuje. Enako je tudi v klasičnih lovskih deželah Avstriji in Nemčiji. Izjema je Romunija, ki je uvrščena v nov krog držav kandidatka za vstop v EU. Tako je celotna država razdeljena na 41 upravnih okrožij, katerih meje so obenem tudi meje lovskih revirjev. Ti se naprej delijo na oddelke, v katerih pa mora biti zaposlen vsaj po en poklicni lovec.

(Anblick, 8/2004)

Češka: V letu 2001 so v tej državi uplenili 115.832 glav srnjadi, 19.366 glav jelenjadi, 26 gamsov, 7.724 muflonov, 6.533 sika jelenov, 9.642 damjakov, 74.883 divjih prašičev, 85.192

poljskih zajcev, 193 poljskih jerebic, 342.913 rac, 561.884 fazanov, 67.877 lisic, 698 jazbecov, 1.861 dihurjev, 23.791 kun in 1.533 velikih podlasic (hermelinov).

(Anblick, 8/2004)

Nemčija: Kako velike so lahko škode, ki nastanejo zaradi trkov (naleta) divjadi, priča naslednji primer. Srna je na avtocesti št. 7, v okrožju Würzburg, povzročila škodo v višini prek 1.000.000 €. Češki voznik tovornjaka s priklopnikom je zaradi srne zapeljal s ceste in pri tem zelo poškodoval 12.000.000 € vreden rezkalnik, ki ga je prevahal. Voznik tovornjaka pri tem ni bil poškodovan.

(Jäger, 8/2004)

Nemčija: V Turingenu je kazni, ker je v minulem letu s svojim traktorjem povozil 6 divjih prašičev. Dogodek se je zgodil ob robu skupnega lova na divje prašiče. Nekateri očividci so celo domnevali, naj bi kmet ukrepal po naročilu zakupnika lovišča, kar pa ni bilo dokazano. Še huje kot denarna kazen je kmeta prizadela izrečena 3-mesečna prepoved vožnje motornih vozil.

(Jäger, 8/2004)

Nemčija: V zvezni deželi Nordrhein - Westfalen je s 1. 8. 2004 začela veljati nova ured-

ba, ki natančno določa krmljenje oz. privabljanje divjih prašičev. Tako je po novem dovoljeno krmljenje divjih prašičev samo pod naslednjimi pogoji: v revirju je dovoljeno največ eno privabljalno krmišče na 100 ha lovne površine. Kot vabo za privabljanje se lahko uporabljajo samo žita (vključno s koruzo); dovoljena količina je največ 1 liter/krmišče/dan; dovoljeno je samo ročno polaganje krme, in sicer tako, da drugi parkljarji ne morejo do krme (krmo je treba pokriti z zemljo); vsak zakupnik lovišča mora imeti izdelano karto, kjer so natančno vrisana mesta privabljalnih krmišč. Uredba bo veljala do 31. 12. 2009.

(Jäger, 8/2004)

Nemčija: Pred nedavnim so bili objavljeni rezultati štetja številčnosti divjadi nekaterih vrst v letu 2003. Štetje poljskih zajcev opravljajo ponoči s pomočjo reflektorjev, in sicer dvakrat v jeseni. Tako so spomladi v letu 2003 ugotovili gostote od 0,5 do 110,7 poljskega zajca/100 ha. Pri jesenskem štetju pa so ugotovili gostote od 0,1 do 170,8 poljskega zajca/100 ha. Manjše vrednosti so bile ugotovljene v vzhodnih predelih države. Pri lisici so ugotovili gostote od 0 do 2,6 živali/100 ha, pri jazbecu od 0 do 1,6 živali/100 ha.

(Jäger, 8/2004)

Pripravil: **mag. Janko Mehle**

IZ MANIFESTA FACE:

(Nadaljevanje in konec)

VII.

ZA LOV S PASTMI BREZ MUČENJA ŽIVALI

Leta 1997 je bil podpisan Sporazum o mednarodnih standardih o lovu s pastmi brez mučenja živali (Accord sur des normes internationales de piégeage sans cruauté), katerega podpisniki so EU, Kanada in Ruska federacija. Sporazum se nanaša na tehnike lova s pastmi ter opredelitev lova 16 vrst živali, vključno s kuno zlatico, jazbecem, hermelinom, rakunastim psom in pižmovko. Pričakuje se, da se lovci s pastmi izučijo varno in učinkovito loviti in da so pasti ter metode lovljenja s pastmi testirane v skladu s standardi. Sporazum terja uvedbo zakonodaje lova s pastmi v EU na primerni ravni, za katero FACE meni, da bi bila na državni ali regionalni ravni.

FACE pozdravlja ta sporazum kot sredstvo za večjo razširjenost lova s pastmi brez mučenja živali. Problem, ki ostaja, je v tem, da v Evropi ni preizkuševalnic in opreme za preskušanje lova s pastmi. Naslednji problem je tudi v financiranju takih preskusov; v Evropi je lov s pastmi v glavnem dejavnost za uravnavanje številčnosti tistih živalskih vrst, ki povzročajo čezmerno škodo. Velikokrat to opravljajo neprofesionalni lovci s pastmi, ki seveda ne bodo poravnali stroškov preizkuševalnic.

Kaj bi EU morala narediti:

- V primeru uvedbe zakonodaje o lovu s pastmi bi EU morala zagotoviti, da so pasti testirane znotraj EU in v skladu z usklajenimi meritvami, stroške pa bi vsaj delno poravnale pristojne institucije.

VIII.

ZA KAKOVOST DIVJAČINE

V zadnjih letih je bilo v EU veliko narejenega za izboljšanje varstva potrošnika. Obsežna in številčna zakonodaja, ki ureja področje glede hrane živalskega izvora, se trenutno pregleduje, poenostavlja in posodablja. Glavno načelo »od hleva do krožnika« ali v primeru divjačine »iz gozda do vilic« bo še vedno glavno vodilo pri posodabljanju zakonodaje, prav tako pa pripravljenost in odgovornost proizvajalcev ter identifikacija izdelkov (sledljivost). Nova zakonodaja vsebuje tudi pravilnik o kakovosti divjačine kot zdravega izdelka, ki ne vsebuje dodatkov. Lovci morajo spoštovati pravila higiene in pravilnega ravnanja z mesom ter veterinarskega pregleda. Določena prilagodljivost je dovoljena v primeru manjše distribucije manjših količin divjačine, vendar v skladu s pravili določene države.

Kaj bi EU morala narediti:

- Uvesti pravila glede prodaje divjačine, ki so zadovoljivo prilagodljiva in praktična za majhne trge.
- Zagotoviti, da bi bili pričakovani stroški veterinarskih pregledov v sorazmerju z ekonomskim položajem pri manjši količini divjačine in manjši kupni moči.
- Podpirati izobraževanje lovcev glede higiene pri rokovanju z uplenjeno divjadjo in glede veterinarskih pregledov.

IX.

DA BI LOVCI Z MANJ TEŽAV POTOVALI PO DRŽAVAH, ČLANICAH EU

Namen Direktive za kontrolo pridobitve in posesti orožja (Directive relative au contrôle de l'acquisition et de la détention d'armes 91/477/CEE), ki je bila sprejeta leta 1991, je prispevati k oblikovanju enotnega notranjega trga z ukinitvijo carinskih in policijskih pregledov na mejah znotraj EU. To je mogoče doseči le tako, da države članice natančno spoštujejo stroga pravila kontrole pridobitve in posesti orožja, ki temeljijo na harmonizaciji zakonov posamezne države, predvsem pri kategoriji orožja, ki je prepovedano ali pa predmet posebne odobritve.

Vsak prenos orožja iz ene države članice v drugo je podvržen postopku, pri katerem se državo članico obvesti, še preden je orožje prineseno na njeno ozemlje. Vendar pa za lovce in športne strelce, ki redno potujejo zaradi lova ali udeležbe na tekmovanjih, je v skladu Direktive uvedeno Evropsko dovoljenje za orožje (Carte européenne d'armes à feu – European Firearms Pass), ki naj bi dopuščalo prosto gibanje znotraj EU brez vnaprejšnje avtorizacije. Na žalost nekatere države članice tega dovoljenja ne priznavajo ali pa zahtevajo, da je treba dovoljenje poslati vnaprej v pregled, da se potem lahko po dolgotrajnih postopkih in stroških izda državno dovoljenje. Vse to je v celoti nezdržljivo z načeli svobodnega gibanja ljudi, storitev in blaga ter prinaša omejitve za razvoj podeželja in razvoj turizma.

Kaj bi EU morala narediti:

- Zahtevati od držav članic, naj upoštevajo evropsko dovoljenje za orožje kot edini dokument, ki ga lovec potrebuje, da lahko potuje s svojim strelnim orožjem po državah EU, ne da bi bila potrebna vnaprejšnja dodatna avtorizacija.
- Sprožiti postopek proti kršitvi tiste države članice, ki ne bo spoštovala predpisov glede EFP.

X.

ZA RAZVITO PODEŽELJE

Preseljevanje prebivalstva s podeželja in območij z manj ugodnimi razmerami preživetja se v državah članicah EU nadaljuje ter se bo z vstopom novih držav članic verjetno še povečalo. Vzroki za preseljevanje proti centrom, kjer je več možnosti za zaposlitev in zaslužek, so tudi socialno-kulturnega značaja. Veliko ljudi bi želelo živeti na podeželju, ker cenijo prednosti življenja v bolj zdravem in naravnem okolju, kljub manjšim prihodkom. Vendar pa je vse povezano z minimalno stopnjo razvitosti infrastrukture, komunikacijskih povezav, udobja ter aktivnosti v prostem času, kakršen je tudi lov. Ta ima lahko zelo pomembno vlogo pri zagotavljanju alternativnega in dodatnega zaslužka na več sektorjih, kot so: upravljanje z lovnimi območji, kmečki turizem, gojitev divjadi, trženje kmetijskih pridelkov itn. Prek usklajene politike razvoja podeželja bi morala EU spodbujati in aktivno podpirati pilotne projekte, ki bi prikazali tradicionalne dejavnosti, vključno z lovstvom in ribištvom, kako pozitivno vplivajo na ekonomsko in socialno strukturo podeželja. To bi prispevalo tudi k boljšemu ravnotežju med mestno in podeželsko skupnostjo.

Kaj bi EU morala narediti:

- Dosledno izvajati evropsko politiko razvoja podeželja za učinkovit ekonomski in socialni razvoj podeželja ter zmanjšati nadaljnjo selitev prebivalcev v mesta.
- Zagotoviti in pospeševati enake možnosti in pravice za mesta in podeželje.
- Vključiti kmete, lastnike zemljišč, ribiče, gozdarje, lovce itn. v razvoj podeželja in njihovo pomoč pri določitvah prioritet v politiki razvoja podeželja.

Pripis

Evropski lovci ne želijo izvoliti lovske ekipe v evropske institucije. Njihov glas bodo dali:

- tistim, ki bodo sposobni razmišljati in odločati o lovu na podlagi logičnih argumentov in ne na podlagi emocij, čustev;
- tistim, ki evropskim lovcem priznavajo, da so sposobni prispevati k varstvu narave in zdravemu okolju podeželja skupaj s kmeti, gozdarji, ekologi in institucijami;
- tistim, ki se bodo pozitivno in razumevajoče lotili problemov in upoštevali pričakovanja podeželja.

Citati o lovu

»Raba naravnih virov, pod pogojem, da je trajnostna, je pomembno orodje za varstvo narave, ker prispeva k ekonomskim in socialnim prednostim, ki spodbujajo porabnike, da varujejo naravne vire.«

(Vzeto iz Deklaracije o načelih trajnostne rabe naravnih bioloških virov.)

»Direktiva o pticah« prepoznava legitimnost lova ..., države članice so tiste, ki določajo lovne dobe v skladu z biološkimi principi, ki so navedeni v tej direktivi.«

(Komisarka ga. Margot Wallström v svojem odprtem pismu o lovu)

»Evropska komisija je velikokrat izjavila, da je lov orodje delovanja na lokalnem nivoju in ki »a priori« ne more biti izključeno iz območij NATURA 2000. Lovci, ki želijo dolgoročno zavarovati habitate divjih živali, so v bistvu skupina lobistov, ki jih je treba upoštevati in zavračati, kot da so problem.«

(Iz Poročila Delavnice o trajnostnem lovu v in o območjih NATURA 2000, 19. aprila 2002 v Bruslju)

»Lov na vodne ptice v evropskih mokriščih je razširjena aktivnost preživljanja prostega časa in bi lahko bil pomemben prihodek lastnikov območij mokrišč. Lovske organizacije postajajo pomembne pri varovanju mokrišč. Trajnostni lov v mokriščih bi lahko postal pomemben člen pri uravnavanju ravnotežja in varstva tovrstnih območij.«

(Razumna raba in varstvo mokrišč. COM (95)189, 29. 5. 1995)

Foto: M. Rovšček – Diana

»Lov kot del prazadovoljevanja najnižkotnejših potreb po ubijanju mora biti v današnjem času povezan z visoko moralno stopnjo človeške omike, z globokim čutom dojemanja Narave. Skratka, harmonija srca in razuma ...«

Avtor

Prsk se je bližal koncu. Tu in tam je na klic prilomastil še kakšen starin, se zvedavo za trenutek ustavil, visoko nastavlil nozdrvi ter s polnimi pljuči zajel zrak, da sta se mu lakotnici globoko vdrli pod križni del telesa, preskočil ozek pas med dvema pojemajočima koruznima njivama in se izgubil v zavetju velikega kompleksa. Za seboj je puščal majava koruzna stebela, s katerih je stresal oprijemajoče posušene cvetove.

Srnjak ga ni preveč mikal. Iz dolgočasje in iz radovednosti ga je priklical

pritegnila k bližini vode. Posebno divji prašič je občutljiv za sušna obdobja in s tem za pomanjkanje zanj prepotrebni kaluž. Reka kljub svoji majhnim pretočkom in divjo, z bujnim podrastjem obdano loko je še posebno pritegnila divje prašiče.

Oni avgust pa jo je reka nepričakovano krepko zagodla. Že od daleč je bilo slišati močno šumenje in pokaanje. Zelo se je razhudila. Vsa razjarjena in penasta, kot galopirajoči konj, je hrumela čez divjo podrast, ki jo je s svojim znojem napajala v največjem pomanjkanju moče. Čez uro ali dve se je že dotikala svoje prapoti, za seboj pa brisala človeški znoj in lakomnost. Nalagala je prod in zavojevala tisto, kar je davno nekoč bilo že njeno. V besnosti se ji ni mogel zoperstaviti nihče ... Toda tako ni vzdržala dolgo. Kakšen dan, dva in noč. Tako bliskovito kot je prišla, se je tudi umaknila, kot bi hotela

nakupu nove puške. Premleval je to in ono, odsotno strmel v morje koruznega polja, ki je s prihajajočim mrakom dobivalo podobo mirnega oceana. »Natančno sedeminšestdeset divjih prašičev sem že uplenil v svoji dolgi in bogati lovski karieri,« se je v mislih na hitro sprehodil po spominu in se začel pripravljati za odhod s preže. »Jih ni mar že preveč!?« ga je zagrizlo. Pomiril se je ob misli, da je na tisoče večerov in noči, v vsakem vremenu in letnem času, presedel, včasih ves premražen, skoraj zmrznjen. Skoraj edini je bil, ki jih je držal na kratko, ko so lomastili po mlečni koruzi in delali sive lase obupanim kmetom. Vztrajnost, kot v vsakodnevem življenju preživetja, se mu je obrestovala. Spomnil se je, ko je nekoč ob božiču proti polnoči občutil že blaženo sladkobo v ustih. Takrat ga je panika, ki je bila kot odziv organizma na najhujše, rešila gotove smrti – zmrznitve.

Čeminšestdeseti

FRANC KRNJAK

tokrat. Tudi časa za strel je imel na pretek, če bi se le odločil zanj. Bolj so ga mikali divji prašiči ... Kar lepo število jih ima že na lovski vesti. Daleč naokoli slovi kot imeniten in vztrajen »prašičar«, skratka, pri lovu na to divjad se ga drži nekakšna karizma. Še ta večer je »imel v nosu«, kot lovci radi pravimo, merjasca.

Mir, ki je spokojno ležal nad poljem in dravsko loko, je dal slutiti slabo vreme. Komarji in mušice so bili vsiljivi ob kujanju ozračja in padanju zračnega tlaka. To je moj lovski prijatelj Bogdan dobro vedel in se po tem ravnal pri lovu. Nizek zračni tlak žival najbolj občuti in še tako dober veter in visoka preža ne prelisičita črnega samotarja.

Čez nekaj dni se je vreme uneslo. Sparina je popustila, jutra in večeri so bili prijetno hladni. Posebno zgodnje jutranje ure so narekemale in klicale toplejšo opravo, dan pa je bil zopet suh in vroč.

Zadnja sušna leta so večino divjadi

pokazati in opomniti: »Še vedno sem tukaj s svojo izjemno močjo, s katero vam jo vsake toliko zagodem; da me ne boste spoštovali.«

Kotanje, ki so jih nekdaj naredili roparji gramoza, so se napolnile z vodo, obenem so bile velike pasti za ribji rod in zarod. Takšno stanje, s počasnim pronicanjem vode skozi naplavino, je črno divjad zelo privlačilo. Kaluže so bile na vsakem koraku in dobro obložene s takšno hrano, ki je nimajo vedno na voljo. Tudi ogrci so po naravni poti končali v vlažnem zavetju kotanj, da bi se lažje in hitreje preobrazili. Na vsaki strani loke, levi in desni, je bil pogri-njek iz poljščin - koruze, krompirja, pese in še česa. Skratka, bogato obložena miza.

»Čas bi že bil, da bi to staro 'razklopotano' zastavo zamenjal za nekaj primernejšega. Dobro mi je služila, kljub slabšemu kalibru za takšno divjad«. Tako je premišljeval ob srečanju s priklicanim srnjakom, ki mu je pokazal zadnje parklje v slovo, in tehtal o

Odločitev je padla. Še to noč je napisal prošnjo za nabavno dovoljenje za nakup nove karabinke in čez nekaj dni je bil novi »gvir« pri hiši. Orbisovka 8 x 68 S, z močnim strelnim daljnogledom Swarovski vpetim na glavi in mostičku zaklepišča. Za verodostojnost jo je še enkrat pristrelil s strelskim referentom in vse pomembne zadeve glede nove puške so bile končane.

Vsak avgustovski dan prinaša za četrto pednja krajši dan. Zato pa mu je velika povečava daljnogleda na puški dopuščala optimalne možnosti za strel. Čez dan je na hitro presledil predel med gozdom in koruzno njivo ter ugotovil, da njegov črnih bolj ali manj redno obiskuje bogato pogrnjeno mizo. Tudi preža je bila postavljena na idealnem mestu, torej pravi trenutek za soočenje s previdno in premeteno divjadjo.

Od daleč mu je vetrič prinašal zvok šumenja reke, ki se še ni dokončno umirila od močnih padavin v Alpah. Tu in tam je glasno cmoknilo nedaleč

za hrbtom in ko se je dan zares poslavljaj, je čez polje glasno letel kvakač.

Počasi se je narava umirjala in spokojnost je spet legla na razgreto zemljo. Pojemajoča polna luna je bila dovolj močna v vedrini večera, le daleč na zahodu je že davno zašlo sonce, ki je z zadnjimi močmi zarisalo mogočen jez oblakov, ki so napovedovali, da se bo čez nekaj dni poslabšalo vreme.

Oglašanje prestrašenega kosa mu je napovedalo, da ni sam. Opozorilo je pomenilo prisotnost nečesa, ki tava in raziskuje gozd. Tu in tam je bilo slišati, da se je glasno zlomila suha veja. Zazdelo se mu je, da sliši močno pihajoč glas. Ni se motil, ni bil le prisluh in že se je na preseki pojavila velika črna gmota, v strelni razdalji med njivo in gozdom. Merjasec, ga je spreletelo po telesu! Žival je dolgo z dvignjenim rilecem preskušala veter, strigla z uhlji in precejala zrak skozi občutljive nozdrvi. Medli soj mesečeve svetlobe mu je padal po zadnjem delu života in osvetljeval tršato postavo nočnega gosta. Odločitev je prišla v trenutku. Puška, že pripravljena na strel, je bliskovito šinila ob lice, osvetljeni križ se je trdno zapeljal na merjaščevo pleča in v trenutku je pok močnega kalibra zarezal skozi umirjeno naravo. V daljavi so se oglašili preplašeni speči fazani, ki so se visoko na gredi prestopali in visoko stegovali vratove. Toda takoj nato je noč ponovno prevzela spokojni mir. Lovcu je morda le privid kazal žival, ki je v poslednjih gibih ležala ob robu gozda in umirala nedaleč od koruzne njive, kamor je bila namenjena. S ponovno napolnjeno puško je z daljnogledom preiskoval mesto, kjer je izstopila žival. Tedaj mu je prejšnja mirnost popustila. Noga mu je drhtela, da jo je s težavo umirjal. Vstal je z udobnega sedala, samodejno poiskal ročico zaklepa in pospravil naboj. Zaklep je pustil odprt, puško pa prislonil v stičišče lesenih sten preže. V žepu nahrbtnika je poiskal mobilni telefon, ta čudežni »stvor« sodobnega sveta, ga vklopil in poklical gospodarja, s katerim sta bila soseda. Med tem so sekunde postajale minute in minute ure.

Končno je v daljavi le opazil ročno halogensko svetilko, ki se mu je mignjaloče približevala, in ob tem zaznaval glasove, ki so ga opozarjali, da prihaja. Odsev bliska lastne svetilke je prišleku sporočil, da ga že nestrpno čaka. Pomuč pri uplenitvi divjega prašiča je vedno dobrodošla, zato je gospodar Kompan poiskal še upleniteljevega sina, maturanta in lovskega pripravnika Tilna. Družno so vsi trije počasi stopili proti nastrelu. Walterjeva devetka in

Rossijeva osemintridesetka sta tedaj zamenjali orbisovko. Noč v svoji moči je na prisotne delovala tesnobno in razburljivo. Bolj ko so se približevali nastrelu, bolj so se zapletali v bujno podrast, ki je silila proti njivi. Močni svetilki sta rezali temo, bolj senco gozda, ki ga je z zadnjimi močmi osvetljeval zadnji krajec. Toda kakšno razočaranje! Mesto na nastrelu je bilo prazno. Ob dobrem pregledu so našli le sledove močnega odriva nog v dolžini treh živali, proti vzhodu so opazili malo izbrizgane krvi. Še nekaj korakov so pregledali sled, na kateri se je tu in tam spet pokazala kapljica krvi. Torej zadet, toda slabo! Zakaj, je bilo vprašanje, ki je Bogdanu rojilo po glavi in dvigovalo tlak.

Vrnili so se na nastrel. Osvetljevali so okolico in iskali vzrok slabega zadetka. Bogdan je v sebi premlel vsak trenutek, od dviga puške in strele, posebnost mu je spomin prinašal podobo osvetljenega križa, ki se je tesno prilepil za pleče živali. Ni in ni mogel razumeti, da ni padel v ognju ob tako dobrem strelu, vsaj tako je menil. Bil je prepričan, da ni mogel zgrešiti, toda dvom o dobrem strelu in zadetku se je iz minute v minuto večal in nažiral lovsko zaverovanost.

»Sem že našel vzrok slabega zadetka,« ga je iz zamišljenosti zdramil gospodarjev glas. »Poglej na levi koruzno steblo, ki je naslonjeno na v vetru odlomljeno rogovilo. Tudi ta je videti sveže »oplazena«, steblo pa je oguljeno in razcefrano. Prepričan sem, da je to glavni vzrok za slab zadetek. Gotovo je nisi mogel videti na temnem ozadju.« Z močnim sojem svetilke je osvetljeval koruzno steblo in mu ga kazal. Složno in strokovno so ugotovili, da je bila glavni krivec ta ovira pred dobro namerjeno tarčo, ki je izstrelek preusmerila v drugi del telesa močnega merjasca.

14,5 g oplaščeno kroglo RWS, imenovano »kegelšpic«, sta koruzno steblo in od vetra odlomljena topolova rogovila odvrnila od dobro začrtane poti proti vitalnim organom živali, ki bi jo na mestu usmrtila in umirila. A je naključje hotelo drugače. Krogla je pristala v zadnjem delu telesa, vstopila v ledvenem delu, razbila stegensko kost in se zarila v podkožje.

Današnji čas z divjim ritmom življenja, v pehanju za zemeljske materialne dobrine nam pač hote ali nehote jemlje tisto, kar je še posebno lovcu najdražje – čas. Neodložljivo delo je Bogdana gnalo, da naslednje jutro ni mogel po sledu ranjene živali. Bilo mu je težko, vendar se je pomirjal ob misli, da bosta gospodar Kompan in Tilen opravila to

delo. Gospodarjev osemletni resasti jazbečar Cule, ki je imel za seboj že kar nekaj uspešnih zasledovanj obstreljene različne velike divjadi, je že čutil vodnikovo neobičajno obnašanje. Nazadnje, skoraj na istem mestu, je sledil jelenu osmeraku. Uspešno. Strel skozi srce ga ni prikoval na mestu, zato ga je bilo treba slediti še nekaj sto metrov skozi bujno rastlinje.

Rojevajoče jutro, odeto s tanko meglico, raztepeno tu in tam, je že dišalo po skorajšnji jeseni. Vzhodnik je le toliko vlek, da so koruzna stebila zašelestela, se spet umirila in zopet se je daleč nadaljevala igra vetra in zorečega polja. Nastrel v jutru, lepo viden in nakazan, je kar vlek zasledovalca za pasjim, globoko pritlehnim nosom. V začetku se je sledar zaustavljal, raziskoval sled z močnim pihanjem iz nosu, včasih ob steblo dvignil zadnjo tačko, se nato umiril in popravil ter preudarno, v povezavi z vodnikom, opasanim z Rossijem kal. .38 Special, vlek po bolnem sledu. Nekaj korakov za njima jima je sledil Tilen z breneko ma nabasano šibrovko. Sled ju je vodil naprej, v polkrogu nazaj, naredil je zanko na levo, zdaj v desno, kar je Cule obvladoval brez težav. Sledozvestost je nakazoval s trenutnim postankom, kjer je bila na peščeni zemlji kakšna kapljica krvi, komaj vidna in spremenjene barve. Tedaj je sled zavil pravokotno

Narislal: U. Iff

proti goščavju. S to mislijo se je vodnik ubadal ves čas sledenja in upal, da se ne bosta srečala v ogromnem koruznem kompleksu. Ni mu bilo lahko. Dobro je vedel in poznal dravsko goščavo, prepleteno z robido, zlato rozgo, divjim hmeljem, s cvetočim divjim bršljanom in drugim rastlinjem. Ob vstopu v zeleni blodnjak se je krvosledec za trenutek ustavil, se rahlo vzpel na kratki zadnji nožici in ovohaval liste zlate rozge. »Odlično, priden, pokaži kri,« ga je bodril Kompan. In res, v višini vzpetega smrčka se je prikazal madež krvi, dober korak naprej naslednji in čez deset, petnajst korakov prvo krvavo ležišče. Dobro znamenje. Od tod naprej je vodnik jazbečarja dvignil v naročje, saj mu je poškodovano rastlinje omogočalo dobro viden sled. Počasi, s psom v naročju, sta po vidnem sledu krenila globoko v zeleni pekel, v katerem jima je rastlinje segalo malone čez glavo. Bolj ko so rinili v globino, nemirnejši je postajal jazbečar. Premetaval se mu je v naročju ter se vzpenjal naprej, zdaj proti tlem, renčal in javkal. Naenkrat je nasršil greben, gromozansko zatulil, se mu sunkovito iztrgal iz rok in se kot strela odrinil iz naročja naprej. Nič ni pomagalo vpitje in mole-dovanje, naj se vrne. Jazbečarska trma pač ...

Spreletel ju je srh in mrzel znoj jima je polzel po hrbtu, ko sta nedaleč vstran

zaslišala oster lajež in močno sopihanje. »Pri njem je in drži ga, krota mala,« se je Kompan obrnil proti Tilnu, ki je malo zaostajal. Tedaj sta še bolj pohitela skozi robidovje v smeri laježa, pomešana z nedoločnimi glasovi. Pes je pred prašičem prevzel iniciativo, tako da se ranjena žival očitno sploh ni zavedela prisotnosti dveh zasopihanih lovcev. Z varne razdalje je pes ranjenega merjasca divje oblajeval, se zapletal v goščavje in se zaganjal proti razjarjeni gmoti. Merjasec je v napol sedečem položaju od časa do časa zbral toliko moči, da se je divje zakadil proti pritlikavemu nasilnežu in se spet sesedel. Vsa odgovornost je bila na vodniku. Močno ranjen merjasec je vlekel zadnji del telesa in grozeče mlatil z odprtim penastim gobcem. Zaobšel ga je, da bi se približal psu, ki je z varne razdalje silovito napadal. S pripravljenim revolverjem se je po mačje približeval nasprotnikoma. Ranjena žival se je zdaj še bolj krčevito upirala napadalcu. Navdajali so jo občutek nemoči, bolečin in besa; še posebno sedaj, ko je čutila človekovo prisotnost. Žival je s penastim gobcem divje in grozeče tolkla, sekala s čekani in kopala s prednjimi nogami kot bik v koridi. Ko se je merjasec za trenutek umiril, je svinčenka iz lovčevega revolverja švignila proti močnemu vratu. Merjasec se je zavrtel, boleče zatulil in se pognal proti dvonožnemu

napadalcu. Ta je hladnokrvno izstrelil še preostalih pet nabojev iz bobna revolverja, toda žival še vedno ni padla. Medtem se mu je jazbečar z derači zagrizel v zadnji del telesa. Merjasec je z zadnjimi silami silovito napadel Kompana. Za bevskajočega psa, ki je ob tem zletel proč, se sploh ni zmenil in je drvel proti zasledovalcu. Ta se je zadnji čas hitro umaknil v zavetje visokega štora že dolgo podrte vrbe in tako odvrnil napad. Srce mu je divje razbijalo, čutil ga je v grlu. Tesnoba se ga je polotila, v skrbih je bil za Tilna in kar ni vedel, kaj bi. Obžaloval je, da ni vzel s seboj dobre stare osemmilimetrsk kragujevke, ki mu je dotlej tako dobro služila. Nepričakovano se je v smrtni boj vmešal mladi Tilen. Odleglo mu je, ko ga je zagledal. Od strani se je previdno in počasi približal razjarjeni živali s pripravljeno puško. Mlado telo je drgetalo. On je očetova rešitev, ki divje kriči in opozarja sina, da ga bo merjasec gotovo napadel, ko ga bo zagledal. Medtem se je drama odvijala le nekaj metrov vstran v gošči. David in Golijat sta bila smrtni boj. Jazbečar je še naprej odločno napadal, da mu je glas že pojenjal, saj je bil lajež že podoben bevskanju, oči je imel krvave in izbuljene, a vendar ni odnehal. In že sta si Tilen in smrtno ranjeni merjasec zrla iz oči v oči. V živali je bilo še toliko moči, da bi se lahko maščevala. Mogočno telo se je napelo in dvignilo naprej, a zadnji del je ni ubogal več in ji je nerodno opletal. Z vso močjo, ki jo je žival še zbrala, se je grozeče pognala proti neizkušenemu Tilnu. Mladeniču je v trenutku zaledenela kri. Kar ni mogel dvigniti puške. Kot uročen, z besnim pogledom je sledil divji, podivjani živali. Velika gmota se je grozeče valila skozi goščavo in pri tem lomila rastlinje pred Tilnom. Kompan ga je iz varne razdalje razburjeno in tuleče opozarjal in že mislil na najhujše. Razdalja med merjascem in Tilnom se je zmanjševala ... Merjasec je priletel na njivo in se zaril v grm pred mladim lovцем. Tedaj je bilo vse mirno, le rahlo zibajoče veje pripognjenega grma so se premikale v vetriču. Nobenega šuma in ropota ni bilo čutiti, ki bi naznanjal kakršno koli nevarnost in življenje. Ničesar ni bilo čutiti ... Kmalu nato je le komaj slišni lajež malega jazbečarja ob grmovju naznanjal konec skoraj tragične zgodbe. Merjasca je smrt prekinila sredi napada. Kompan si je čez čas oddahnil in šepetaje siknil: »Bogdanov osemindesetletni; le malo je manjkalo...!« a naprej si ni upal izreči misli.

Foto: K. Schneider

Uspešen tečaj za lovske čuvaje v Mariboru

Pogoji za organiziranje lovskočuvajskega tečaja

Po sklepu Komisije za izobraževanje in vzgojo pri IO LZ Slovenije sta bila tudi letos organizirana dva tečaja za lovske čuvaje. Eden pri ZLD Ljubljana, vanj naj bi se vključili tudi kandidati iz ZLD Zasavja, Notranjske in Kočevja, drugi pa pri ZLD Maribor, v katerega naj bi se vključili tudi kandidati iz Koroške LZ, LZD Ptuj - Ormož in Celja. Območje tovrstnega tečaja je komisija določila na osnovi prijav na razpis, pri čemer pa je upoštevala naslednja določila: čas, ki je pretekel od zadnjega tečaja (podatki se vodijo od leta 1974) in od povprečnega števila lovskih čuvajev v posamezni LD ter posamezni ZLD oz. LZ. Ob upoštevanju teh določil sta bila letos na vrsti Ljubljana in Maribor z bližnjo okolico.

Triinpetdeset tečajnikov si je nabiralo znanje v Mariboru

S Koroško LZ je bilo od vsega začetka dogovorjeno, da se iz-

med vseh prijavljenih kandidatov v Mariboru izbere 35 kandidatov (iz 43 LD mariborske LZ), iz koroške LZ pa 15 kandidatov (iz 19 LD) in nekaj kandidatov iz ZLD Ptuj - Ormož in Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje, če se bo izkazala potreba. Ta dogovor je veljal vse do zadnjega dne. Na dan, ko smo začeli razpošiljati učni načrt in urnik predavanj, pa smo bili s Koroške obveščeni, da svojih kandidatov ne bodo pošiljali v Maribor, ker je tako odločilo njihovo vodstvo. S tako odločitvijo je bilo omogočeno sodelovanje vsem prijavljenim kandidatom pri LZ Maribor na tečaj, čeprav so bili sprva odklonjeni. Tako je bila dokončna sestava prijavljenih kandidatov naslednja: 48 kandidatov iz LZ Maribor, 4 iz Koroške LZ (prijavile so jih LD same), 1 kandidat iz ZLD Ptuj - Ormož; skupaj torej 53 kandidatov.

Potek tečaja in znanje tečajnikov

Tečaj je potekal v prostorih dvorane Tabor v Mariboru od 30. januarja do 8. maja 2004. Skupaj prijavljenih kandidatov je bilo sicer 56, a so že na začetku tečaja odstopili 3 kandida-

ti, tako da je tečaj obiskovalo in tudi uspešno opravilo 53 kandidatov.

Predavanja so bila ob petkih popoldan in ob sobotah dopoldan, preverjanje znanja pa je bilo načeloma ob ponedeljkih popoldan in soboto dopoldan. 18 predavateljev je razlagalo 29 učnih tem. 9 predavateljev je zagotovila LZ Slovenije, 9 predavateljev pa je bilo iz predavateljskega aktiva LZ Maribor. Skupaj je bilo opravljenih 100 predavateljskih ur in okrog 160 ur za preverjanje znanja ter vodenje tečaja. Splošna ocena predavateljev je bila, da je bilo prikazano znanje zelo dobro, saj znaša povprečna ocena **3,9**. Zadovoljni smo lahko tudi z udeležbo na tečaju, saj je bila kar 97 %. Kakor povsod je med vsemi dobrimi učenci tudi nekaj najboljših. Tako so čisti odličen uspeh dosegli naslednji kandidati, ki jih razvrščamo po lestvici izkazanega znanja: **Mareclino Golob** iz LD Viličina (LZ Maribor), **Marjan Gselman** iz LD Pobrežje (LZ Maribor), **Robert Kapun** iz LD Šmartno na Pohorju (LZ Maribor), **Anton Koropec** iz LD Polskava (LZ Maribor), **Srečko Krobe** iz LD Log (ZLD Ptuj - Ormož), **Slavko**

Lorenci iz LD Zeleni Vrh (Koroška LZ).

Hkrati se je 45 kandidatov udeležilo tudi predavanja o metodah mentorskega dela in se tako z obojim pridobljenim znanjem usposobilo za mentorsko delo z lovskimi pripravniki v lovskih družinah.

Strokovna ekskurzija in zaključek tečaja

Ob zaključku tečaja sta bili organizirani strokovna ekskurzija in zaključna prireditev s slavnostno podelitvijo spričeval, lovskočuvajskih službenih znakov in izkaznic. Vse so organizirali tečajniki sami in na svoj račun pod vodstvom neutrudnega vodje razreda **Marjana Gselmana** in njegovega pomočnika **Antona Koropca**, seveda tudi ob sodelovanju in pomoči drugih.

V okviru strokovne ekskurzije so si novi lovski čuvaji ogledali protokolarni objekt grad Snežnik in lovsko-polharski muzej v Snežniku, nato pa še GL ZGS Jelen - Snežnik. Ob stoodstotni udeležbi lovskih čuvajev in nekaj predavateljev se nam je med potjo pridružil še predavatelj **Blaž Krže**, ki nam je vse od Ljubljane, prek Ljubljanskega barja, do Snežnika

Poleg lovskih čuvajev so na fotografiji, na desni strani, še: predsednik LZ Slovenije Bojan Lepičnik, predsednik LZ Maribor Zoran Lešnik, predstavnik Koroške LZ in predavatelj: Nataša Oven, Drago Klinc, Zmago Tinta, Milan Kotnik, Štefan Čmerčnjak in Branko Vasa.

Predavatelj in na ekskurziji tudi vodnik Blaž Krže je v okviru družabnega dela na Mašunu kar dobro raztegoval svojo harmoniko.

in Mašuna opisoval staro in novo zgodovino tamkajšnjih krajev. Posebno slikovito nam je orisal njihovo rastlinstvo in živalstvo, s posebnim poudarkom na divjadi. Med razlago je povedal številne zgodbe iz njegovih doživetij ob pripravah znanstveno-raziskovalnih nalog, o proučevanju ekologije medveda, jelenjadi in divjih prašičev. Zgodbe so se zdele skoraj neverjetne, čeprav so bile resnične in so bile hkrati zelo poučne. Za vse se mu v imenu lovskih čuvajev, generacija Maribor 2004, iskreno zahvaljujemo. Delovanje GL Jelen - Snežnik pa je obema skupinama lovskih čuvajev iz Ljubljane in Maribora podrobno predstavil njen vodja **Anton Marinčič**. Po strokovnem delu smo bili deležni zaslužene malice na Mašunu, in sicer z bogato zbirko kulinarčnih dobrot, ki so prihajale iz lastnih nahrbtnikov. Tako je iz koroškega nahrbtnika pogledal pečen odojek, iz zreškega jagnje iz obeh, nato pa še kruh iz krušne peči. Vino smo

imeli iz vseh vetrov, a bi ga bilo dovolj še za dva dni. Ob dobri jedi in pijači se je razvilo pravo družabno srečanje, ki ga je kulturno popestril **Blaž Krže** s svojo »frajtonarico«. Ob prijetnem vzdušju so se nam slovenske pesmi kar same ponujale.

Po uspešnem zaključku strokovne ekskurzije smo se napotili v povsem drugi del naše domovine, na Pohorje, v Gostišče Brbre v Turiški vasi pri Tinju nad Slov. Bistrico. Tam se nam je pridružilo še nekaj predavateljev, predsednik LZ Slovenije **Bojan Lepičnik**, predsednik LZ Maribor **Zoran Lešnik** in predstavnik koroške LZ. Po skupnem posnetku smo sedli k večerji. Nato je sledila slavnostna podelitev spričeval, izkaznic in znakov *lovski čuvaj*.

Začetek tega slavnostnega dela so naznanili Pohorski rogisti. Nato so spregovorili predsednik LZ Slovenije Bojan Lepičnik, ki je prisotne seznanil s tedaj najnovejšimi informacijami ob spre-

jetju novega lovskega zakona. Tako on kot predsednik LZ Maribor sta poudarjala pomen lovskih čuvajev v naših loviščih ter jih pozvala k poštenemu in pravičnemu delu v korist LD in širšega lovstva. Oba sta jim čestitala za pridobljeni naziv *lovski čuvaj* in tudi za pridobitev znanj za mentorsko delo z lovskimi pripravniki. Po nagovorih sta vsem izročila spričevala, izkaznice in znake lovskega čuvaja. Predsednik LZ Maribor Zoran Lešnik je 45 lovskim čuvajem razdelil tudi potrdila o usposobljenosti za izvajanje mentorstva. Petim najboljšim, ki smo jih omenili v uvodu, pa je izročil spominske knjižne nagrade. Temu dejanju je sledila še javna zahvala predavateljem in organizatorjem tečaja, ki jo je v imenu vseh novih lovskih čuvajev izrekel razrednik Marjan Gselman. Ob zahvali je vsem predavateljem v znak pozornosti podelil skromna spominska darila (ženski šopek, moškim pa buteljko odličnega vina). Spominskega darila je bil

deležen tudi vodja tečaja. Za zaključek uradnega dela so zopet zatrobili Pohorski rogisti, kar je hkrati pomenilo, da se je začel neuradni družabni del, ki je v izjemno prijateljskem razpoloženju trajal pozno v noč.

Branko Vasa

Druga generacija mladih lovcev na Koroškem

Tudi na Koroškem, kjer je 1.250 lovcev iz 19 LD šele pred tremi leti dobilo svojo območno lovsko zvezo, je junija končala strokovno lovsko izobraževanje druga generacija koroških lovskih pripravnikov.

Tudi letos je izobraževanje organizirala Komisija za izobraževanje, kulturo in odlikovanja, ki jo vodi predsednik **Alojz Karničnik**. Predavanja, izpiti in zaključna slovesnost so tudi letos potekali v gostišču Bukovčan v Dravogradu, ki je zaradi svoje

Pred Izpitno komisijo Koroške lovske zveze, v kateri so bili Dušan Leskovec, Alojz Karničnik, Blaž Štumpfl in Rihard Kozjak, je izpit iz lovske zakonodaje z odlično oceno opravil tudi Marjan Verčkovnik, vsestransko prizadevni mladi lovec iz LD Podgorje.

Da je bil lov priljubljen tudi pred več kot sto leti, seveda samo med takratno grajsko gospodo, so v dokaz tudi številne trofeje v gradu Snežnik, ki so si jih koroški lovci ogledali z velikim zanimanjem.

lege in prijaznega lastnika, lovca Marjana, postalo že kar nekakšen izobraževalni center koroških lovcev. Da je tudi letošnji lovski tečaj potekal po predvidenem programu, je skrbel prizadevni vodja tečaja **Rihard Kozjak**, priznani koroški lovec in pedagog. Za 25 lovskih pripravnikov iz 11 koroških LD se je teoretični del lovskega izobraževanja začel 22. februarja letos, končni izpit pa so tečajniki opravljali 4. junija.

Pred slovesno podelitvijo lovskih spričeval, ki je bila 18. junija 2004, ki so se je poleg mladih lovcev udeležili tudi njihovi mentorji, starešine lovskih družin, predavatelji in drugi ljubitelji slovenskega lovstva, so se mladi koroški lovci udeležili enodnevnih strokovnih ekskurzije. Letos jih je poučni izlet najprej vodil v Tehniški muzej Slovenije, v Bistru pri Vrhniki, kjer so si ogledali Slovenski lovski muzej, nato pa na Notranjsko, v Loško dolino, kjer so si z velikim zanimanjem ogledali tudi grad Snežnik in Polharski muzej, za kar je poskrbelo osebje tamkajšnje območne lovske zveze. Pozdravil jih je **Franc Koščak**, predsednik ZLD Notranjske - Cerknica, ki povezuje 11 lovskih družin, v katere je včlanjenih 520 lovcev. Res škoda, da je učna ura pod mogočnimi krošnjami stoletnih lip in hrastov, ki na srečo še krasijo okolico gradu Snežnik, preveč hitro minila, saj je Koščak, cenjeni lovski pedagog, zelo živo opisoval večstoletno zgodovino lovstva na Notranjskem.

Strokovno lovsko potepanje so mladi koroški lovci, ki so jih spremljali tudi nekateri člani UO in predavatelji Koroške lovske zveze, sklenili na 1.025 m visokem Mašunu, v prelepem okolju snežniških gozdov. O delovanju Postojnsko-Bistriške ZLD, v katero je povezanih 15 lovskih družin oziroma okrog 1.000 lovcev, predvsem pa o številčnosti divjadi in lovstvu ter o poslanstvu lovske kulture v tem delu Slovenije je spregovoril predsednik tamkajšnje območne lovske zveze **Aleksander Dekleva**.

Dušan Leskovec, predsednik Koroške lovske zveze, ki je organiziral in vodil poučni izlet, je nedvomno poskrbel za veliko presenečenje, saj so nekateri udeleženci prvič videli prostore Tehniškega muzeja Slovenije, prečudovito Loško dolino in obširne snežniške ter mašunske gozdove.

Predvsem pa smo bili Korošci počaščeni, da sta nas prišla pozdravit tako priznana in spošto-

vana lovca, kot sta **Franc Koščak** in **Aleksander Dekleva**. Kljub obilnemu delu v lovski organizaciji sta nekaj časa lepe sončne sobote namenila za nova poznanstva med lovci in za utrjevanje slovenskega lovstva.

Za dobro razpoloženje in utrjevanje pristnih lovskih prijateljskih odnosov ter širjenje lovske kulture tudi na letošnjem učnem izletu je poleg nekaterih mladih lovcev (Marjana Gerija, Zvone, Boštjana, Robija) veliko prispevala tudi mlada lovka **Darja Dvornik** iz LD Gradišče, saj so v med lovce prinesla veliko dobre

Člani LD Mislinja ob svoji 50-letnici

volje s svojo diatonično harmoniko. Zato pobuda Franca Koščka, Dušana Leskovca in pisca tega prispevka samo še potrjuje, da je treba lovsko kulturo obogatiti tudi z lovci, ki igrajo na harmoniko. V tej smeri so menda že stekli pogovori, in sicer, naj bi se člani lovskih družin, katerim poleg lovstva veliko pomeni tudi harmonika, prvič srečali na »harmonikadi« prihodnje leto na Notranjskem.

Franc Rotar

50 let LD Mislinja

V okviru občinskega praznika koroške Občine Mislinja je 26. junija letos svojega abrahama praznovala tudi **Lovska družina Mislinja**. Mislinjski lovci so svoj visoki jubilej hoteli praznovati tudi s svojimi lovskim prijatelji iz Koroške lovske zveze, Šaleške in Savinjske doline, zemljiškimi posestniki, občani mislinjske občine in z drugimi ljubitelji slovenskega lovstva, kar jim je tudi uspelo. V kulturnem programu sta sodelovala združena

lovska okteta LD Peca - Mežica in LD Prežihovo - Kotlje ter Savinjski rogisti pod umetniškim vodstvom **Jožeta Graufa** in **Toneta Uplaznika**, ter praporščaki koroških lovskih družin. Program je izredno dobro povezoval domačin **Marjan Križaj**. Nedvomno je veliko prispevala tudi izredno topla in sončna sobota, ki je v prireditveni šotor pri OŠ Mislinja privabila mnoge ljubitelje zelene bratovščine. Da je bil praznik mislinjskih lovcev še bolj slavnosten, so prispevali tudi koroški kinologi, saj so v okviru praznovanja odlično or-

za lovske pripravnike, saj ves čas menimo, da bomo le z znanjem in z lovsko pravičnostjo vedno dosegali svoje cilje. Tudi danes se zavedamo, da lov ni samo privilegij, dobrina in zbiranje trofeje, ampak predvsem varstvo in gojitev prosto živečih živali,« je poudaril Skobir. Obširno razlago o delovanju LD Mislinja v minulih 50 letih je v sliki in besedi dokaj zanimivo predstavil **Milan Tretjak**, član LD Mislinja, sicer priznani koroški gozdarski inženir.

Udeležence jubilejne proslave so pozdravili tudi župan Občine Mislinja **Viktor Robnik**, **Dušan Leskovec**, predsednik KLZ in **Štefan Virjent**, predsednik IO LZS. Povsem razumljivo je, da se ob tako visokem jubileju izroči tudi razna priznanja in tako je bilo junija tudi v Mislinji. Mislinjska občina je LD Mislinja podelila najvišje občinsko priznanje, srebrni grb Občine Mislinja, Dušan Leskovec pa je mislinjski občini izročil plaketo Koroške lovske zveze, in sicer za dober odnos do narave, predvsem pa za izredno dobro sodelovanje z lovci. Plaketo Koroške lovske zveze je ob 50-letnici dobila tudi LD Mislinja. LZ Slovenije je mislinjskim lovcom podelila devet znakov za lovske zasluge. Starešina Oto Skobir je iz rok Štefana Virjenta prejel red za lovske zasluge II. stopnje. Spominska priznanja je ob svojem jubileju podelila tudi LD Mislinja.

Na območju Mislinje segajo korenine lovstva daleč v preteklost, saj so najbolj zanesljivi podatki o lovnom gospodarstvu in o teritorialni razdelitvi lovišč znani šele od 20. stoletja naprej. Prve LD na območju nekdanje Občine Mislinja so bile tako ustanovljene že leta 1946, in sicer LD Dolič, Završe in Mislinja. Ker je

Lovski dom LD Mislinja na Zaveršah je odprt vse leto.

LD Završe imela v upravljanju samo 1.500 hektarjev veliko lovišče, pa tudi maloštevilni lovci niso imeli dovolj pušk, tako da so si jih lovci med seboj izposojali, je takratna oblast leta 1948 LD Završe ukinila, lovišče pa dodelila LD Mislinja. Leta 1950 so iz neznanih razlogov LD Mislinja priključili k LD Golavabuka. Vendar ta naveza ni dolgo trajala, saj so mislinjski lovci premočno čutili domotožje in se tako leta 1954 odcepili od LD Golavabuka ter ponovno, že drugič, ustanovili LD Mislinja, ki je takrat štela 25 članov. Prvi starešina je bil **Ivan Fortin**. Za njim so LD Mislinja vodili: **Ludvik Pušnik, Jože Jeromel, Franc Dvorjak, Vinko Žohar, Jože Tretjak, Boris Bezljaj, Avgust Krebl, Jože Ogriz in Oto Skobir**. Od takratnih ustanovnih članov živita še dva, in sicer 80-letni **Vinko Krejan** in 82-letni **Rajko Rozman**, ki sta poleg **Jožeta Tretjaka** tudi najstarejša in častna člana LD Mislinja.

Zdaj LD Mislinja šteje 52 članov in gospodari s 3.035 hektarjev lovišča. Poleg vestnega gospodarjenja z divjadjo, saj so lovišča nad Mislinjo, na Završah, Šentilju in drugod polna divjadi (srnjad, jelenjad, divji prašič, gams), lovci veliko pozornost namenjajo tudi lovskemu strelstvu, lovski kulturi in lovski kinologiji.

Mislinjski lovci so morali v minulih 50 letih večkrat vzeti v roke tudi tesarsko, zidarsko in drugo orodje, saj so že leta 1959 zgradili svojo prvo lovsko kočico na Ponikvi. Ker je bila preveč oddaljena iz doline, so si na domačiji Vavkan uredili tudi lovsko sobo. S povečanjem članstva pa so se pokazale potrebe po večjem in sodobnejšem lovskem domu, ki so ga na Zaveršah začeli graditi leta 1969. Nov dom na Zaveršah, v katerega poleg lovcev radi zahajajo tudi okoliški kmetje in drugi občani, za dobro počutje v njem pa že 18 let skrbi **Anton Šertel**, so svojemu namestu slavnostno predali julija 1972. Od takrat so ga kar nekajkrat tudi posodobili. Letos spomladi so s pomočjo **Občine Mislinja, Evrociya in Instalacije Hajtnik** asfaltirali tudi cesto in parkirni prostor pred lovskim domom.

In ne nazadnje velja omeniti, da LD Mislinja že od leta 1985 redno izdaja tudi svoje interno glasilo *Lovčev informator*, za katerega piše in ga ureja prizadevni kronist in tajnik LD Mislinja **Drago Rutnik**, ki tako skrbi za dobro obveščanje članstva. Ob

50-letnici so izdali tudi obširen bilten, ki ga je prav tako uredil **Drago Rutnik**. Na 74 straneh so avtorji prispevkov: **Oto Skobir, Jure Skobir, Milan Tretjak, Ivan Lekše, Zdravko Miklašič in Boris Bezljaj** s sliko in pisano besedo predstavili bogato zgodovino LD Mislinja. Predvsem bogata je grafična predstavitev odstrela divjadi. Svoje mesto so namenili tudi osnovnim načelom lovske zakonodaje v Evropi in ne nazadnje tudi donatorjem.

Franc Rotar

50 bogatih let LD Krekovše

Krekovše – od kod nenavadno, skrivnostno, prvobitno ime? Sam ne vem. Le ugibam lahko. Zveni, kot bi z njim posnemali glas iz narave: oglašanje krekovta, lešnikar mu tudi rečemo. Na Krekovšu pogosto slišimo krekjanje te ptice. Mar ime od tod?

In kje je Krekovše? Na Idrijskem, z Idrijo tesno povezano z reko Idrijco, ki izvira prav tod. Pravzaprav je Krekovše ujeto med dve mladi vodi: med Belco in Idrijco. Neugnani mladenki sta globoko zarezali na vsaki strani krekovške planote in tako s svojimi hudournimi pritoki, ki derejo vanju iz mnogih grap, ustvarili svojevrsten svet, poln samote, divjega in hkrati krhkega življenja, tišine in šumenja ter bobnenja padajočih voda. Na območju LD Krekovše je kar nekaj naravnih in tudi tehničnih ter zgodovinskih spomenikov, in sicer kljub nedostopnosti – ali pa prav zato. Kot naravna spomenika sta znana Divje jezero, ki je urejeno kot muzej v naravi, ter širše, evropsko znano mrzlišče Smrekova draga, katerega posebnost je izrazit rastlinski vrstni obrat, kar je posledica toplotnega obrata.

Tu so tudi Klavže – kar štiri vodne pregrade na Belci in Idrijci, ki jih imenujejo tudi 'slovenske piramide'; služile so za splavljanje lesa za idrijski rudnik živega srebra.

V divjem svetu Krekovš je bila med drugo vojno tudi Partizanska bolnišnica Pavla, ki je delovala na enajstih skritih mestih, in sicer od začetka 1944 pa do konca vojne. V njej se je zdravilo kar 1.100 ranjencev.

In v tem svetu gospodarijo z divjadjo člani **LD Krekovše**. Uradno je letos dopolnila šele petdeset let, na Krekovšu pa je

lov prastar in od nekdaj. Tudi kot divji lov.

V letu 1954 se je na osnovi predpisa o velikosti posameznega lovišča, sprejetega leto poprej, LD Idrija razdelila na tri manjše lovne enote. Tako so nastale tri lovske družine: Idrija, Spodnja Idrija in Krekovše.

Uradni rojstni datum LD Krekovše je 7. september 1954, ko se je sestal ustanovni občni zbor. Osrednje slavje ob okroglem jubileju je bilo 20. junija 2004, seveda ob lovski koči LD Krekovše, v samem srcu krekovških gozdov.

Število članstva v lovski družini niha: od osmih ob ustanovitvi, kar šestdesetih v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, pa do zdajšnjih devetintridesetih članov.

Petdeset let je dolga doba in hkrati kratka; dolga za človeka, kratka za večno naravo. Vendar tudi v kratkih petih desetletjih človek lahko odločilno vpliva na spremembe v naravi, največkrat z nasilnimi posegi z daljnosežnimi posledicami. Na srečo je svet na Krekovšah ostal skoraj prav tak, kot je že stoletja. Narava se

poseben način življenja, razmišljanja in čutenja.»

Krekovski lovci so vseskozi delali z naravo in za naravo. Ogromno truda, dela in ljubezni so vložili v svoje lovišče. Med drugim so zgradili dve lovski koči, uredili šest krmnih njiv, več kaluž, mrhovišče za medveda, postavili mnoge solnice ter visoke preže, v težko dostopnem svetu pa so speljane in vzdrževane steze gamsarice.

O eni od obeh koč LD Krekovše je treba še nekaj zapisati. To je kočica, ki ni le kočica, je dom krekovških lovcev. Uradno je to hiša s številko Čekovnik 49 in je bila do nedavnega last gozdarjev – najprej last Soškega gozdnega gospodarstva Tolmin, nato pa Zavoda za gozdove RS. Od leta 1972 je imela kočico v najemu LD Krekovše. Mnogo truda, denarja, materiala in ljubezni so člani vgradili vanjo. A »v vni razprodaj in lastninjenja družbene premoženja jo je doletela enaka usoda kot mnoge druge. Kaj storiti, je bila dilema krekovških lovcev? Ali kočico zapustiti nekemu tretjemu, pozabiti na

Foto: M. Brus

S proslave ob 50-letnici LD Krekovše (20. 6. 2004)

tod še ni počlovečila, kot je bilo med drugim domiselno rečeno na junijski proslavi. V veliki meri ima za to zasluge narava sama – svet je tod težko dostopen, tudi zato skoraj naseljen, saj gozdovi pokrivajo 99 % lovne površine. Lahko pa rečemo, da so k neokrnjenosti tukajšnje narave pripomogli tudi lovci in gozdarji, in to z ljubeznijo do prvobitnega. Če si spet sposodim in še razvijem misel, ki je bila tudi izrečena na proslavi: »Lovec je v ljudskih pravljičah vseskozi pozitiven lik, navadno zaščitnik šibkih. V današnjem svetu pa je zaščitnik narave. Biti pravi lovec pomeni

vložena sredstva in trud ter prostovoljne ure ali zbrati sredstva za odkup?« In krekovski lovci so se odločili: tako rekoč svojo kočico so odkupili od Zavoda za gozdove. In Čekovnik 49 je simbolično postal Krekovše 1 ...

Močno je deževalo letošnjega 20. junija, ko so se na Krekovšu zbirali lovski gostje od blizu in daleč. Lovci poznamo gozd v dežju; in dež v junijskem gozdu. Poznamo tisto mirno zamolklo šumenje dežnih kapelj po listju; poznamo meglice med drevjem, tisto rodovitno polnost vlage in toplote, ki žene gozdno rastje v bohotje.

Taka je bila tudi slovesnost ob petdeseti obletnici LD Krekovše. Dež ni pokvaril razpoloženja. Ob hujšem naltivu se je proslava za čas ustavila, kot bi si oddahnili, a že se je pojavila zasilna streha nad glavami nastopajočih, s katere je veter zdaj pa zdaj pljusko-ma otrešel nabrano deževnico, in spored je potekal naprej – umirjeno, kot pač potekajo stvari v naravi; kot smo jih lovci tudi navajeni.

Marijan Felc (na sliki) je poleg Srečka Novaka edini še živeči ustanovni član LD Krekovše in nekdanji dolgoletni zaslužni tajnik LZ Idrija. Oba sta ob 50-letnici LD Krekovše za dosežke in zasluge v lovstvu dobila visoko lovsko priznanje.

Zvrstili so se govorci: predsednik organizacijskega odbora praznovanj ob 50-letnici družine, **Jernej Kenda**; starešina LD Krekovše, **Vladimir Babič**; predsednik Lovske zveze Idrija, **Bojan Breitenberger**; direktor skupnih služb LZS, **Janko Mehle**. Krekovškimi lovci so ob jubileju čestitali tudi predstavniki lovcev iz sosednjih lovskih družin. Program so obogatili tudi zvoki Idrijskih lovskih rogistov ter glasbeniki Godbenega društva rudarjev iz Idrije.

Na slovesnost sodijo tudi priznanja in nagrade, ki jih prejmejo najbolj zaslužni. Podeljena so bila posebna priznanja ustanovnim članom LD Krekovše: **Srečku Novaku**, **Marijanu Felcu** ter **Mihi Ferjančiču** in priznanja za posebne dosežke ter zasluge v lovstvu; prejeli so jih: red za zasluge II. stopnje - **Bruno S. Kopač** in **Miha Ferjančič**; red za zasluge III. stopnje - **Marjan - Maro Brus**, **Jernej Kenda**, **Nikolaj Mrak**, **Uroš Cergol**, **Silvij Straus** in **Srečo Novak**; znak za zasluge - **Marijan Groff**, **Radovan Ilić**; priznanje LZ Idrija pa **Božo Hrvat**.

Nekaj pa je dež le preprečil – 1. tekmovanje v kuhanju lovske-

ga golaža! Škoda. Ta zanimiva ideja se je porodila članu LD Krekovše Marotu Brusu že pred leti, ko je bil tajnik Lovske zveze Idrija, da bi v okviru zveze organizirali tekmovanje. Žal zaradi takih in drugačnih okoliščin ni bila uresničena, zato je bil prvi 'kuharski boj' predviden prav v okviru 50-letnice LD Krekovše. Zamisel ni zamrla, saj je bilo sklenjeno, da bi tekmovanje prenesli v čas jesenskih lovov, ko je gozd še skrivnostnejši in vabljivejši. To tekmovanje naj bi postalo tradicionalno in naj bi pripomoglo k prenašanju kuharske spretnosti v pripravi te najbolj značilne lovske jedi z izkušenih kuharjev na mlajše naslednike.

Še tole moram zapisati: ob svojem jubileju so krekovški lovci izdali imeniten **zbornik**: všečen in vabljiv, tehnično brezhiben. V njem najdemo mnogo o Krekovšah samem in seveda o LD Krekovše: o njeni zanimivi in svojstveni zgodovini; o članstvu; pomembnejše dogodke, raznovrstne dejavnosti; tu so tudi lovski doživljaji, ujeti v leposlovno besedo. V zborniku je vse, tako kot v življenju: veselje in žalost; radost in trpkost; hrepenenje in pričakovanje. In neprikrit ponos: LOVEC SEM!

In čisto na koncu, ker se lovci radi smejemo, duhovita anekdota iz zbornika:

Luin, lovec LD Krekovše, je

Bovški lovci ob obeležju NOB

bil zelo marljiv delavec, preprost, neposreden možakar. Študij mu ni najbolj ležal, a na lovski izpit je bilo le treba. Izpraševalec ga je vprašal: »Kaj veste povedati o flori in favni?«

Luin je brez razmišljanja energično odgovoril: »Flora je bila moja sosedka, fajn baba je b'la, vendar ne bom o njej nič pravil. Favne pa jaz nisem poznal.«

Franc Černigoj

Bovški lovci skrbimo za obeležja NOB

Lovska družina Bovec je ena izmed tistih družin, ki je svoj lovišča dobila v upravljanje šele leta 1947; torej dve leti po koncu 2. svetovne vojne. Takrat je bila Primorska z veliko pomočjo NOB in celotnega primorskega naroda priključena k matični domovini. Zato smo primorski lovci še posebno hvaležni partizanom in drugim rodoljubom, ki so Primorsko osvobodili izpod italijanske tiranije ter posredno pripomogli k dodelitvi sedanjih lovišč primorskim lovci.

LD Bovec je že leta 1972 sprejela v upravljanje dve obeležji NOB, in sicer **spominsko obeležje partizanske bitke na Planini Bošca na Stolu** ter **spomenik padlim partizanom na Prehodu na Poljancih**. Obe obeležji sta odmaknjeni od prometnic ter na bolj oddaljenih ter težje dostopnih krajih. Zato smo se bovški lovci odločili, da ju vzamemo pod svoje okrilje. V minulih letih smo ju dokaj skrbno vzdrževali in skrbeli za njuno okolico ter ju obvarovali pred zobom časa in propadom.

Posebno zahtevno je vzdrževanje spomenika na Prehodu na Poljancih, ker je treba vse orodje in gradbeni material za kako-

lepo in skrbno prenoviti ter očistili okolico obeležja. Za to priložnost smo očistili in na nekaterih delih prekopali tudi skrbno urejeno stezo, ki se vije od akumulacijskega jezera hidroelektrarne pri vasi Plužna do obeležja. Za to ima nemalo zaslug predvsem lovec LD Bovec **Milko Kenda**, ki je skupaj z nekaterimi solovci skrbno obnovil spominsko ploščo ter bližnjo okolico obeležja.

Tako smo 9. 5. 2004 skupaj z bovško borčevsko organizacijo in Osnovno šolo Vladimirja Nazorja - Bovec organizirali pohod do obeležja ter pripravili krajšo slovesnost v počastitev spomina na padle partizane. Slovesnosti se je poleg drugih udeležil tudi edini še živeči udeleženec takratnih bojev, **Emil Sovdat**, domačin iz Bovca, ki živi na Krasu.

Kljub deževnemu in meglenemu vremenu ter blatni in težji prehodni stezi se je na slovesnosti ob obeležju zbralo kar veliko ljudi (več kot 100). Večina udeležencev je tudi izrekla željo, da bi pohod postal tradicionalen, saj je bila organizacija prireditve kljub slabemu vremenu zelo dobra. Zato: Nasvidenje v prihodnje ob še večji udeležbi.

Vojko Remec

Spodbudni rezultati gojitve jelenjadi na Notranjskem

Z majske skupščine ZLD Notranjske – Cerknica

Delegati enajstih lovskih družin ZLD Notranjske smo se 29. 5. zbrali v lovskem domu LD Grahovo na redni letni skupščini.

Po preštetu delegatov in sklepčnosti se je skupščina tudi uradno začela z izvolitvijo delovnega predstvedstva v sestavi: **Matija Hočevlar**, podpredsednik ZLD Notranjske (ZLD N), **Edo Lenarčič**, predsednik LD Rakek, in **Franc Hiti**, predsednik LD Nova vas.

S svojim prihodom je skupščino obogatil predsednik LZS **Bojan Lepičnik**. Po začetnem formalnem delu so bila na vrsti poročila: predsednika ZLDN **Franc Koščaka** in drugih vodij posameznih svetov v okviru območne zveze.

Košček je pripravil obširno poročilo o delovanju naše zveze v minulemu letu. Še posebej je poudaril, da je bilo gospodarje-

nje zadovoljivo. Spregovoril je o samem pomenu gospodarjenja z divjadjo in loviščem, o preprečevanju škod, sprostitvi lova na zajca pod določenimi pogoji in o Strategiji glede ravnanja z medvedom.

so se pokazali ugodni rezultati gojitve jelenjadi, kar je opaziti tudi pri trofejni vrednosti rogovij. Dejstvo je, da

smo v minulih letih s pravilnim gospodarjenjem z vidika trofejne vrednosti kakovostno zelo izboljšali jelenjad.

Nekaj besed je namenil tudi poljskemu zajcu in načinu lova nanj na našem območju.

Spodbudno je bilo poročilo predsednika Sveta za izobraževanje Eda Lenarčiča. Iz tega smo izvedeli, da je lani v naši zvezi lovski izpit uspešno opravilo 21 kandidatov, ki so tako kot prejšnja leta tečaj obiskovali skupaj s pripravniki iz Postojnsko - Bistriške ZLD. Obenem je pohvalil izredno dobro pripravljenost in znanje kandidatov, saj je bila izpitna komisija zelo zadovoljna glede na minula leta. Povprečna ocena znanja s tega tečaja je 4. Poročal je tudi o uspešnem nastopanju naših rogovij.

Po poročilih se je razpravi pridružil tudi predsednik LZS Bojan Lepičnik, ki je opisal potek sprejemanja novega lovskega zakona, povedal, koliko pogajanj so imeli s predlagatelji zakona, itn. Napovedal je spremembe, ki nas bodo doletele, o združevanju lovskih druženj v nove LUO in da bo treba uvesti tudi določene spremembe v našo celotno organiziranost lovstva. Nato je sledila še razprava na poročila, ki pa ni bila dosti drugačna kot lani. Največ besed je bilo izrečenih o predragi območni lovski zvezi, o skupnem nabavljanju zimske dopolnilne krme prek zveze, o nesmiselnem pogoju pri lovu na zajca, o načinu dodeljevanja odstrela medveda po posameznih družinah in o lovskem strelstvu.

Največ vprašanj je bilo postavljenih povabljenemu predsedniku LZS, na katera je sproti odgovarjal, na koncu uradnega dela pa je bil tudi pri podelitvi lovskih odlikovanj nekaterim zaslužnim članom naše zveze.

Družabno druženje, v katerem smo si v nevezanem pogovoru še nadalje izmenjavali svoje poglede na lov, se je zavleklo pozno v noč.

Pavel Nared

Vodstvo skupščine ZLD Notranjske – Cerknica z gostujočim predsednikom LZS (od leve proti desni): Bojan Lepičnik, Matija Hočvar, Edo Lenarčič, Franc Hiti in Franc Koščak.

Predstavil je tudi načrt za naprej s poudarkom na čimprejšnjem uvajanju določil novega lovskega zakona. Nakazal je, kakšne naj bi bile spremembe glede vzpostavljanja novih lovskoupravljajvskih območij in lovišč.

Predsednik Sveta za gojitve **Marko Udovič** je poročal o uresničevanju načrta odstrela in navedel, da je bilo pri jelenjadi realiziranega 88 %, srnjadi 93 % izločenih pa je bilo tudi 9 medvedov.

Za celotni odstrel je povedal, da je bila tudi starostna in spolna struktura po posameznih vrstah ugodna. Priporočil je spremembo določil za odstrel jelenov, saj

Udeleženci skupščine ZLD Notranjske – Cerknica, ki je bila 29. 5. 2004 v lovskem domu LD Grahovo.

Foto: P. Nared

Italijanska delegacija CIC obiskala Veljko Varičaka

Predsednik CIC Komisije za meritve in ocenjevanje lovskih trofejev, **Veljko Varičak**, je 22. 8. 2004 v svoji počitniški hišici v Beli krajini gostil kvalificirano delegacijo italijanske nacionalne komisije za meritve in ocenjevanje trofejev. Srečanje je bilo pristrčno in ustvarjalno. Vodja delegacije, dr. **Luigi Rivoira**, je svojemu dolgoletnemu prijatelju Veljku poklonil v spomin na srečanje in kot zahvalo za dolgoletno sodelovanje dragocen kipec legendarnega triglavskega Zlatoroga, delo znanega italijanskega umetnika **Corrada Gambottija**, nagrajenca CIC Komisije za umetnost (leta 1993). Gambotti je v Evropi znan po svojih bronastih kipcih in slikah divjih živali, iz katerih je opaziti, da do podrobnosti pozna njihovo anatomijo.

Cav. uff. prof. **Giovanni Persona** pa je gostitelju v imenu dežele Veneto poklonil srebrno medaljo ter se mu zahvalil za njegov prispevek h kulturni obogatitvi italijanskih lovcev s knjigo o ocenjevanju in vrednotenju lovskih trofejev. Varičakova knjiga *La valutazione dei trofei di caccia selvaggina italiana*, ki jo je v italijanščino prevedel **Giorgio Umari**, je dežela Veneto pred dvema letoma izdala v nakladi 5.000 izvodov. Knjiga je bliskovito pošla, tako da je že prava redkost, povpraševanje pa tolikšno, da kliče po ponatisu.

Med kosilom, ki je med italijanskimi gosti poželo veliko pohval, je potekal razgovor o kakovostnih trofejih, ki se zadnje čase pojavljajo v Italiji, ter o delu merilcev in ocenjevalcev. V razgovoru so spregovorili tudi o novostih, ki jih CIC želi uvesti v svoji organizaciji in jih predložiti v odobritev na prihodnji Generalni skupščini v Abu Dabiju.

Jurij Ukmar

Italijanska delegacija na obisku pri Veljku Varičaku: (z desne) dr. Luigi Rivoira, prof. Giovanni Persona, Giorgio Umari, Veljko Varičak in Enzo Berzieri.

Dr. Luigi Rivoira izroča kipec Zlatoroga Veljku Varičaku.

Odslej res le lovsko strelstvo in eno državno prvenstvo!

Državno strelsko prvenstvo LZS 2004 v Gornjem Gradu

Državno prvenstvo LZS v streljanju, lovski kombinaciji, ki ga je organizirala LD Gornji Grad, je bilo 13. junija.

Foto: M. Sterle

Najboljša ekipa na prvenstvu LZS (2004) v streljanju na glinaste golobe je bila ekipa ZLD Ljubljana.

Foto: M. Sterle

Najboljši posamezniki (2004) v streljanju na glinaste golobe.

REZULTATI DRŽAVNEGA STRELSKEGA PRVENSTVA LZS:

KOMBINACIJA

EKIPNO	točk	POSAMEZNO	točk
1. ZLD LJUBLJANA	1115	1. MITJA KERSNIK	385
2. LZ MARIBOR	1100	2. IGOR PIČULIN	381
3. ZLD KOČEVJE	1086	3. LJUBIŠA PAVLOVIČ	375
4. LZ KOROŠKA	1084	4. GREGOR KNEŽAR	373
5. SK ZLD CELJE	1056	5. JANEZ KRAMAR	372
6. ZLD GORENJSKA	1053	6. ZDRAVKO BREZOVŠEK	368

GOLOBI

EKIPNO	točk	POSAMEZNO	gol.	točk
1. ZLD LJUBLJANA	556	1. MITJA KERSNIK	48	192
2. ZLD PTUJ	548	2. ALEKSANDER GRAŠIČ	48	192
3. LZ MARIBOR	544	3. SLAVKO BOGOVIČ	47	188
4. SK ZLD CELJE	536	4. RUDOLF KOVAČIČ ml.	47	188
5. ZLD KOČEVJE	536	5. JANEZ KRAMAR	47	188
6. LZ KOROŠKA	524	6. IGOR PIČULIN	47	188

RISANICA

EKIPNO	krogov	POSAMEZNO	krogov
1. LZ KOROŠKA	560	1. UROŠ KOVAČIČ	195
2. ZLD LJUBLJANA	559	2. DAMJAN KANDARE	194
3. LZ MARIBOR	556	3. IGOR PIČULIN	193
4. ZLD KOČEVJE	550	4. MITJA KERSNIK	193
5. ZLD GORICA	546	5. GREGOR KNEŽAR	193
6. ZLD GORENJSKA	533	6. SAMO VONČINA	193

Potekalo je po novih, »začasnih« pravilih streljanja v lovski kombinaciji oziroma po t.i. »evropskem modelu«. Po teh pravilih je lovška kombinacija potekala s kombinacijo streljanja glinastih golobov v lovskem položaju in streljanja z lovsko risanico na štiri tarče v različnih položajih. Da se zanimanje za tovrstno tekmovanje večja, dokazuje udeležba na prvenstvu, saj je nastopilo 12 ekip območnih lovskih zvez oziroma več kot 60 tekmovalcev.

Tekmovanje se je začelo z otvoritveno slovesnostjo, na kateri so udeležence nagovorili starešina LD Slovenj Gradec **Ivan Mikek**, predsednik Savinjsko-Kozjanske ZLD Celje **Janez Pavel Marin**, župan Občine Slovenj Gradec **Tone Rifelj** in predsednik Komisije za strelstvo LZS **Brane Kurnik**. V kulturnem programu so sodelovali Rogisti Savinjsko-Kozjanske območne zveze in domači Bočki pevci.

Odlična organizacija tekmovanja, zelo dobro pripravljena strelišča in čudovito naravno okolje so prispevali, da so bili na tem prvenstvu doseženi odlični rezultati, in sicer v posamični konkurenci, v kombinaciji pa tudi **novi strelski rekord 385 točk**, ki ga je dosegel tekmovalec ZLD Ljubljana **Mitja Kersnik**.

Strelišča, na katerih so tekmovala, so bila dobro pripravljena in tudi čudovito okolje ob lovskem domu **LD Slovenj Gradec** je prispevalo k dobri rezultatu ter počutju tekmovalcev. Domačini so še enkrat upravičili zaupanje LZS, ki jim je zaupala izvedbo tega prvenstva, in se dokazali kot dobri organizatorji tako velikih prireditev. Zato članom LD Gornji Grad vsa pohvala in čestitke.

Po končanem tekmovanju je predsednik LZS **Bojan Lepičnik** najboljšim izročil pokale in nagrade, ki jih je pripravila Komisija za lovsko strelstvo LZS. V zaključnem nagovoru se je predsednik LZS zahvalil vsem nastopajočim, čestital najboljšim, ekipi, ki bo LZS zastopala na bližnjem Evropskem prvenstvu v lovskem streljanju v Estoniji (glej članek v Lovcu 9/04, str. 484), pa zaželel veliko uspeha.

Z letošnjim državnim prvenstvom se je tako končala agonija lovskega strelstva, ko smo tekmovali v t.i. **lovskih in športnih položajih** v različnih kombinacijah itn. ter tekmovali na dveh državnih prvenstvih, ki so trajala več dni. Menim, da smo s tem tudi na tem področju vstopili v

Evropo, predvsem pa je pomembno, da bo takšno lovsko strelstvo res ločeno od športnega, torej lovskega.

Brane Kurnik

Zlati Idrijski rogisti

V soboto, 15. maja 2004, so **Idrijski rogisti** nastopili na

Skupina Idrijskih rogistov je na svojo kakovost opozorila tudi z letošnjim uspešnim nastopom na mednarodnem tekmovanju v Avstriji.

mednarodnem tekmovanju lovskih rogistov v lepem avstrijskem mestecu Waidhofen an der Ybbs. Presenetljivo so zasedli odlično 10. mesto in si z doseženimi 95 odstotki točk priigrali nagrado **zlati rog**. Na tekmovanju so iz Slovenije sodelovali tudi Štajerski rogisti, ki so prav tako osvojili lep rezultat.

Skupino Idrijski rogisti je v sodelovanju z *Godbenim društvom rudarjev Idrija* leta 1992 ustanovila *Zveza lovskih družin Idrija*, ki je tudi v celoti financirala nakup potrebnih instrumentov in uniform. Sprva je večino skladb zanje napisal legenda idrijskih glasbenikov **Ludvik Čibej**, ki je bil tedaj vodja zasedbe. Prav zato so Idrijski rogisti za tekmovalno skladbo po lastnem izboru izbrali njegovo *Pozdrav idrijskim lovcom* in z njo navdušili zahtevno komisijo.

Prvotni namen zasedbe je bil popestriti lovske prireditve od občnih zborov, obletnic lovskih družin pa tudi lovskih pogrebov, zaigrali so tudi na raznih otvoritvah. Počasi so se ambicije članov večale in začeli so se udeleževati revij lovskih rogistov in lovskih pevskih zborov Slovenije. V letu 2001 je skupina po nekajletnem premoru ponovno oživila, za kar sta najbolj zaslužna **Jože Rupnik** in **Maro Brus**.

S prihodom mladih članov in z novim umetniškim vodjo **Borisom Peternejem**, neustrahovanim mladim glasbenikom, ki svojo mladostno energijo razdaja kot trobentač v kar nekaj zasedbah, ima ansambel dobro osnovo, da bo v slovenskem in mednarodnem merilu še marsikaj dosegel.

Lani so se na pobudo in ob nasvetih vodje Domžalskih rogistov **Gregorja Otmarja Rettin-**

še z drugimi poskušajo prikazati lovstvo tudi v drugačni podobi, tako znotraj lovske organizacije kot tudi navzven.

V maju 2005 se tudi pri nas v Sloveniji pripravlja prvo mednarodno tekmovanje lovskih rogistov, in sicer v Vojniku pri Celju. Upajmo, da je to tudi motivacija za naše zlate Idrijske rogiste, da bodo ponovili ali še izboljšali rezultat, ki so ga dosegli v Avstriji.

Marko Leoni

Križevski rogisti negujejo glasbeni lovski duh

Na pobudo **LD Križevci** pri Ljutomeru so leta 1982 ustanovili skupino lovskih rogistov, katere vodja je **Mirko Heric**. To je lovska glasbena družina, ki igra predvsem lovske skladbe, saj imajo na glasbenem repertoarju prek 50 različnih skladb, ki so jih glasbeniki preuredili ali pa so se jih naučili po notah piscev. V skupini igra osem članov, od katerih jih je nekaj lovcev, drugi pa so le glasbeniki, ki jih taka lovska glasba veseli. Igrajo na lovske rogove, in sicer na štiri male in štiri velike rogove – brez ventilov. Dokaj tesno sodelujejo z avstrijskimi rogisti ter velikokrat tudi z Apaškimi in Prleškimi rogisti, tesno pa sodelujejo tudi s Prekmurskimi rogisti. Doslej so se že velikokrat predstavili v Občini Križevci pri Ljutomeru in na raznih lovskih prireditvah v okviru ZLD Prekmurje. Vaje za nastope in tekmovanja imajo v prostorih lovskega doma Križevci pri Ljutomeru.

Bojan Žerdin

V okviru Lovske družine Križevci pri Ljutomeru že 23 let delujejo tudi lovski rogisti.

Naš član Rudi Potočnik je v krogu svojecev in lovcev 18. 4. 2004 praznoval 80-letnico rojstva. Rodil se je leta 1924 pod Malim vrhom v vasi Rovte. Lovec je bil že njegov oče, zato mu je bila lovska puška tako rekoč položena že v zibelko. V družini je bilo več otrok. Rudi je bil določen, da bo naslednji gospodar trdne kmetije Pri Turku v Rovtah nad Podnartom.

Kot mnogo njegovih vrstnikov je tudi njega zajela vojna vihra. Prisilno mobiliziran je moral v nemško vojsko. Ko je prišel na dopust v Celovec, je s pomočjo svojecev pobegnil v partizane. V vojski je ostal do leta 1947. Po vrnitvi se je z vso vnemo lotil dela na domačiji, ki mu jo je leta 1962 zapustil oče. S svojo življenjsko sopotnico sta v potu svojega obraza, z marljivim delom in prihranki neprestano obnavljala svoj dom in gospodarsko poslopje ter nabavila tudi vse potrebne stroje za lažje delo na posestvu. Pred leti je Rudi domačijo predal svojemu sinu, ki je tudi lovec in ki bo nadaljeval tradicijo svojih prednikov.

V lovske vrste je Rudi vstopil 1. 4. 1953, avgusta naslednje leto pa je opravil lovski izpit. Potočnik je človek z veliko življenjskimi izkušnjami, je mirnega in preudarnega značaja. Na okolico deluje pomirjevalno in tovariško. Kot skrben gospodar je v LD opravljal naslednje funkcije: od leta 1970 pa do 1984 je bil neprekinjeno član UO LD, zadolžen za ocenjevanje škode od divjadi. Vodja brakad in pogonov v okolici Rovt je bil od leta 1960 pa do 1984. Leta 1990 je bil določen tudi kot član Komisije za lovske meje med LD Jošt in LD Kropa. Od naseljene muflonov na Malem vrhu je redno skrbel, da so bila napolnjena krmišča. Na njegovem skednju je bilo shranjeno seno, kostanj in koruza.

Da so se mufloni obdržali na Malem vrhu in v okolici, je nedvomno tudi njegova zasluga. Član LKD Gorenjske je od njegove ustanovitve. V mlajših letih je kot dober lovski kinolog vzredil šest legel posavskih goničev. S svojimi goniči se je udeležil večine brakad. LKD Gorenjske ga je odlikovala s srebrnim znakom za kinološke zasluge. Na njegovem domu smo bili lovci vedno dobrodošli in postreženi. Kdor je lovil v okolici Rovt, je informacijo o divjadi vedno dobil pri njem.

Ob visokem življenjskem jubileju ti, dragi Rudi, lovski tovariši želimo še vrsto zdravih let in dobrega počutja med lovci in svojimi dragimi.

LD Kropa - M. K.

Član LD Golavabuka **Alojz Marzel** letos praznuje svoj 80. življenjski jubilej. Rodil se je 18. 5. 1924 v kmečki družini pod obronki Pohorja.

Kot mlad fant se je pridružil osvobodilnemu gibanju in bil od 10. 7. 1943 aktivist OF in od 31. 7. 1943 aktiven partizan prav do konca vojne, ko je začel hitro sprejemati nove naloge v krajevni

skupnosti in tudi v okraju Slovenj Gradec. Po padlem bratu partizanu je podedoval prvo lovsko puško petelinko, ki mu je bila zvesta spremljevalka in mu nudila posebno veselje do lovstva. Njegova vitrina je bogatejša za uporabna in trofejna orožja, ki jih je podedoval in kupil.

Spomladi leta 1946 je bil med ustanovitelji lovskih družin v okraju Slovenj Gradec. 30. 6. 1946 je bil med desetimi lovci ustanovitelj LD Golavabuka. Članstvo ga je izvolilo za starešino. Tako je Lojz svojo dejavnost v LD opravljal neprekinjeno od leta 1946 do 1973 kot starešina LD Golavabuka. Od leta 1973 do 1977 je bil član IO in referent za lovski turizem, od 1977 do 1981 je bil spet starešina LD in član GB Slovenj Gradec. Od leta 1981 do 1988 je bil član IO in referent za lovski turizem, od 1991 do 1995 predsednik NO LD, po tem letu pa je svetovalec UO.

Poleg organizacijskega dela v organih LD je opravljal še številna druga opravila, kot so: bil je dolgoletni revirni vodja, mentor, kinolog – izšolal je številne štirinožne lovske prijatelje. Bil je tudi uspešen član strelske ekipe. Pridobljeni pokali krajso družinske vitrine v lovski koči. V času gradnje lovske koče je bil viden organizator in delavec. Da pa ni samo dober strelec s puško, je dokazal tudi s fotoaparatom. Svoje posnetke je objavljval v Lovcu in na razstavah.

Kot kmečkemu sinu mu je bila ljubezen do živali in narave že prirojena. Ravno zato je bil eden prvih v Mislinjski dolini, ki se je ukvarjal z vzrejo fazanov in dosegel dobre rezultate. V revirju oskrbuje dvojce krmišč za srnjad in dvojce za fazane. Najboljša krmna njiva je domači kozolec, ki je vso zimo dobro založen in obiskan. Tudi domači ribnik je spremenil v zatočišče rac mlakaric.

Za svoje izredne zasluge v lovstvu je dobil številna priznanja LD, od LZS pa znak za lovske zasluge in reda za lovske zasluge III. in II. stopnje.

Za njegovo požrtvovalno delo in priljubljenost mu člani LD Golavabuka izrekamo priznanje in zahvalo.

Ob njegovem visokem jubileju mu iskreno čestitamo z željo, da bi še dolgo z veseljem hodil v lovišče, imel dober pogled in bil dobrega zdravlja.

LD Golavabuka - J. G.

Delegacija LD Hrenovice je maja letos obiskala in čestitala k visokemu življenjskemu jubileju našemu dolgoletnemu prijatelju, tovarišu in plemenitemu človeku **Ludviku Stegelu**. Ludvik je v krogu svojih številnih prijateljev, sorodnikov in znancev praznoval 80-letnico bogatega in ustvarjalnega življenja.

Zibelka mu je stekla 10. 5. 1924 v lepi podnanaški vasi Brezje kot sinu kmečkih staršev in zavednih Slovencev. Odraščajoča leta je preživel na majhni kmetiji pri starših. Že kot mladega fanta ga je vojna vihra odnesla v tuje kraje med tuje ljudi. Po osvoboditvi se je vrnil v domači kraj, kjer si je ustvaril dom in družino. Vsa leta do upokojitve je bil zaposlen v kamnolomu v Razdrtem, na

začetku kot delavec, nato pa kot vodja delovišča vse do upokojitve.

V lovsko organizacijo je vstopil leta 1949 in v naslednjem letu opravil lovski izpit. V prvih povojnih letih je nekaj lovskih zanesenjakov ustanovil Lovsko družino Hrenovice; med njimi je bil tudi Ludvik, ki je še vedno aktiven član LD. V dolgoletnem lovskem stažu v LD Hrenovice so mu bile zaupane številne naloge in zadolžitve, ki jih je opravljal vestno in s polno mero odgovornosti do lovstva in LD. Več mandatov je bil tajnik LD (od 1954 do 1960), blagajnik (od 1960 do 1964), en mandat predsednik oz. starešina LD Hrenovice (od 1964 do 1968), predsednik komisije za ocenjevanje škod od divjadi (od 1970 do 1976), pa tudi vodja delovne skupine v svojem kraju in drugih občasnih komisij in odborov. Številnim mladim lovcom je bil mentor, učitelj in dober tovariš. Kot izrednega ljubitelja narave, zlasti pa pogorja Nanosa, ga še vedno srečujemo na njegovih nepogrešljivih stezicah, kjer je vrsto let opravljal čuvajska in gojitvena dela v lovišču. Vrata njegovega doma v Brezjah so vedno odprta za vse lovce, kjer smo deležni toplega sprejema in njegovih preudarnih besed ter dobrih nasvetov za uspešnejši lov in dela v lovišču.

Pred davnimi leti so se takratni maloštevilni lovci LD Hrenovice odločili, da bodo na Nanosu, pod Suhim vrhom, postavili lovsko zavetišče. Ludvik je bil med glavnimi pobudniki in tudi izvajalci omenjenega zavetišča, ki je zdaj vzorno ure-

jena lovska koča in v ponos vsem lovcom LD Hrenovice. Poleg postavitve bivaka na Nanosu je Ludvikova velika zasluga tudi v tem, da zdaj na pogorju Nanosa domuje lepa kolonija gamsov. Našega jubilara smo pogostokrat srečevali tudi pri gradnji lovskega doma v Hruševju. Spodbujal nas je s svojo preudarno besedo, da smo vztrajali pri težavah, ki so nastajale pri gradnji doma.

Za nesebično in veliko delo, ki ga je Ludvik opravil v lovstvu in za LD Hrenovice, je od LZS prejel odlikovanja: znak za lovske zasluge in red III. stopnje, poleg drugih priznanj pa tudi plaketo Postojnsko-Bistriške ZLD in plaketo LD Hrenovice.

Spoštovani lovski tovariš Ludvik! Lovci LD Hrenovice Ti želimo še veliko zdravih let!

LD Hrenovice - A. Š.

OPOZORILO

Vse dopisnike LD oziroma ZLD obveščamo, da nam morajo vse **zapiske o jubilarjih** (pa tudi o umrlih) obvezno poslati **pravočasno** tudi v **elektronski obliki** (disketa + zapis) ali posredovati na naš e-naslov **lovcev@lovska-zveza.si**.

Slike in uraden dopis (z žigom in podpisom odg. osebe LD) pa pošljite z **navadno pošto**.

Še vedno veljajo natančna navodila o objavljanju tovrstnih zapisov, ki so bila zadnjič objavljena v Lovcu, 11/2000, str. 93.

Uredništvo

V TEM MESECU PRAZNUJEJO* SVOJ ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

95-letnico

Alojz Iskra,
LD Bohinjska Bistrica

90-letnico

Dušan Čiča, LD Brusnice
Marko Režek, LD Predgrad

85-letnico

Karel Andrežšek,
LD Šmarje pri Jelšah
Evgen Berke, LD Dolina
Vlado Brezovar, LD Pernica
Ivan Jagrič, LD Podsreda
Franc Kuselj, LD Šentrupert
Franc Meznarič, LD Jurišinci

80-letnico

Janko Dokl, LD Destnik
Jože Kelnerič,
LD Cerklje ob Krki
Ivan Kokalj, LD Gorenja vas
Mirko Košnik,
LD Bohinjska Bistrica
Jože Žnidaršič, LD Boštanj

75-letnico

Edvard Bogataj, LD Idrija
Karel Debelak, LD Tišina
Islam Demiri,
LD Slovenj Gradec
Bojan Gregorčič,
LD Gorenja vas
Marijan Jerebel, LD Šentjernej
Rudi Klobučar,
LD Dolenjske Toplice
Bogdan Kontič, LD Velenje
Lucijan Krivec, LD Rakitna

Boris Krnič, LD Velka
Viljem Leban, LD Čepovan
Maks Manfreda, LD Kobarid
Alojz Pahor, LD Fajti hrib
Karel Ravnik, LD Jesenice
Ivan Starič, LD Taborska jama
Francišek Urh, LD Vrhnika
Stane Vatovec, LD Brezovica
Anton Zakrajšek, LD Mokrc

70-letnico

Josip Božič, LD Senožeče
Franc Bučar, LD Prebold
Franc Golob,
LD Sela pri Kamniku
Tone Grlovič, LD Kostanjevica
Franc Huber, LD Radovci
Božo Jerman, LD Gorenja vas
Peter Krajnc, LD Cirkovce
Rafael Krvina, LD Rovte
Ivan Lekše, LD Mislinja
Karel Lukanc, LD Smrekovec
Aleksander Modic, LD Cajnarje
Pavle Obolnar, LD Kresnice
Janez Pintar, LD Šenčur
Lucijan Podberšič, LD Gorica
Milan Prah, LD Čatež ob Savi
Marino Pregarc,
DSL FJK Doberdob
Joakin Pucer, LD Koper
Dragutin Ružičič, LD Sovodenj
Karl Toplak, LD Sv. Jurij
Stanko Zavšek, LD Dole pri Litiji
Anton Zupančič,
LD Veliki Gaber
Drago Žarkovič,
LD Središče ob Dravi
Peter Žorž, LD Vipava
Vsem jubilarantom iskrene čestitke!

* Po podatkih, ki so nam jih posredovali tajniki LD na članskih seznamih!

Narava ni le lepa, je tudi zanimiva!

Prav to so spoznali otroci iz VVZ Martina Krpana, Enota Rakek, 29. 5. 2004, ko so vzgojiteljice organizirale naravoslovni dan s spoznavanjem bližnje okolice Rakeka. Poleg staršev so kot spremljevalca povabili tudi lovca. Tajnik LD Rakek, Vengust Božidar, se je kot dolgoletni, izkušen lovec in lovski čuvaj rad odzval vabilu. Malčke je pričakal na zbornem mestu v Dovcrah in s svojo lovsko opremo in psičkom takoj vzbudil veliko zanimanja ter navdušenja med malčki. Opisovanje pomena lova, lovske opreme, vloge lovskega psa pri lovu je bilo starosti primerno in je doseglo svoj namen. Ni ga bilo, ki si ne bi želel pobožati psa, pogledati skozi dvogled, sesti na lovski stolček ali peljati del poti psa na vrvi. Puška je vzbudila veliko zanimanja zlasti pri dečkih in najpogumnejši so se je celo dotaknili.

Pot je bila vnaprej pripravljena in za omenjeno starostno skupino kar dolga, okrog 3 km. Na poti je bilo šest delovnih točk, npr. orientacija, kje smo, iskanje borovih storžev, metanje le-teh v tarčo, izmerimo debelino drevesa tako, da ga objamemo in podobno. Lovec jim je med potjo tudi praktično pokazal zajčev lož, pojasnil stopinje in sledove v mokri zemlji, povedal, katera divjad živi v predelu, po katerem so hodili, jim pokazal in opisal pomen visoke preže ter podobno. Na cilju, pri Rajcovi koči na Simščevem lazju, je bilo organizirano kosilo. Veselje pa se je nadaljevalo s programčkom in petjem ob spremljavi kitare enega od staršev.

Dan je bil lep in uspešen v zadovoljstvo otrok, staršev, vzgojiteljic in našega lovca, ki je povedal, da se je imel z malčki zelo lepo in da so hvaležni poslušalci. Najpomembneje pa je, da so vsi skupaj spoznali pravo vlogo in pomen lovca ter lovstva v pravi luči.

Edvard Lenarčič

Pri radvanjskih lovcih

Vsak dan živimo v bližini nekaterih ljudi, ki imajo svoje »konjičke«, ki jih največkrat poznamo le po eni strani. Zato smo veseli, ko dobimo več informacij in spoznamo še drugo stran medalje.

Pa naj bo za zaključek še »lovsko-gasilska« fotografija v spomin.

O čem pravzaprav pišem?

O lovcih, ki jih veliko otrok pozna le po pripovedovanju pravljice o Rdeči kapici – »in prišel je lovec s puško in ...«

Drugo stran tega konjička ali hobija so otroci Doma Antona Skale spoznali na obisku pri lovcih oz. natančneje v **Lovski družini Radvanje**. Prav vsi otroci so otroci s posebnimi potrebami in včasih še težje pridobijo takšne informacije. Zato smo bili veseli pobude, da obiščemo lovce v lovskemu domu v Radvanju. Otroci so od njih izvedeli, kako je nastal lovski dom, kaj vse, razen streljanja živali, lovci še počnejo in si z veseljem ogledali stalno razstavo Lovske družine Radvanje.

Kdo bi si mislil, da je predvsem skrb za živali najboljše področje delovanja lovcev. In kako lepo skrbijo zanje. Bilo je pravo doživetje.

Naj zapišemo še, da se je ogle- da udeležilo več kot petdeset otrok, ki so polni vtisov pripovedovali o obisku še nekaj dni.

Ob tem se želim zahvaliti **Andreju Vipotniku**, ki si je kar nekaj popoldnevov vzel čas, da je našim otrokom predstavil dejavnost lovcev.

V imenu otrok in vzgojiteljic: v. d. ravnateljice – **Edita Belak**

Srečali smo se z Gilo

Pravo doživetje v naravi smo doživeli zadnji dan spomladanskega pouka. Najprej nam je lovec **Niko Kiš** v šoli povedal nekaj o pestrosti narave in kako jo moramo varovati. Potem nas je popeljal v gozd in na travnike, da smo spoznali nekaj zdravilnih rastlin (materino dušico, rman, šipek in že odcveteli glog).

Pravi šok smo doživeli, ko nam je povedal, da bomo srečali div-

ka. Mala **Anja** je vprašala, če divja svinja lahko tudi ugrizne človeka? »Svinja je nevarna samo takrat, ko ima mladiče, ker se boji zanje. Rada se potepa, še raje pa se vrne, saj ve, da jo pri nas doma vedno čaka obilen obrok hrane. Najraje ima drobovino in suho sadje,« je povedal Blaž.

»Divje živeči divji prašiči povzročajo občutno škodo poljedelcem, vendar pa v zmernem številu tudi skrbijo za pestrost naših živalskih vrst in za ravnovesje narave,« je dodal lovec **Niko**.

Čeprav smo z majhne podruž-

Foto: N. Kiš

Otroci Podružnične osnovne šole Ožbalt ob Dravi v družbi Gile, njegovega gospodarja Blaža in lovca Nika Kiša, člana LD Kapla.

jega prašiča, pravzaprav divjo svinjo. Vsi smo bili vznemirjeni, pa tudi v strahu pričakovanja. Po kratkem oddihu sta se pojavila gospodar **Blaž** in njegova **Gila**. Tako so jo poimenovali, ko je bila še čisto majhna. Po dokaj čudnih okoliščinah je namreč še kot progasti divji pusek ostala sama in jo je v rejništvo vzel gospodar **Blaž**. Vsi smo bili vznemirjeni, saj nismo vedeli, kaj se bo zgodilo, ko nas bo zagledala.

»Nič se ne bojte, ni napadalna,« nas je pomiril **Blaž**, ko smo jo zagledali. In res. Pred nami se je postavljala kot kaka maneken-

nične šole, se kljub temu trudimo, da dosežemo raven pouka drugih šol. Upajmo, da bodo v prihodnje štoklje pogostejše preletavale hiše v Ožbaltu ob Dravi in povečale živ-žav v naši šoli.

Na koncu smo si zaželeli fotografijo za spomin (tudi ta želja se nam je izpolnila). Lovca **Nika** pričakujemo tudi pri jesenskem pouku, saj nam je obljubil, da bo do takrat za nas pripravil še nekaj novega. Že naprej smo radovedni in se mu za vso dosedanje pozornost zahvaljujemo!

Podružnična OŠ Ožbalt ob Dravi - T. K.

Učenci pod lovsko prežo. Narisala **Nina Kovač**, 2. c r., OŠ III Murska Sobota.

Rokov srnjak

Letos se je ponudila priložnost, da nekdanjemu lovskemu tovarišu iz iste družine in prijatelju odstopim odstrel srnjaka v naši LD. Rok je bil vabila zelo vesel. S skromnim dejanjem sem mu naredil veliko veselja. Si lahko želimo še kaj lepšega?

Naj se ob pogledih na lovsko trofejo spominja na čase, ko sva še skupaj lovila.

Tudi letos sem imel srečo, da sem pri obhodi lovšča v Štorovem opazil srnjaka z deformiranim rogovjem. Tam kar prepo-gosto najdemo take in podobne srnjake. Verjetno zaradi bodeče žice, ki ograjuje sicer prijetno, a zapuščeno kmetijo nad nekoč rudarskimi Lešami. Takšna žica namreč že dolgo ne sodi več v naravno okolje, saj služi le za zadrževanje živine. A smo lovci proti temu nemočni. Mogoče bi moral take zadeve reševati kdo drug.

Nestrpno sva pričakovala 1. julij, čas, ko pri nas začnemo z odstrelom starejših B srnjakov. Že nekaj dni sem hodil v Štorovo past srnjaka in kar nisem mogel najti primerne kraja, kjer bi lahko počakala obsojenega rogača. Teren je nadvse razgiban, preža, ki smo jo postavili tam pred leti, pa je ob »pomoči« lastnika kmetije prehitro dobila »nezanesljive noge« in jo je spremenil v »hrano za štedilnik«. Kamor koli posadiš zadnjico, ne vidiš polovice kmetije. Za nameček pa so še tri njive z žitom, ki divjadi nudijo idealen prostor za skrivanje. Dan pred začetkom lova sva z Rokom imela le toliko sreče, da sva srnjaka bežno vide-la. Kar ni mogel pozabiti deformiranega rogova, zato je odločno rekel: »Če tega ne dobiva, drugega tudi ne bom streljal!«

Da bi bila zjutraj čim prej pri Štoru, sva prespala pri meni v bivaku. Zjutraj sva lov končala z dolgima nosovoma. Srnjak je nekje očitno varno prežvekoval in nama mogoče iz grmovja kazal fige. Pretaknila sva celotno posestvo, a o srnjaku ne duha ne sluha. Rok je po lovu odšel domov; kmetija nad Žerjavom zjutraj kliče pridne roke.

Zvečer sva si ob stari lipi ob njivi koruze naredila zaklon iz vejevja, a spet nisva dočakala ne srnjaka ne miru. Ko je bil čas najbolj idealen za izstop divjadi, je le nekaj metrov pod nama kmetu »crknil« traktor. Klela sva, da so se iskre kresale, vžgalo bi se žito, če bi bilo dovolj blizu. Po

Z Rokom ob uplenjenem srnjaku z deformiranim rogovjem, ki je le še potrdil najino dolgoletno lovsko tovarištvo ...

dolgem prigovarjanju je traktor na srečo vendarle spet vžgal. Ni zvenel preveč prepričljivo, a sva skrita tiho upala, da bo zdržal vsaj do prvega ovinka. In glej, zlomka, čez čas se je vrnil isti kmet z avtomobilom in na cesti nekaj pridno iskal. Še dobro, da sva klela potih. Da pa še vedno ni bilo miru, so pripomogli sosedovi otroci, ki so naju oblegali z mopedi in kolesi. Počutila sva se kot opici v živalskem vrtu, saj naju je opazovala kar vsa družina, celo z daljnogledi, in nama na ves glas želela, da ne bi nič uplenila. Ko je končno zavladal mir, je nekaj metrov od naju izstopil drugi srnjak. Siromak ni niti slutil, da ga je le rahel dotik na puškin sprožilec ločeval od nebes. A dala sva si besedo, da drugega ne bova! Na našo lepo Koroško je padel mrak, prav tako pa tudi na najine upe. Pred odhodom sva pogledala še na drugo stran kmetije, a tudi tam je bilo prazno.

Drugo jutro čepiva in vedriva v avtomobilu, dež pridno trka na šipe. Vseeno zalezujemo v dežju in pregledujemo travnike. Tudi to jutro srnjaka ni bilo na svetlo, naj sva ponoči še tako milo prosila Diano za pomoč. Zopet odideva vsak na svoj dom v upanju, da bo zvečer več naleta. Zvečer zlezova na drugo stran kmečkega posestva, od koder je prelep razgled na naše kraje vse tja do Golice na avstrijski strani. Kar med bodečo žico na kravji stezi okrasiva stene na prostem. Dolgo že sediva in za zadnjo plat kar ne najdeva pravega prostora. A nič se ne dogaja, le ob robu njive z ovsom se pase pet zajcev. Ura hiti prek 9. zvečer, kar pre-

hitro se pritihotapi mrak. Ko že začneva pospravljati najino ropotijo in vstaneva, se pod nama na robu gozda pojavi srnjad. Le s težavo skozi dvogled po postavi in barvi telesa ter rogova prepoznam iskanega srnjaka z deformiranim rogovjem.

Rok se uleže kar v blatno stezo; še dobro, da ni pristal na številnih kravjekih. S puško, naslonjeno na nahrbtnik, v daljnogled lovi srnjaka. Razdalja je vse prej kot idealna, okoli 200 metrov naju loči od srnjaka. V mraku ga je komaj še videti. Jaz klečim zraven in opazujem srnjaka. Ko krogla zapusti cev, srnjak visoko poskoči, kot bi mu zrasle peruti, nato pa z glavo pri tleh zdrvi proti gozdu. V treh skokih doseže grmovje, a se takoj kot iz topa izstreljen vrže nazaj na travnik in v elegantnem loku izgine v praproti.

Šele potem s pomočjo baterije ugotoviva, da se je revež praktično že mrtev zaletel v steber in bodečo žico.

»Rok, po mojem mnenju si mu prestrelil obe sprednji nogi. Upam, da je krogla prišla tudi prsni koš,« mu skušam opisati znake po strelu. Rok je ves na tnih, zato greva po baterijo v avto ter dava srnjaku še nekaj časa, da se umiri. V tem počita dva strela na sosednji kmetiji. Tam je moj prijatelj Janez zvrtil dve luknji v zemljo poleg drugega srnjaka. Tudi on se nama kmalu ponudi za pomoč. Vsi trije ob bateriji zakorakamo čez travnik proti nastrelu. Kmalu najdemo kri, pravzaprav kar prave luže; le nekaj metrov pod robom pa že v soju luči zagledamo mrtvega srnjaka. Na desnem

boku leži, kakor da spi in se bo zdaj zdaj prebudil. Poklekнем njemu in mu dvignem glavo. Pobožam rogove in levi rog, ki mu štrli mimo uhlja.

Rok se vrže na tla; pretemno je, a mislim, da je tema skrila solze. Nato objema in boža srnjaka. Na štuli klobuka vzame ponujeno okrvavljeno vejico z bližnje smreke, srnjaku pa da v smrček zadnji grižljaj. Objemajna in vriskanja kar ni konca. Rok je ves iz sebe, bolj je podoben razposajenemu otroku kot lovcu. Srnjaka iztrebljam, Rok pa kar ne more odvrniti pogleda od njegovega rogova. V pripravljen kozarec s pokrovčkom prestrežem nekaj krvi za učenje mladih psov krvosledcev Bora in Vita po umetnem krvnem sledu. Rok mi ne pusti nesti srnjaka; sam si ga oprta na pleča in ga brez predaha nese do avtomobila. Tam po GSM kliče in vriska, da odmeva tja pod Kav. Vsi mu iz srca voščijo lovski blagor.

Lovski gost Albin, ki je iz iste LD kot Rok, k našemu prevzemniku uplenjene divjadi prav tako pripelje uplenjenega srnjaka. Za spomin se skupaj fotografiramo. Z Rokom odpeljeva pokazat srnjaka še v Mežico.

Ura je že krepko čez polnoč, ko me Rok pripelje do praga moje hiše. Ob prijateljskem objemu in iskrenem stisku rok se posloviva. Oba sva ganjena od solz. V srcu mi je lepo, izpolnil sem obljubo, ki sem mu jo dal. Tako kot je bil je bil Rok srečen ob trofeji, sem bil srečen tudi jaz, če je ob njegovem vriskanju to sploh mogoče. Naj mu pogled na srnjaka pove, da prijateljstvo še živi in še traja. Spomini so zakladi, ki nam jih nihče ne more vzeti. Tako je tudi prav.

Pa dober pogled in še kdaj nasvidenje na lovu, prijatelj!

Stanko Grč

Skobec se številčno popravlja

Skobec (*Accipiter nisus*) je ena izmed 38 vrst ujed, ki jih najdemo na območju celotne Evrope. Njegov najbližji sorodnik je kratkoprsti skobec, ki živi v zelo majhnem številu le še v jugovzhodni Evropi. Od naših ujed mu je najbolj podoben kragulj, saj pravimo, da je skobec njegova pomanjšana podoba. Kragulju ni le podoben, temveč je zanj značilen tudi skoraj enak let, pa tudi način lova in obnašanje. Ima re-

lativno kratke, široke in zaokrožene perutnice, ki mu segajo le do začetka repa, in dolg rep, ki mu med letom omogoča hitro spreminjanje smeri in zaviranje. Pri lovu ptic na kratke razdalje lahko zelo hitro leti in je izredno okreten.

Tako kot pri kragulju je tudi pri skobcu samica občutno večja in v dolžino meri do 38 cm, samiec pa ni daljši od 32 cm. Pri mladi ptici je zgornji del telesa rjav, s starostjo pa postaja vse temnejši in je skrilasto rjave barve. Spodnji del telesa je svetlejši s prečnimi progami, ki se med osebki zelo razlikujejo. Ponavadi je samčevo oprsje rdečkasto. Nadočesna bela progca je značilna za samice, včasih pa jo

Foto: E. Krašna

Fotografija skobčevke v roki: poškodovana odrasla skobčevka, najdena v Ajdovščini 21. 10. 2002. Perutnica je bila preveč poškodovana, da bi lahko preživela.

Skobčevka na gnezdu

Foto: A. Saksida

Mladi skobci

imajo tudi samci. Skobec ima rumeno oranžne oči, sivo moder kljun ter rumene noge in voščeno. V repu ima štiri do pet temnih prečnih prog.

Razširjenost in življenjski prostor

Skobec je razširjen po celotni Evropi, razen v severni Skandinaviji, najdemo pa ga še v S Afri-

ki in S Aziji vse do Kamčatke in tudi na severnem delu Japonske. Njegov priljubljen življenjski prostor so redkejši presvetljeni mešani gozdovi od nižin do zgornje gozdne meje. Za gnezdenje najraje uporablja mlajša iglasta drevesa. V jesensko-zimskem času se rad približa naseljem, kjer najde več plena in ptice lovi celo na krmilnicah.

Prehrana in način lova

Skobec je izrazit lovec na manjše ptice, ki zavzemajo kar 90 % njegovega plena. Preostali del so žuželke, mali glodavci in včasih celo netopirji, ki jih lovi v večernem mraku. Plen lovi iz skrite opazovalnice ali v nizkem letu, ko bliskovito napade preplašene vzletele ptice. Plen pokonča s stiskanjem s kremplji, nato pa ga začne skubiti in trgati. Manjši samiec lovi ptice do velikosti drozga, večja samica pa ujame celo goloba in ga začne še živega skubiti in trgati.

Razmnoževanje

Skobec spolno dozori že v prvem letu, vendar se ponavadi združujejo in pari do dveletne in starejše ptice. Par si gnezdo pripravi na iglavcih v višini 6 do 12 m, in sicer na vejah tik ob deblu. Gradita ga oba, vendar je samica aktivnejša. Začetek valjenja je v aprilu ali maju. Samica znese 5 do 7 okroglastih jajc s temno rjavimi pegami in vali 34 dni. Samiec jo ves čas valjenja in začetnega doraščanja mladičev oskr-

buje s hrano. Delno oskubljene ptice ji prinaša v bližino gnezda, od koder jo pokliče in ji preda plen. Mladiče hrani vedno le samica; če ta pogine, poginejo tudi mladiči. Le-ti poletijo po 30 dneh, vendar starša še nekaj časa skrbi za zanje.

Številčnost in selitve

Dandanes po ocenah ornitologov živi v Evropi približno 60.000 parov skobcev in je skobec peta najpogostejša ujeta. Nekoč je bil številčnejši, a se je število zelo zmanjšalo po drugi svetovni vojni, ko je človek začel na veliko uporabljati strupe. Tako kot sokol selec je tudi skobec zadnji člen v prehranjevalni verigi, zato spada med bioindikatorje. V zadnjem času se je njegova številčnost povečala, čeprav spada med ptice, ki se med lovom najpogostejše poškodujejo z zaletavanjem v veje, žice, mreže, zastekljene površine in vozila. Del evropskih skobcev se jeseni seli, vendar ponavadi le do J Evrope. V Nemčiji obročkane skobce so pozimi našli najbolj južno na Siciliji in v severni Afriki v bližini Gibraltarja.

Edvard Krašna

VI. evropsko prvenstvo v oponašanju jelenjega rukanja

Letos se je tudi LZS odzvala vabilu madžarskih lovcev in s svojim predstavnikom sodelovala na omenjeni prireditvi 29. 8. 2004 v mestu Keszthely, ki leži na zahodnem delu Blatnega jezera, okrog 100 km od državne meje.

Tekmovanje je potekalo v treh disciplinah, in sicer v oponašanju glasov starega jelena, ki išče košute, v rukanju starega jelena, ki obkroža trop, in v rukanju sta-

Jože Gril in Fritz Hochleitner, poklicni lovec iz okolice Salzburga.

rega jelena, ki na borben način odganja tekmece. Pomerilo se je dvajset tekmovalcev iz **Avstrije, Češke, Hrvaške, Madžarske, Nemčije, Poljske, Slovaške, Ukrajine in Slovenije**. Zaporedje tekmovalcev je bilo določeno z žrebom, ocenjevala pa je petčlanska strokovna žirija, ki je bila ločeno nameščena v posebnih kabinah pred odrom za nastopajoče, s katerimi je bila povezana le akustično in ni poznala niti zaporedja nastopajočih. Vsak

član žirije je po svoji presoji nastopajočega ocenjeval z ocenami od 1 do 6.

Večina držav udeleženk je svoje predstavnike izbrala na izbirnih tekmovanjih. Zanimivo je, da se državna prvaka Avstrije in Nemčije na tem tekmovanju nista najbolje uvrstila.

Naš predstavnik **Jože Gril**, član LD Ribnica, je povsem izpolnil naša pričakovanja z uvrstitvijo nekoliko pod zlato sredino. Končni zmagovalec je bil, in to

povsem upravičeno, madžarski prvak, sledila pa sta mu Čeh in Slovak.

Večina tekmovalcev je pri opnašanju uporabljala obdelane volvske rogove, manjši del tudi triton školjke in podobno.

Prireditve je sodila v osrednji *Dan madžarskega lovstva*, ki je bil popestren tudi s Hubertovo mašo, pevskimi zbori in modnimi revijami, pa tudi s sejmom lovske opreme in kulinariko. Izjemno uspela je tudi razstava s prikazom rogovij kapitalnih jelenov, merjaščjih čekanov in rogovij srnjakov ter muflonjih rogov iz okoliških lovišč. Poseben pečat celodnevemu dogajanju je dalo tudi sodelovanje izjemnih Prekmurskih rogistov iz Murske Sobotice.

Kljub vročini je prireditve z zanimanjem spremljalo nekaj tisoč gledalcev, kar je nedvomno dokaz o družbenem ugledu in pomenu lovstva na Madžarskem.

Madžarska lovska zveza se je tudi tokrat pokazala kot izjemna organizatorica in dobra gostiteljica, zato bo predvidoma gostiteljica podobne prireditve tudi prihodnje leto.

Blaž Krže

ne zasluži. Pozabljam ali pa ne vemo, da je jelenjad na območju celotne Slovenije preživela dolga zgodovinska obdobja, vse od zadnje, würmske poledenitve pred okrog 7.000 leti pa vse do danes. Od takrat pa do zdaj je jelenjad povsod v Sloveniji nesporno nujen in naraven sestavni del vseh življenjskih združb avtohtonih rastlinskih in živalskih vrst.

V razgovorih z gozdarji in lovci sem dobil občutek, da niso redki, ki celo podvomijo v domorodnost jelenje vrste (*Cervus elaphus*) na Slovenskem. Takšna namigovanja zasledimo tudi v dnevnem časopisju. To me je spodbudilo k pripravi tega prispevka. Kratka osvežitev vedenja o avtohtonosti ima lahko samo koristne posledice. S prispevkom želim spodbuditi strpnost in prijaznejše razmišljanje in predvsem realnejši odnos do jelenjadi pri vseh tistih, ki s svojim udeleževanjem lahko na kakršen koli način vplivajo na razvoj in trajnostni obstoj vitalne populacije jelenjadi v naših gozdovih.

Ko govorimo o domorodnosti neke živalske (ali rastlinske) vrste, moramo razlikovati predvsem med dvema pojmom avtohtonosti: (a) ekološka domorodnost (avtohtonost) in (b) genska avtohtonost.

Ekološka avtohtonost pomeni, da za domorodne štejemo vse žive vrste, rastlinske in živalske, ki so na nekem območju (na našem) živele tudi po zadnji ali würmski poledenitvi daljšega obdobja pleistocena ali ledenih dob; pred okroglo 7.000 leti, kajti tedaj je prevladovalo podnebje, ki je bilo podobno zdajšnjemu. Vrste, ki so bile sposobne skupaj živeti in preživeti v takšnih podnebnih razmerah, so se sproti prilagajale na dejavnike nekega naravnega prostora. Ob prilagajanju ena drugi so se oblikovale za življenje v nekem naravnem prostoru oziroma v okolju, značilnem za neko naravno življenjsko združbo. V takih naravnih, avtohtonih biocenozah so se vrste v tisočletnem razvoju med seboj in z okoljem uskladile za skupno življenje tako, da se nekako druga drugi tudi potrebne za trajni nemoten razvoj. V takšnih naravnih življenjskih združbah ni ne prijatelj in ne sovražnik, ni ne škodljivih in ne koristnih vrst, ker so vse v biocenozi vključene žive vrste zgolj sestavni deli združbe in so vse enako potrebne za nemoteno delovanje tega naravnega sistema. Izraze kot »prijatelj«, »sovraž-

Jelenjad je ekološko domorodna vrsta na celotnem območju Slovenije!

Pogosto v časopisih in revijah naletimo na prispevke, ki pretirano obravnavajo škode, povzročene od jelenjadi, predvsem v gozdovih, pa tudi na pašnikih, travnikih in kmetijskih površinah. Zaradi škod, ki jih ta vrsta povzroča predvsem v gozdu, jo nekateri prepogosto obravnavajo nestrpno ter jo prikazujejo kot nedobrodošlo vrsto v nekem območju, ki je pretežno kmetijsko. Ponekod ji očitajo celo alohton izvor! Do vseh alohtonih (nedomrodnih) vrst, ki so bile pripeljane v naše kraje iz drugih okolij, je za današnje čase znano, da v Sloveniji, razumljivo, ne gojimo prav posebno naklonjenih čustev. V avtohtonih ekoloških sistemih Slovenije so alohtone vrste parkljarjev (npr. jelen lopatar ali damjak ter muflon) moteč dejavnik, ki še dodatno podpihuje splošno nenaklonjenost do naše domorodne (avtohtone) jelenjadi. Takšnega odnosa pa si jelenjad, ki živi v Sloveniji, gotovo

Zadnji napotki pred nastopom

Zmagovalna trojica

Kljub izjemni vročini obiskovalcev ni manjkalo.

Foto: B. Krže

nik« in »koristen« - »škodljiv« je vpeljal šele človek glede na lastna pojmovanja in predvsem lastne koristi! Zato teh besed v biologiji, ekologiji oziroma pri opisovanju realnih odnosov med vrstami sploh ne bi smeli uporabljati.

Ker je jelenjad po zadnjem poledenitvenem stadiju ledenih dob (würmske poledenitve), pleistocena, ki ga imenujemo tudi daunski stadij, dokazano živela po vsej Sloveniji (A. Simonič, 1976) in se je na večini tega ozemlja ponekod ohranila vse do zadnje tretjine 19. stoletja. Pri nas je zato povsod, ne glede na to, v katerem času jo je na posameznih območjih tega ozemlja zatrl ali izrinil človek, ekološko gledano samonikla ali domorodna živalska vrsta in z vso pravico do svojega obstoja. In to povsod tam, kjer se je sama pojavila in kjer še lahko živi! To pomeni, da ima jelenjad pri nas pravico živeti povsod, kjer si sama ponovno izbere prostor, ne glede na to, kako se to ujema. Od nas je odvisno le, v kakšnem številu ji bomo to omogočali glede na človeške interese in območne dejavnosti!

Genetska avtohtonost pomeni, da se je na določenem prostoru ohranila gensko ista populaci-

ja neke živalske vrste, ki je na tem prostoru živela že ob koncu zadnje zaledenitve. Glede na različna dogajanja v preteklosti, ki pa še zdaleč ne poznamo vseh, je danes skoraj nemogoče z vso gotovostjo govoriti tudi o genski domorodnosti populacije neke vrste na določenem območju. Vedno lahko le domnevamo, da je populacija neke vrste, o kateri utemeljeno domnevamo, da ni bila v nekem okolju nikoli zatrita, avtohtona tudi gensko. Tako npr. domnevamo, da je ris na Šarplani ekološko in gensko avtohtona vrsta, ker tam doslej domnevno še ni bil nikoli povsem zatrt. V Sloveniji, kjer smo risa iztrebili konec 19. stoletja in smo ga leta 1973 ponovno uspešno naselili s pomočjo karpatskih živali, je drugače. Ekološko je ris domorodna vrsta (zato ponovna naselitev ni bila vprašljiva), vprašljiva pa je njegova genska avtohtonost! Dokazov še nimamo. Zlasti pri jelenjadi, a ne le pri naši, tudi drugod po Evropi, je zaradi znanih priseljevanj jelenjadi iz drugih delov Evrope in sveta skoraj nemogoče govoriti o njeni genski avtohtonosti. V zgodovinskem času je človek evropsko jelenjad marsikje zatrl, nato pa jo ponovno naseljeval in dopolnjeval z živalmi, pripeljanimi od drugod. Zlasti v 19. stoletju je tudi obstoječim, gensko čistim

(avtohtonim) populacijam jelenjadi, zaradi tako imenovane »osvežitve krvi«, dodajal od drugod pripeljano (gensko povsem drugačno) jelenjad ali celo ameriške ter azijske podvrste in celo vrste jelenjadi. Celoposkusi križanj s sorodnim, veliko večjim kanadskim jelenom vapitijem so znani. Predvsem podvrste so se med seboj križale (hibridizacija), zato je treba vedeti, da je predvsem pomembna ocena ekološke avtohtonosti, medtem ko ostaja genska avtohtonost zaenkrat bolj v okviru strokovno raziskovalnih ravni.

Torej, ko govorimo in ocenjujemo domorodnost (avtohtonost) neke vrste in njeno upravičenost do obstoja – in seveda tudi pravico do prehranjevanja – na določenem prostoru, moramo razpravljati le o ekološki avtohtonosti, če že ne moremo vedeti kaj več tudi o prav tako pomembni genski avtohtonosti (Simonič, 1976). Obe oceni pa nimata pravi nič skupnega s človeškimi interesi, ki so se izoblikovali pozneje, ob enostranskem prilaščanju življenjskega prostora le v prid ljudi. Zato je nesporno dejstvo, da ima navadna jelenjad vso domovinsko pravico na območju celotne Slovenije, če se ljudje tudi sami razglašamo za ekološko razgledane in usklajene s sodobnimi znanstvenimi načeli. Glede na gospodarske in politične vidike usmeritev v posameznih območjih pa bi se lahko pogovarja-

li le, kako **ustrezno uravnava** njeno številčnost v območju. Na skrajne izjave nekaterih skrajnežev, v katerih pravijo, da neko okolje v Sloveniji sploh »ne prenese« ali »ne trpi« jelenjadi, naravovarstveno usmerjeni lovci ne bi smeli prikimavati. Gospodarjenje (ali kakor se v zadnjem času uveljavlja nov izraz – upravljanje) s tako pomembno vrsto naše velike parkljaste divjadi zahteva od vseh, ki odločajo o življenjskem in trajnostnem obstoju vseslovenske jelenjadi, prijaznejši in spoštljivejši odnos. V vsakem primeru dvoma pa mora biti sprejeta odločitev le v korist jelenjadi!

Bojan Rak, dipl. inž.
(LD Luče)

Tudi veterani se ne dajo

Člani naše LD Globoko so dokaj aktivni pri vseh dejavnostih glede na program del, ki ga vsako leto sproti sprejememo na naši redni letni skupščini. Žal se starostna sestava članstva iz leta v leto viša in zmeraj več je članov, ki po našem poslovniku nimajo več delovnih obveznosti. A kljub temu še vedno radi priskočijo na pomoč pri posameznih nalogah; kolikor je pač v njihovi moči in jim dopušča čas. Člani so namreč v večini iz kmečkega okolja in tako jim ne zmanjka opravil tudi doma, na kmetiji.

Pred leti smo se dogovorili o zgraditvi prež piramid in o njihovi

Lovska mojstra, veterana LD Globoko, pri izdelavi vzorčne prostostoječe preže.

vi postavitvi oziroma zamenjavi s tistimi na drevesih. Preže na drevesu so manj primerne, saj se rob gozda vse bolj razrašča in je vidljivost z njih iz leta v leto slabša. Poleg tega jih je težko pokriti s primerno kritino in jim tako podaljšati življenjsko dobo, pa tudi veter jih z neprestanim nihanjem drevesne krošnje prej poškoduje. Tako vsako leto naredimo približno pet piramid; vseh postavljenih je doslej že 35. Ker so se v naših gozdovih v sestojih smreke v zadnjih letih množično pojavili podlubniki oziroma lubadar, je žal na voljo vedno več tudi materiala za gradnjo. Kakovost tega lesa je sicer vprašljiva, toda čas bo pokazal njihovo življenjsko dobo.

Letos smo načrt prekoračili za kar tri piramide, za kar so zaslužni naši člani veterani. Malo za šalo, končalo pa se je zares in svojo obljubo so izpolnili. Akcijo je začel lovski tovariš Milan in pri izdelavi za pomoč prosil še mlajša tovariša Boža in Marjana. Ker je za prevoz in postavitve potrebna večja ekipa, smo jim radi priskočili na pomoč in tako nismo zamudili tudi »likofa« na koncu akcije. Prav posebne pri-

prave na akcijo pa sta imela Jožko in Franci; prvi je pri dobrih šestdesetih, drugi pa pri sedemdesetih. Ker je Jožko po poklicu mizar, sta se dela lotila kar profesionalno in zelo zavzeto, saj sta hotela vsem članom pokazati, kako se tem rečem streže ... Delo sta res dobro opravila in prežo odpeljala na svojo lokacijo, ki jo je izbral Jožko na vznožju svoje vinogradniške parcele, v predelu Gaberška gorca. Ekipa je zopet pomagala pri prevozu in postavitvi. Takrat so v šali predlagali, da bi naredila še eno, ko sta »že v formi«. Po nekaj dneh sta se res lotila dela. Tokrat sta bila pri svojem delu še bolj temeljita in nastala je preža, ki je res lahko vzorec vsem članom. K temu je pripomoglo poklicno znanje, izkušnje pri izdelavi prve preže in osebna želja po dokazovanju svojih sposobnosti. Postavili smo jo v ravninski predel lovišča Laze, kjer doslej ni bilo preže. Tudi »likof« ni izostal, hkrati pa je nastal še en dogovor: oba graditelja morata do konca naslednje sezone preži krstiti z odstrelom kakšne glave srnjadi, drugi pa bomo poskrbeli za slavnostno pogostitev. Če jima to ne bo uspelo, bo-

sta morala za to poskrbeti sama. To sicer ne bi bilo nič posebnega, vemo pa, da sta bila za lov na srnjad doslej bolj malo navdušena. V svojem dolgoletnem lovskem stažu je Jožko uplenil le enega srnjaka, Franci pa še nobenega. Morda bo dogovor izziv za oba in bosta sedaj bolj aktivna tudi na tem področju. Razplet dogovora bo zanimiv, vsebina pa v vsakem primeru obljublja pravi »likof«.

Dušan Lepšina

Opazovanje belega srnjaka

Pravzaprav sem ga poznal že prej, vendar je šele letos (spomladi 2004) postal med lovci in drugimi opazovalci zares zanimiv, že prava »atrakcija«. Že pred dvema letoma sem opazil srno, ki je vodila dva srnjačka, od katerih je bil eden opazno svetlejši. Tudi lansko poletje sem nekajkrat opazil svetlega srnjaka enoletnika (šilarja), saj sem večkrat zahajal v tisti predel lovišča in tam tudi uplenil srnjaka.

A mojo pozornost je svetel srnjak pritegnil šele letos pozimi, ki nam je še daleč v pomlad nasipavala sneg. Opazil sem ga v družbi starejšega srnjaka, ko sta, oddaljena kakih 250 m od preže, prečkala travnik. Ni bil povsem bel, a v primerjavi s sovrstnikom je bil zelo svetel. Hitro sem poiskal naslon za fotoaparat in ju nekajkrat fotografiral.

Tudi pozneje, ko je sneg že skopnel, sem šel s psom večkrat v tisti predel, ki se imenuje Gmajne. Ko sem se nekega večera vračal že skoraj v temi, je pred menoj travnik prečkal bel srnjak. Hm, kot bi bela rjuha odvihrala navzdol v gozd ...

Sklenil sem, da to žival malo bolje spoznam, zato sem odtlej svoje zalaze in sprehode s psom usmerjal predvsem v tisti predel. »Belega« srnjaka sem skoraj redno videval. Ugotovil sem, da je normalno razvit dveletni srnjak, z rogovjem vilarja v mahu. Vse na njem je bilo belo (z le rahlim rdečkastim odtlenkom), tudi mah, ki je prekrival rogove. Le temne oči in parklji so mi govorili, da ne gre za albinizem. Naredil sem kup dokumentarnih posnetkov, a le malokateri je bil uporaben, saj mi je vedno kronično primanjkovalo svetlobe. Zdelo se mi je, kot da se srnjak sramuje svoje bele barve, saj je zvečer na pašo prihajal pozneje kot drugi, šele po sončnem zahodu, zjutraj pa ga je,

tudi še pred sončnim vzhodom, vzela gošča.

Seveda takšna »markantna« žival ni ostala neopažena. Še prej kot lovci so ga opazili naključni sprehajalci. Najprej so bili raje tihi, da jim ne bi kdo očital kakšnega litra preveč, naslednjič pa so že na glas pripovedovali, kaj so videli.

Ker je bil srnjak razpoznaven že na več kot kilometer, smo si lovci lahko ustvarili približno podobo, po kolikšnem območju se giblje. Konec aprila se je zadrževal le na okrog 40 ha, večino fotografij pa sem posnel v krogu s premerom komaj 200 m.

O tem srnjaku sem povedal mnogim, predvsem pa drugim lovcem in jim tudi pokazal fotografije. Njihovi odzivi so bili različni: nekateri so bili navdušeni, drugi so menili, da takšna žival (negativna varianta) ne spada v naravo in naj ga odstrelimo že takoj 16. maja. S slednjimi se nisem strinjal, saj menim, da je za naravo ogromno stvari, ki jih počnemo ljudje, veliko bolj pregrešnih, kot obstoj belega srnjaka. Ker nam ga je narava dala, potem naj ga, če že ne spada vanjo, tudi sama izloči! V LD smo se odločili, da srnjaka ne bomo odstrelili, saj je večini več pomenil živ, kot pa če bi bil objekt za proučevanje velikosti življenjskega prostora srnjadi. Navsezadnje je tudi kot naša krajevna zanimivost! Obenem smo upali, da ne bo postal žrtev prometa. Napeto smo pričakovali, kakšne barve bo njegova poletna dlaka.

12. 3. 2004

21. 4. 2004

V prvih dneh maja sem končno dobil priložnost belega srnjaka fotografirati pri sončni svetlobi. Ko sem se vračal s sprehoda, sem 200 m za grmovjem zaznal nekaj belega – in seveda takoj vedel, kaj je. Srnjaka, ki je ležal in prežvekoval, sem zalezel na 50 m in medtem pritiskal na prožilo. Opazil sem, da je že začel menjati dlako. Presenečen sem videl, da je iz razmršenih šopov

21. 4. 2004

2. 5. 2004

2. 5. 2004

10. 7. 2004

S fotografskim aparatom sem zabeležil zanimivo menjavo dlake tega srnjaka.

bele zimske dlake silila rdečkasto rjava, a zelo svetla, poletna dlaka. Tudi mah na rogovju, pred nedavnim še povsem bel, je dobival rjavkasto barvo. Rad bi ga videl v celoti, a ga nisem hotel zmotiti in sem raje čakal. Na pomoč mi je prišel njegov tovariš, morda celo njegov brat, normalno obarvan, a z že očiščenim rogovjem, ki je čez hrib prišel naravnost proti njemu. Beli je vstal in mu stopil naproti. Povahala sta se in se začela družno pasti. Nenadoma pa se je temnejši zapodil proti njemu in ga pregnal na drugo stran hriba. Ves čas sem pridno fotografiral in napravil približno 60 posnetkov.

Kmalu se je začela košnja in belega srnjaka ni bilo več na spregled; zdelo se je, kot bi se vdrl v zemljo. Ne zjutraj ne zvečer ga ni bilo videti. Le enkrat sva se na hitro srečala. Le toliko sem zaznal, da je »šekast«, rjav z lisami bele zimske dlake. Verjetno se je skrival pred drugimi teritorialnimi srnjaki. »Če ne prej, bo julija, ko se bo začel prsk, prilezel na plano,« sem si mislil.

Bila je deževna nedelja v začetku julija, ko sem se sredi dopoldneva odpravil v Gmajne. Kar nekaj mi je govorilo, da ga bom srečal. In res, zagledal sem ga 140 m stran ob robu gozda in ga takoj prepoznal: po rogovju in zelo svetli glavi – drugod po telesu je bil normalno rdeče rjavo obarvan; morda le nekoliko svetleje kot večina srnjadi. Toda tudi tako svetlih, kot je bil ta, sem videl že veliko. Hitro sem naredil »prostor« na spominski kartici fotografskega aparata, poiskal dober naslon in napravil nekaj posnetkov. Začuda mi je eden kar uspel. Potem sem ga zalezel na 40 m, a se je v tistem že tudi umaknil v grmovje.

S tem se je potrdilo tisto, kar sem že nekaj časa predvideval, namreč, da bo srnjak poleti rjav! Šele tedaj sem bil res prepričan, da je srnjak tisti svetli srnjaček izpred dveh let in šilar iz minulega leta. Najprej sem celo pomislil, da se je priselil od kod drugod, saj bi v prejšnjih letih gotovo opazil belo žival. Res pa je tudi, da takrat, po koncu zime, do poletja v lovišče nisem veliko zahajal. Sprva me je morda malo zavedla tudi informacija, da je naš starejši lovec, ki se je že večkrat izkazal z bujno domišljijo, lani v Gmajnah videl belo srnjad. Lovec, kateremu je bilo to zaupano, pa si je mislil svoje in bil iz previdnosti raje tiho, dokler ni še od drugod izvedel za bega srnjaka.

Pri tem srnjaku se je izkazalo, da **ne gre za albinizem in tudi ne za levkizem**, marveč za neki drug pojav, ki še najbolj spominja na sezonski tip menjave obarvanosti dlake (glede na letni čas), kot to poznamo npr. pri hermelinu ali planinskem zajcu. Res je tudi, da srnjak pozimi ni bil popolnoma bel (zrcalo na zadku je bilo opazno svetlejšje od druge dlake). Najbolj bel je bil aprila, ko mu je (domnevam) vreme sčasoma s soncem in dežjem še dodatno pobelilo takrat že precej ponošen in obrabljen kožuh.

Je v tem primeru to dedna sprememba (mutacija), ki bi se morda lahko celo uveljavila!? V snegu bi mu taka obarvanost gotovo koristila, bi mu pa v primeru, če bi bile v naravi tudi velike zveri, trda predla predvsem spomladi, od časa, ko bi snež skopnel in do olistanja rastlinja. Bomo videli, kaj bo prinesel čas. Upam, da bomo zanimivega srnjaka lahko občudovali vsaj še nekaj let.

Tomaž Lavrin
LD Mlinše

NOVE KNJIGE

8. knjiga Strokovne knjižnice
Lovske zveze Slovenije

Lojze Černe:
Preprečevanje
in ocenjevanje
škod od divjadi
na kmetijskih
rastlinah

V avgustu je Lovska zveza Slovenije izdala že dolgo pričakovano, tretjo, izpopolnjeno izdajo knjižice **Preprečevanje in ocenjevanje škod od divjadi na kmetijskih rastlinah**, ka-

tere avtor je **Lojze Černe**, univ. dipl. inž. agronomije, dolgoletni strokovni delavec LZS ter priznani strokovnjak za ocenjevanje škod, ki jih povzroča divjad v kmetijstvu.

Knjiga (173 strani) s tem naslovom je praktični **priročnik in pomočnik predvsem za cenilce škod od divjadi**, uporabna pa je tudi za cenilce, ki ocenjujejo škodo, ki jo v kmetijstvu povzročajo slabe vremenske razmere (ujme), ali za ocenitev zaradi spremembe namembnosti kmetijskih zemljišč. Dobrodošla je tudi za vse kmetovalce, ki jim je divjad povzročila škodo, saj ti redno sodelujejo pri ocenjevanju poškodovanih kmetijskih rastlin in je dobro, da so čim bolj seznanjeni z načinom ocenjevanja. Kmetovalci bodo v knjižici našli tudi številne tehnološke podatke o pridelovanju, t.j. o količini semen, potrebnih za setev, o potrebnih strojih in ročnih delovnih urah za obdelavo zemlje, setev, sajenje, škropljenje, raztros gnojil in strojno polaganje folije ter o pridelkih.

Knjiga je razdeljena v več delov. V uvodnem delu avtor navede, kako so problem škod reševali skozi čas in prek več lovskih zakonov. Pri tem je zlasti poudaril, da v kmetijstvu že od nekdaj povzroča največjo škodo divji prašič, ki so ga v zgodovini kar dvakrat številčno zelo omejili. Do leta 1976 tudi ni užival nobene varstva in so bile za njegovo uplenitev razpisane celo denarne nagrade. Sedaj uživa divji prašič po avtorjevem prepričanju preveliko varstvo, zato se je povsod čezmerno razmnožil in ponekod povzroča že neznosne škode.

V Zakonu o divjadi in lovstvu (2004), ki je bil sprejet pred nedavnim, je tudi poglavje Preprečevanje in povračilo škod od divjadi. V posameznih členih tega zakona je navedeno, v katerih primerih je oškodovanec upravičen za povračilo škode na kme-

Popravek

V 9. številki Lovca je bilo v članku XI. *Lovski veleslalom za pokal kristalnega gamsa* (na str. 495) navedeno, da je bil **Branko Jaklič** v razredu »modrostnih gamsov« prvi. Podatek je pravilen, ne pa tudi navedba, da je član LD Udenboršt. Jaklič je namreč **član LD Jošt – Kranj**.

Za napačen podatek se opravičujemo.

Uredništvo

Prekajena lanščakova rebra, pečena v pečici

Za 6 oseb potrebujemo:

1,40 kg prekajenih lanščakovih (divji prašič) reber, tri sesekljane čebule, dva lovorova lista, 100 ml kisle smetane, dve žlici moke, 100 g surovega masla, pet brinovih jagod, žličko strte kumine, sol, poper, dva nari-bana korenčka, žlico v rdečem vinu namočenih rozin.

Prekajena lanščakova rebra (najboljša so prvih deset dni, ko jih vzamemo iz dima) za pol ure namočimo v mlačno vodo, kateri smo dodali nekaj kapljic jabolčnega kisa, le toliko, da so pokrita.

V pekač stresemo sesekljano čebulo, nari-bano korenje, v možnarju strte brinove jagode in druge začimbe, dodamo suha rebra in jih premažemo z raztopljenim maslom. Tako pripravljeno peko zalijemo z juho (lahko iz koncentrata), postavimo v pečico ter pečemo pri 170 °C od pol ure do ene ure.

Čas pečenja je odvisen od tega, koliko časa so bila rebra v dimu in koliko časa so že bila sušena na zraku. Pečenka naj bo sočna, zato jo raje pecite malo manj časa. Pečeno meso postavimo na toplo. V kisko smetano s šibo vmešamo dve žlici moke in jo počasi vmešamo v omako, ki smo jo prej po potrebi razmastili. Omako pretlačimo in precedimo, ji dodamo namočene rozine, po okusu začimimo, prelijemo po razrezanem mesu in postrežemo z bučnim pirejem.

Rumene buče razrežemo, odstranimo semena in jih skupaj s krompirjem do mehkega skuhamo v zelo majhni količini soljene vode. Dodamo dve žlici masla, buče ter krompir, dobro pretlačimo in še vroče postrežemo k pečenim rebrom.

Bigos z mesom divjega prašiča po poljsko

Bigos je poljska narodna jed, ki jo lahko pripravljamo iz različnih vrst divjačinskega mesa, v osnovi pa ga pripravljajo iz svinjskega mesa. Prav tako kot naš segedin ali golaž tudi za bigos velja, da je najboljši, če je večkrat prevret oziroma pogret. Nekateri v to jed dodajo tudi ostre feferone ali nari-ban hren.

Za 6 oseb potrebujemo:

500 g mesa divjega prašiča brez kosti, (vrat, pleče – boljši so kosi mesa, ki so bolj mastni), 150 g suhega mesa ali hamburške slanine, 100 g suhih sliv, dve manjši hrenovki, 60 g svinjske masti, 150 g svežih ali 20 g suhih gob, 100 g suhih sliv, dva stroka česna, 150 ml rdečega vina, dve čebuli, žlico pol pekoče mlete paprike, čajno žličko timijana, sol, poper, 350 g kislega zelja, 350 g svežega zelja, suho klobaso, pet manjših olupljenih paradižnikov, žlico moke.

Kislo zelje toliko časa splakujemo pod tekočo vodo, da je po okusu primerno za nadaljnjo rabo. Čebulo olupimo, sesekljamo in jo skupaj s slanino, razrezanim mesom, suho klobaso in hrenovko, ki ju prav tako razrežemo na manjše kocke, na hitro prepražimo na svinjski masti, zalijemo z juho in počasi dušimo.

Dodamo še olupljen in na kocke narezan paradižnik, vse skupaj potresemo z mleto papriko, dodamo sesekljan česen, potresemo s svežim zeljem, narezanim na rezance, in pokrito dušimo toliko časa, da se zelje malce omehča. Dodamo oprano kislo zelje, gobe, suhe slive brez koščic. Nato zalijemo z rdečim vinom in do mehkega dušimo. Bigos potresemo s timijanom, ga posolimo, popopravimo, po želji potresemo s sesekljanim peteršiljem in postrežemo skupaj s kuhanim krompirjem ter črnim pivom.

Fazanje ruladice na gradeli z gorčično omako

Za 6 oseb potrebujemo:

šest prsnih košev enoletnih fazanov, okrog 20 listov blitve, 12 tankih rezin kraške pancete, vejico rožmarina, sol, poper, 5 žlic olivnega olja, 12 tankih rezin hamburške slanine, sok pol limone, ščepec posušenega pehtrana.

Fazanjim prsim z ostrim nožem odstranimo meso. To delamo zelo previdno, da se meso čim manj strga. Od vsake polovice odrežemo po en zrezek. Pod polivinilasto

Kulinarični kotichek

vrečko meso narahlo potolčemo, ga posolimo, popopravimo, pokapamo z limoninim sokom in olivnim oljem. To potresemo s pehtranom in vsaj za nekaj ur postavimo v hladilnik. Zrezke raztegemo, prek njih naložimo v slanem kropu poparjeno blitvo, obložimo s kraško panceto in vse skupaj zvijemo v trdno roladico. Vsako rolado posebej zavijemo v slanino in jih zložimo na gradelo.

Fazanje roladice pečemo počasi, na ne preveč močni žerjavici, vseeno pa naj bodo v sredini še sočne. Pečenim odstranimo morebitno zažgano slanino in jih razrezane ponudimo s hladno gorčično omako, za katero pa potrebujemo 12 žlic gorčice, 200 ml cvička, 4 žlice olja, sol, poper, nastrgano lupino ene limone ter pet v prah strtih nageljnovih žbic. Gorčico razmešamo z oljem in cvičkom, solimo, popopravimo, dodamo klinčke in limonin sok, potresemo z limonino lupino. To postrežemo k fazanjim roladicam.

Matjaž Erzar
prmaticku@siol.net

Prekajena lanščakova rebra, pečena v pečici.

tijtskih rastlinah in gozdnih kulturah, ki jo povzroča divjad, ter o dolžnostih tako oškodovanca kot upravljalca lovišča pri zaščiti kmetijskih rastlin in ocenjevanju škode.

V nadaljevanju avtor razglablja o vzrokih za nastajanje škod od divjadi in tudi o načinu za njihovo odpravljanje. Pri tem opozarja predvsem na **biološke metode**, pri katerih morajo trajno in usklajeno sodelovati vsi uporabniki prostora, zlasti gozdarji, kmetovalci in lovci. Biološke metode za zmanjševanje škod so pomembne posebno zato, ker doslej še ni na voljo poceni in učinkovitih sredstev za zaščito kmetijskih rastlin pred škodami od divjadi.

Največji del knjižice pa obsega način ocenjevanja škod. Pri tem so poudarjene zlasti naloge in dolžnosti pooblaščenca upravljalca lovišča, to je cenilca, njegov pristop k cenzitvi, način ocenjevanja ter izplačilo odškodnine. Način ocenjevanja je opisan po posameznih kmetijskih rastlinah, to je na travah, krmnih metuljnicah, žitih, koruzi, okopavinah, stročnicah, oljnicah, vrtninah, sadnem drevju, jagodah, jagodičju in vinski trti. Ocenjevanje škod je opisano tudi pri večkratni

setvi na isti površini, to so škode na materialnih stroških in vložnem delu. V številnih primerih so navedeni izračuni za obračunavanje škod na posamezni kmetijski rastlini.

Na koncu knjižice je dodanih kar **40 preglednic**, npr. za določanje števila rastlin na 1 ar, porabo semena za setev v kg na ha, hektarski pridelki vseh znanih kmetijskih rastlin, v sadjarstvu in vinogradništvu tudi stroški za ureditev nasadov in stroški kmetijske mehanizacije. Knjigo bogatijo avtorjeve barvne dokumentarne fotografije poškodb od divjadi in barvne skice Igorja Pičulina in Borisa Leskovica.

Knjiga Preprečevanje in ocenjevanje škod od divjadi na kmetijskih rastlinah je izšla v nakladi 3.500 izvodov; izvod z DDV stane okroglo **4000 sit**. Ker sta prvi dve izdaji zelo hitro pošli, je prav, da si zainteresenti knjigo zagotovijo čim prej. V prodaji je na sedežu Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9, v Ljubljani. Pri pošilkah po pošti bodo zaračunani tudi stroški poštnine. Knjiga bo dobrodošla tako za lovske cenilce, cenilce s področja kmetijstva kot tudi za kmetovalce.

Uredništvo Založništva LZS

Potočni rak

Potočni rak oziroma jelševce - *Astacus astacus*. Pri nas živijo tri vrste iz družine potočnih rakov, najpogostejši je prav potočni rak. So dijo v obsežen red rakov deseteronožcev. Imajo torej pet parov nog, s tem da ima tokratni gost sprednji par nog preoblikovane v grabilne »klešče«. Najpogostejši je v čistih tekočih vodah, čeprav lahko živi tudi v različnih stoječih vodah, predvsem umetnega nastanka, kot so ribniki in gramoznice, kamor ga je zanesel tudi človek. Prav to je tudi najštevilnejši. Potočni rak je ponočnjak, ki se čez dan skriva pod kamni, med koreninami in v podobnih skrvliščih, ponoči pa odhaja na lov. Je plenilec, rad poseže tudi po mrhovini. Raki se pariyo pozno poleti, izležena jajčeca pa samica nosi s seboj, in sicer na spodnji strani repa, vse dokler se naslednjo spomlad iz njih ne izležijo mladiči. V času rasti se mladi raki večkrat levijo. Tedaj so kakšen teden zelo ranljivi, saj so praktično brez oklepa. Pri nas jelševca srečamo predvsem v v porečjih reke Mure, Drave in Savinje, čeprav ponekod živi tudi ob Savi ter južno od Ljubljane. Zelo ga lahko ogrozi račja kuga, ki jo povzroča vrsta glive.

Besedilo in fotografija: Milan Vogrin

V 98. letu starosti je 2. 7. 2004 preminil naš dolgoletni lovski tovariš **Konrad Pevec**, član z najdaljšim stažem v LD Gozdnik - Griže. Od njega smo se poslovili na žalskem pokopališču.

Zibelka življenja je Konradu stekla 26. 11. 1906 v Hrastniku v rudarski družini. Že kot najstnik je vzljudil naravo in postal član LD Jelenca v Trbovljah. Kot najstnik se je zaposlil v rudniku, od koder pa je odšel v rudarsko šolo in jo uspešno končal. Na začetku 2. svetovne vojne se je povezal z OF in postal borec NOV vse do konca vojne. Po končani vojni se je zaposlil kot obratovodja v hrastiškem rudniku ter pozneje postal tudi direktor premogovnika.

Konrad je bil med prvimi v organizaciji, ki je začela s smernicami lovstva v Zasavju. Starešina LD Hrastnik in predsednik OLZ Trbovlje je bil vse do leta 1951, ko je prišel v Žabukovico, kjer je prevzel vodilno mesto v takratnem rudniku. Včlanil se je v LD Griže in tam kmalu postal predsednik in to funkcijo opravljal do leta 1959. V tem času je bil član UO OLZ Celje in tudi njen predsednik.

V letih 1959 in 1966 je bil član in predsednik LD Zalec, nato pa se je leta 1966 vrnil med griške lovce in jim predsedoval do leta 1969. Od leta 1970 do 1974 je bil član UO LD Griže. Omeniti je treba, da je bil od leta 1963 do 1967 tudi član komisije za lovstvo in prosvetne komisije pri ZLD Celje.

Konrad je bil rad v družbi lovcev, se veselil z njimi in jim pripovedoval svoje bogate lovske izkušnje. Veliko zaslug ima za dograditev lovskega doma na Gozdniku. Napisal je tudi kar nekaj prispevkov za Lovca. S pokojnim Dragom Predanom je prispeval zajetno kronološko delo o lovstvu tudi za Savinjski zbornik.

Za vztrajno in ustvarjalno delo na področju lovstva je bil Pevec odlikovan z znakom LZS za lovske zasluge in redom II. in I. stopnje. Dobil je tudi priznanje ZLD Celje. Veliko priznanj je dobil tudi za delo na nelovskem področju.

Konči, kot smo te klicali, zahvaljujemo se ti za vse nepozabne trenutke pristnega lovskega tovarištva, saj si še v tvojih zavidljivih letih prihajal med nas in na lov ter se z nami poveslil. Hvala ti za ves trud, ki si ga vložil v lovstvo!

LD Gozdnik - Griže - I. M.

Lovci LD Pugled smo 26. 3. 2004 izgubili našega lovskega tovariša **Franca Zunka**.

Rodil se je 4. 1. 1930. leta v Mariboru in tam preživel vse tegobe 2. svetovne vojne. Potem je kot mlad štajerski fant prišel v Ljubljano, kjer je začel svojo samostojno življenjsko pot. Sprva je služboval v organih Milice, pri kateri je opravljal različne dolžnosti in naloge. Še ne star 30 let je prevzel odgovorno funkcijo v Občini Ljubljana - Moste. Naslednja uspešna izkušnja je bila v gospodarstvu, kjer se je tudi upokojil. Aktiven je bil tudi v domačem kraju, kjer so mu bile zaupane različne naloge: v Krajevni skupnosti, Zvezi borcev in organih Mestnega sveta.

Del svojega prostega časa je Franc namenil 'zeleni bratovščini', katere član je postal leta 1956, sprva v LD Dobrunje, pozneje pa v LD Pugled. Takrat se je zapisal naravi, gojitvi, ohranitvi divjadi, lovu in kinologiji, kar mu je pomenilo več kot samo razvedrilo in konjiček. V svojem dolgem in plodnem udejstvovanju je opravljal vrsto zadolžitev. Med drugim je bil ustanovni član ZLD Zasavje (1981), član UO ZLD Zasavje (1992-1996), podpredsednik skupščine ZLD Zasavje (1995-1997), predsednik NO (1998-2002), starešina LD Pugled (1992-1996) in tudi tajnik ter blagajnik. Njegova vsestranska razgledanost in zavzetost sta se kazali z uspehi na področju lovstva. Za svoje prizadevno delo na področju lovstva je bil večkrat odlikovan, nazadnje tudi z redom za lovske zasluge I. stopnje.

Z lovci je rad odhajal na lov, še posebno na skupne love. Zaradi svoje družabne narave, lovskega znanja in pravičnosti je bil priljubljen.

Njegovo priljubljenost je dokazala množica lovcev in krajanov, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti. Lovcem bo ostal v prijetnem spominu zaradi svoje poštenosti, zagnanosti in pozitivnega odnosa do narave in divjadi.

Če bi se mogla, bi se ti tudi mati Narava globoko poklonila in zahvalila, tako pa ta dolg ostaja nam, lovcem. Hvala Ti, Franci. Počivaj v miru!

LD Pugled - E. B.

Iz lovskih vrst so za vedno odšli tudi:

Janez Karničar, LD Jezersko, * 21. 1. 1943, † 3. 10. 2003.
Alfonz Psič, LD Dreta, Nazarje, * 11. 6. 1937, † 30. 8. 2004.
Janez Tovornik, LD Laško, * 22. 8. 1910, † 11. 8. 2004.
Danilo Antončič, LD Logatec, * 20. 8. 1961, † 19. 7. 2004.
Stane Rot, LD Borovnica, * 18. 8. 1947, † 9. 7. 2004.
Branko Škarabot, LD Školj, * 22. 4. 1933, † 16. 7. 2004.
Jože Melink, LD Kanal, * 28. 12. 1935, † 12. 8. 2004.
Franc Plaustejner, LD Sevnica, * 9. 8. 1970, † 23. 8. 2004.

Zoran Voh, LD Podvelka, * 4. 6. 1969, † 28. 8. 2004.
Milan Polenšak, LD Kungota, * 29. 8. 1954, † 1. 8. 2004.
Albin Klemen, LD Podvelka, * 18. 2. 1950, † 12. 8. 2004.
Alojz Gangl, LD Podgorje, * 19. 4. 1932, † 16. 8. 2004.
Jože Zgonec, LD Iga vas, * 13. 2. 1929, † 9. 8. 2004.
Štefan Anželak, LD Slovenj Gradec, * 16. 12. 1933, † 25. 6. 2004.
Jože Pavlič, LD Podkum, * 2. 1. 1939, † 14. 2. 2004.
Jože Ogorevc, LD Videm ob Savi, * 9. 11. 1954, † 26. 7. 2004.

Umrlim časten spomin!

Učenje psa za delo po krvnem sledu in iskanje obstreljene divjadi

(Nadaljevanje)

Da bo pes zanesljiv oblajač divjadi, ga moramo pač tega šele dobro naučiti. Osnovno oblajanje ga lahko učimo že v zgodnji mladosti tako, da laja na ukaz. Za tako učenje je več načinov. Nekateri psi so bolj dovzetni in se hitreje oglašajo, če od njih to zahtevamo. Načinov, kako ga tega naučimo, je več. Eden je, da če je pes požrešen, ga pri hrani spodbudimo, da se oglasi, preden dobi hrano. Drugi pa, če ga imamo zaprtega v nekem prostoru in ga kličemo, da se počasi oddaljuje in mu kličemo, naj se oglasi. Večina psov, ki je navezanih na gospodarja, si želi da bi šli z nami. Zato se bodo od nivoze, ker tega ne morejo, oglašili, začeli cviliti in nato lajati. Takoj, ko pes začne lajati, ga moramo izrazito pohvaliti in ga spustimo iz zaprtega prostora ter gremo z njim na sprehod. Kadar na povelje zahtevamo od psa, da se oglašja, moramo obenem s poveljem *Daj glas*, še s kretnjami prstov rok (sredincem in palcem) ploskati, tako da se bo pes

Srnjo kožo, s pomočjo katere učimo psa pokazanja, moramo toliko obložiti, da nam je pes ne more prinesiti.

pozneje oglašal že samo na izziv roke brez povelja z glasom. Ko uspemo, da na povelje laja, lahko začnemo psa šolati že na vrtu ali večjem dvorišču.

Nekje odložimo kožo ali mrtvo divjad, ki smo jo pripravili za položitev na konec sleda. V takem primeru smo psa nekje odložili, da priprav ni opazoval. Potem počakamo, da topel sled izgine, da ne bi šel takoj do odložene kože (divjadi). Preden psa pošljemo, da bi poiskal kožo, moramo vedeti, kakšno povelje mu bomo dali, da si bo za vedno zapomnil, po kaj ga pošljamo. To povelje je lahko »Poišči srnico« ali kaj podobnega. Ko kožo najde, od njega zahtevamo, da se oglasi. Pri tem pes lahko stoji, sedi ali leži, samo da ne zapušča prostora, dokler se mu ne približamo, ga pohvalimo in nagradimo. To vajo potem vedno ponavljamo proti koncu sleda tako, da od začetka, ko vodimo psa na jermenu in smo že blizu odložene divjadi (kože). Razdalja, kjer psa sprčimo prosto, naj bo okrog 20 m do položene divjadi; lahko pa ga na začetku učenja spustimo kar z vrvice. Razdaljo potem povečujemo vsaj na 100–200 m in ga puščamo brez slednega jermena (vrvice). Psi, naučeni oblaževanja divjadi, pa se lahko izkažejo le na umetnih sledovih in tekmah. Vendar imamo psa v glavnem zato, da poišče obstreljeno divjad, nam jo pokaže, včasih še živo umiri, zato je za lovsko prakso bolj zanesljiv pes *pokazač*. Psa oblajača na nekaterih terenih, kjer so hribi, doline in jarki, ne slišimo, če je

še tako dober oblajač. Zato je za razliko od njega pes *pokazač* bolj zanesljiv in uporaben, da čim prej pridemo do zasledovane divjadi.

Kako bomo naučili psa, da nam bo najdeno divjad pokazal?

Pri tem se v glavnem odlikujejo predvsem tisti psi, ki so dobri prinašalci (aporterji). Le take pse zlahka začnemo učiti, da bodo dobri pokazači. Njihova naloga je, da ko najdejo že mrtvo divjad ali pa če je še živa, jo umirijo. Potem vzamejo v gobec podolgovat predmet, ki smo ga psu pripeli na ovratnico in se z njim v gobcu vrnejo do vodnika; s tem nam da pes vedeti (nam »pove«), da je že bil pri divjadi in naj mu sledimo. Namenski predmet, ki visi z ovratnice, imenujemo brink-aport (po slovensko bi mu rekli *pokazno prinosilo*).

Tudi pri tej vaji osnove lahko delamo na domačem dvorišču, vrtu ali v neposredni bližini, kratka, na primernem terenu za učenje te vaje. S psi, ki so naučeni sistematičnega prinašanja (aportiranja), ne bomo imeli posebnih težav, pa naj si bodo to ptičarji, šarivci ali krvosledci. Vemo, da pri ptičarjih in šarivcih ne bo težav, medtem ko moramo biti pri krvosledcih dovolj trmasti in potrpežljivi, da jih naučimo prinašanja. Njihova osnovna naloga namreč ni prina-

Foto: Z. Zajtšek

Polaganje prinašala pri učenju psa za pokazača.

šanje, temveč da pripeljejo do obstreljene divjadi. Zato moramo imeti kot vodniki dovolj znanja in potrpežljivosti, da naučimo prinašanja tudi krvosledca.

Toda tudi pri tej vrsti ali pasmi so izjeme, da pri učenju nimamo težav, še posebej, če smo to izkoristili že v njihovi zgodnji mladosti. To pa je vedno v primerih, ko smo se z njimi dovolj ukvarjali in z igro zainteresirali že mladega psa. Zato mladega psa spodbujamo, da bo imel veselje do prinašanja, če se bomo igrali s predmeti, če so ti mehki, gibljivi (npr. žogice ali pa prav v ta namen napravimo prinosilo iz frotiraste brisače, dolgo okrog 10 cm in debelo do 4 cm). Prinosilo privežemo na vrvico, dolgo 3 m, na drugem koncu pa zavežemo na daljšo palico. Prinosilo vlečemo in potegujemo pred psom, da ga lovi in mu pustimo, da ga od časa do časa zagradi. Ko to napravi, ga na lep način prikličemo, da nam ga prinese. Če tega ne bo hotel, ga na nekako zlepa privlečemo do nas in ga s koščkom salame nagradimo, da prinosilo izpusti. Potem to igro večkrat ponovimo, pazimo pa, da se je pes ne naveliča. Če se igramo z žogico in mu jo vržemo tako, da poskakuje, ga moramo imeti privezanega na dolgi vrvi, da ga privabimo do nas in ga z dobrim zalogajem zmotimo, da nam žogico spusti v roke. Cilj te igre pri mlademu psu je, da ga zainteresiramo za prinašanje. Ko pes počasi odnaša in prinaša, s tako igro dobiva vsak dan več veselja do prinašanja.

Šele nato ga počasi začnemo učiti sistematičnega prinašanja. Če te faze vaje ni osvojil, potem ne moremo biti nikoli prepričani v psa, saj smo odvisni od njegove volje, ali nam bo zahtevano prinesel ali ne. Prav pri vaji prinašanja ima precej vodnikov težave samo zato, ker se premalo poglobijo v to vajo ali pa želijo preveč in vse prehitro od psa. To pa rodi prav nasprotno od želenega! Pri vaji prinašanja mora biti vodnik potrpežljiv in vztrajen.

Pri mojih več kot 50-letnih vsakodnevnih izkušnjah dela samo s psi in delom z usposabljanjem njihovih vodnikov lahko rečem, da je mogoče prav vsakega psa naučiti prinašanja; in to od najmanjšega do največjega psa. Le čas učenja se razlikuje! Razlike pa so lahko precej velike.

Ko smo psa na lep način, in ne s prisilo, naučili prinašanja, ga

začnemo učiti, da nam bo zanesljivo pokazal najdeno divjad. Kako bomo začeli to učenje?

Najprej si moramo priskrbeti kožo divjega prašiča ali srne. Ta mora biti posušena; prej jo moramo natreti s soljo, da ne bi zasmrdela. Tako tudi preprečimo, da se v njej ne zaredijo črvi in da obdrži osnovni dah po divjadi. Kožo lahko obtežimo tako, da iz trdega platna sešijemo vrečo, ki jo nato napolnimo z dobro posušeno mivko. Vrečo zavijemo v pripravljeno kosmato kožo in jo zašijemo ali prevežemo tako, da to ni preveč opazno.

(Se nadaljuje)

Jože Selan,
inštruktor šolanja
psov in vodnikov

Polletno delo v LKD Celje

Maja je začel veljati Zakon o divjadi in lovstvu, ki pa je, vsaj po ocenah lovskih kinologov, glede kinologije dokaj nejasen in verjetno malokomu popolnoma razumljiv, saj je poln raznovrstnih protislovij in nedorečenosti.

Vsi, ki se v LKD ukvarjamo s kinologijo, smo bili ob zastavljenem programu za letos bolj kot ne skeptični in smo na področju lovske kinologije pričakovali bolj sušen začetek leta. Prvi rezultati pa kažejo, da je bilo prav nasprotno.

V marcu se je v okviru LKD Celje začel **kinološki tečaj** vaj poslušnosti, ki ga je vodila inštruktorica **Andreja Strajnar**. Udeležilo se ga je 19 vodnikov različnih lovskih pasem psov in tudi velikega starostnega razpona psov: od 7 mesecev do 4 let. To je bil v zadnjih treh letih že četrti tečaj in skupna udeležba šteje prek 70 vodnikov. Razumljivo je, da tečaja ne opravijo vsi. Nekateri ga prekinajo zaradi gonitve psic, drugi zaradi zahtevnosti in napora. Tečaj je bil dvakrat na teden in aktivnost je bila potrebna kar tri šolske ure vse do zaključnega izpita. Skupaj je bilo treba opraviti 48 ur vaj. Glede na slabe vremenske razmere smo ga podaljšali še za 12 ur, saj so vodniki delali na robu normalnih razmer. Nenehno so jih spremljale padavine v obliki snega ali dežja, le na dan izpita se jih je vreme usmililo in je začelo deževati šele uro po končanem izpitu. Najboljši rezultat je dosegel tečajnik **Martin Dimnik**, ki mu je komaj

16 let, in sicer s hanovrčanom, stari eno leto.

Drugo presenečenje so vodniki pripravili 29. 5. letos, saj se je **ocenjevanja zunanosti psov** na Rinki udeležilo kar 96 vodnikov s svojimi lovskimi pomočniki. Zadnja sobota v maju je vsako leto **dan lovske kinologije LKD Celje** in dan ocenjevanja zunanosti psov. Pred začetkom ocenjevanja je skupina 14 vodnikov s psi, ki so končali tečaj VP 7. maja, gledalcem predstavila večšine, ki so si jih pridobili na tečaju. Poželi so buren aplavz in zanimanje za naslednji tečaj je preseglo vsa pričakovanja. Vse je prevzela izkazana socializiranost, vodljivost in odložljivost psov. Čestitke inštruktorici in tečajnikom so bile res upravičene! Zapisati je treba, da so demonstracijsko skupino sestavljali vodniki goničev, barvarjev, jamarjev, ptičarjev in nemških prepeličarjev. Prireditev si je z zanimanjem ogledal tudi svetovalec vlade, republiški lovski inšpektor **Igor Simšič**, ki je bil navdušen nad prikazanim znanjem,

vodljivostjo psov, pa tudi nad njihovo številčnostjo.

Na ocenjevanju zunanosti je bilo največ psov (glede na lovske družine) iz LD Kajuh - Šmartno v Rožni dolini, saj so bili zastopani kar z osmimi psi.

Kot zaključek spomladanske aktivnosti pa je bila organizirana že **tradicionalna tekma v delu psov po umetnem krvnem sledu za prehodni pokal LKD Celje** na Svetini. Ta pokalna tekma, ki je vedno prvo soboto v juniju, nima toliko poudarka na tekmovalnosti, kakor na pregledu usposobljenosti vodnikov psov za delo po strelu na veliko divjad. Sredi maja se namreč začne lov na parkljasto divjad (srnjaka) in le dobro izšolan in več krvovalnosti, kakor na pregledu usposobljenosti vodnikov psov za delo po strelu na veliko divjad. Sredi maja se namreč začne lov na parkljasto divjad (srnjaka) in le dobro izšolan in več krvovalnosti, kakor na pregledu usposobljenosti vodnikov psov za delo po strelu na veliko divjad. Sredi maja se namreč začne lov na parkljasto divjad (srnjaka) in le dobro izšolan in več krvovalnosti, kakor na pregledu usposobljenosti vodnikov psov za delo po strelu na veliko divjad.

Predstavitve vaj poslušnosti lovskih psov in vodnikov LKD Celje

Majsko telesno ocenjevanje zunanosti psov LKD Celje

S pokalne uporabnostne tekme po krvnem sledu na Svetini (5. 6. 2004)

nika in izšolanega psa bi veliko divjadi poginjal v dolgotrajnih mukah, saj pri večini nastanejo notranje poškodbe in divjad nemalokrat od nastrela prebodi tudi kilometer in več. V LKD v zadnjem času opažamo povečano število psov krvosledcev in na veliko veselje tudi vedno več mladih vodnikov. Upamo, da se bo tak trend nadaljeval tudi v prihodnje. Letos se je tekme po umetnem krvnem sledu udeležilo 9 vodnikov. Večdnevno neprekinjeno deževje se je podaljšalo tudi v soboto, tako da je tekma potekala v dežju in v zelo hladnem vremenu za ta čas. Pokalno tekmo je do konca opravilo 8 psov, za enega pa so bile vremenske razmere le pretrd oreh. Vendar bo vodnik s psom lahko popravil rezultat prihodnje leto, saj je tudi vodnik šele lovski pripravnik in se lovsko šolata pravzaprav še oba. Ta tekma se je že dobro uveljavila, saj nam jo je uspelo z razumevanjem in pomočjo **LD Bojansko - Štore** vpeljati kot tradicionalno preizkušnjo pred sezono lova na veliko divjad. Udeležil se je tudi starešina te LD, **Rajnhold Jelen**, ki je v svojem pozdravnem govoru poudaril, da je njihovo lovišče vedno na voljo za organiziranje takšnih kinoloških prireditev in da so vsem ved-

no odprta vrata njihovega lovškega doma. Kinologi iz Celjske območne lovske zveze smo z zadovoljstvom sprejeli ponujeno roko in bomo tudi v prihodnje radi uporabili lovišče in lovski dom, kjer nas vedno prijazno sprejmeta oskrbnika doma **Jožica** in **Zlatko Cmok**. Najboljši rezultat na tekmi je dosegel **Ivan Glušič** z nemškim prepeličarjem - srcem iz LD Velenje, drugi je bil lanski zmagovalc **Franc Verko** (Verč) iz LD Smrekovec in tretji **Anton Kraševac** iz LD Ponikva.

Prvi trije so dobili pokale, manjša praktična darila pa so prejeli vsi, ki so se udeležili tekme.

Ker sem že v uvodu omenil novi lovski zakon, naj tudi končam z njim. Smo v času, ko se bo skušalo kar najhitreje pospešiti tudi sprejemanje **podzakonskih aktov**, ki naj bi dali ne dovolj dorečenim členom zakona dodatno vsebino, razlago in večjo razumljivost. Vendar kinologi ocenjujemo, da se je zakon precej »izognil« področju lovske kinologije. Sestavljavci ji tudi niso namenili toliko pomena, da bi enkrat za vselej dorekli zadeve o pravilni uporabi lovskih psov v loviščih, ki so bile doslej (vsaj za dve leti nazaj) še dokaj dobro urejene. Tako pa lahko sklepa-

mo, da bo lovška kinologija (tudi sodeč po sklepu 14. seje UO LZS) odslej v lovskih družinah prej »cokla«, za katero ne bo več nujno treba po novem zakonu nameniti sredstev, pridobljenih iz lovišča, kot pa nujno potrebna etična in z ozkim pomenom lova povezana strokovna dejavnost. Mnogim ni razumljivo (ali pa tudi), kako so lahko sestavljavci zakona spregledali pomembnost določenih zahtev lovske kinologije in zahtev po **ustreznih preizkušnjah lovskih psov** (ne zgolj preizkušeni v naravnih zasnovah), ki lovu dajejo tisto potrebno etičnost, gospodarnost in humanost! Zakon nikjer ne navaja pravega pomena te dejavnosti in tudi ne določa njene vloge pri upravljanju s divjadjo in loviščem. V zakonskem besedilu je vse odpravljeno z nekaj pavšalnimi in nedorečenimi stavki. »Pri lovu se smejo uporabljati samo lovski psi. Pri lovu na malo poljsko divjad je obvezno uporabljati vsaj enega lovškega psa.«

(43. člen, alineja 3). Pri obrazložitvi pomena izrazov pa piše, »da je lovski pes čistokrvni paseski pes iz skupine goničev, jamarjev, barvarjev, šarivcev, ptičarjev in retrieverjev, ki se uporablja pri brakadi, pogonu, sledenju ranjene divjadi, jamarjenju in prinašanju divjadi iz vode, ki je lovsko uporabnost dokazal s preizkušnjo naravnih zasnov in opravljanjem nalog v lovski praksi.«

Kljub temu lovski kinologi upamo, da ne bodo nekateri očitno »edini poklicani za urejanje lovstva in lovske kinologije v Sloveniji« v nadaljnjih postopkih le spregledali, da je to področje treba dobro urediti, če želimo, da bomo z državno lastnino ravnali kot dobri gospodarji. Menim, da je zato ustrezno napisano besedilo Pravilnika kot podzakonskega (in ne le »internega«) akta edini porok, ki to lahko ustrezno uredi.

Slavko Vale,
tajnik LKD Celje

Predvidena legla lovskih psov

Lovski terierji (SLRLt):

O: 4/I, m: 5/I, 8. 9.,
Jaka Logar, Pod bregom 2,
2380 Sloven Gradec.
O: 5/I, m: 4/II, 17. 9.,
Franc Kremžar, Gmajnica 65,
1218 Komenda.
O: 5/I, m: 5/I, 10. 9.,
Boštjan Končan,
Podlipa 60/a, 1360 Vrhnika.
O: 5/I, m: 5/II, 3. 10.,
Zorko Pucer,
Dol. Lepovče 2/a,
1310 Ribnica.

Jazbečarji, kdl. (SLRJk):

O: 5/II, m: 5/II, 24. 9.,
Srečko Ercek, Mihovo 1/a,
8310 Šentjernej.

Resasti jazbečarji (SLRJr):

O: 5/I, m: 5/I, 27. 8.,
Risto Verbič, Jobstova 4,
4226 Žiri.

Nemški goniči (SLRNg):

O: 5/I, m: 5/I, 11.6.,
Darko Pungeršič,
Vinji Vrh 8/b,
8220 Šmarješke Toplice.

Hanovrski barvarji (SLRHb):

O: 5/II B, m: 4/II B, 9. 10.,
Anton Polovšek,
Tolsti Vrh 90,
2390 Ravne na Koroškem.
O: tuj plemenjak, m: I B, 19. 9., Janez Srpčič,

Cerklje ob Krki 2,
8263 Cerklje ob Krki.

Mali münsterlandec (SLRMm):

O: tuj plemenjak, m: PZP
48 t., ŠPP-156 t., 4. 8.,
Miroslav Jablanov,
V. Dovjež 3, 1000 Ljubljana.

Zlati prinašalci (SLRGR):

O: 5/II, m: I B, 21. 9.,
Danica Šiker Mečnik,
Ul. borca za severno mejo 36,
2000 Maribor.

Labradorci (SLRLR):

O: A/LPP-R, m: 5/LPP-R,
10. 8., Zinka Rovar,
Kolomban 77, 6280 Ankaran.
O: 5/I, m: 5/I, 7. 8.,
Jože Vester, Zvirče 84,
4290 Tržič.
O: tuj plemenjak, m: 5/PNZ,
6. 9., Nada Godec,
Zofke Kukovič 21,
2204 Miklavž.

Koker španjeli (SLRKš):

O: 5/II, m: 5/II, 24. 8.,
Jože in Nevenka Markelj,
Na bregu 8,
4282 Gozd Martuljek.

Špringer španjeli (SLRšš):

O: 5/I, m: 5/II, 12. 9.,
Joško Šimic, Stopiče 90,
8322 Stopiče.

3. 9. 2004

Kinološka zveza Slovenije

ZAHVALA

Obalno-Kraško LKD – Koper se za prispevke, ki so jih namenili ob praznovanju 25-letnice našega LKD (glej Lovec, 9/04, str. 502) zahvaljuje vsem območnim LD in sponzorjem. Ti so bili:

Stavbenik – gradbeništvo, d.o.o., Instalacije, d.o.o., Tiskarna Jože Mljač, Gostilna in pizzerija Kortina - Franc Kolar, s.p., Sandi Čeligo, s.p., in Gostilna Miranda. Za njihovo donacijo ali materialno pomoč se jim lepo zahvaljujemo. Hvala tudi **Domžalskim registrom, LPZ Dekani ter Jožetu Vidicu, dr. vet. med.**

Za OK LKD- Koper
Janez Pečar

Mali oglasi

Za paritev imam primerne- ga koker španjela z opravljenim PNZ in odlično vzrejno o- ceno. Tel.: 041/726-067 (Brežice).

Prodaj malo uporabljen revolver S&W, kal. .357 Mag., cev 4 inče, INOX ter **revolver S&W**, kal. 22 Mag. Tel.: 041/740-588.

Prodaj boroveljsko tricevko, kal. 16 – 16/7 x 65 R, z vlož- no cevjo, kal. .222 Rem. in str. daljnogledom (Suhlova monta- ža) Zeiss 2,5 – 10 x 50 (z rdečo piko); ter **karabinko Sava** – Kranj, kal. .300 Win. Mag., s str. daljnogledom Zeiss 3 – 12 x 56 (prav tako z rdečo piko; Suhlova montaža). Obe puški bi tudi **zamenjal za bock – tricevko** (novo ali dobro ohranjeno). Tel.: (01) 232-82-29.

Ugodno prodaj resaste foks- terierje, potomce odličnih, de- lovnih staršev, in **nemško lov- sko terierko**, poleženo 17. 7. 2004. Tel.: 040/354-590.

Prodaj novo risanico – pre- lamačo, kal. .30 – 06, z variabil- nim str. daljnogledom 6 x 42 Variabel in malo uporabljen **ši- brenico**, kal. 12 – 12. Tel.: 041/ 944-507.

Prodaj planinske goniče, stare 4 mesece. Starši so vse- stransko lovsko uporabni, od- lični goniči divjih prašičev, zaj- cev in lisic. So tudi odlični za delo po KS. Tel.: (03) 582-65-77 ali 040/366-100 ali 040/325-465.

Izdelujem gamsove čope (divji prašič, jelen, jazbec). Infor- macije po tel.: (04) 514-11-81 ali 041/819-231.

Prodaj lovsko risanico CZ, kal. .308 Win. in češko bokarico Brno, kal. 7 x 57 R/12, z menjal- nimi cevmi 12/12. Puški prodaj s str. daljnogledom ali brez. Tel.: (05) 300-11-61 ali 041/931-794.

Montiram lovske trofeje na naravne podložne deščice in **iz- delujem ptičje zimske kr- milnice**. Tel.: (01) 895-15-96.

Prodaj vrhunsko leglo ma- lih münsterlandcev. Leglo 6. 8. 2004. Tel.: 041/892-515, Ja- blanov.

Prodaj lovski puški: šibre- nico, kal. 16 – 16, z ejektorji in MK puško s str. daljnogledom. Tel.: (04) 519-25-68.

Prodaj gladkodlake pri- našalce (Flat coated retriever), črne barve, stare 5 mesecev, iz vrhunskega rodovniškega legla. Starši so odličnjaki, zelo upo- rabni za lov na malo divjad. Tel.: 031/255-465.

Prodaj 4 mesece staro psič- ko brandl brak, že preventiv- no cepljeno, potomko odličnih delovnih staršev. Tel.: 041/524- 738.

Naprodaj so mladiči pasme brandl brak, potomci odličnih staršev (0:5/I, m: 5/I), oba sta specialista za lov na divje pra- šiče in odlična za delo po KS. Leglo 22. 8. 2004. Tel.: 031/301- 572, Novak.

Prodaj Suhlovo tricevko, kal. 16-16/7 x 65R, rusko bock **šibrenico** 12/12 in **lovski krog** št. 100 (skoraj nov). Tel.: 041/ 727-456.

Prodaj mladiče labrador ret- rieverje, vrhunskih, delovnih staršev (opravljena LPR, s l. n. r.), rodovniške, cepljene, veterinar- sko pregledane. Mladiči so stari 8 tednov (na voljo sta še dva ru- mena samčka ter rumena in črna samička). Tel.: 041/369-959.

Prodaj mlade hanovrske kr- vosledce, odličnih staršev. Tel.: (03) 580-41-29 ali 041/597-013.

Prodaj nočni enogled znam- ke Bushnell, s 3,6 x povečavo in 85 mm objektivom (nov, še zapakiran). Cena je 60.000 SIT. Prodaj tudi **samokres** Ber- retta 9000S, kal. 9 mm. Cena po dogovoru. Tel.: 031/377-932.

Prodaj nemškega prepe- ličarja – serca, starega 4 me- sece. Psiček je izbran iz legla, kot pripadajoč lastniku plemen- njaka. Tel.: 041/522-999.

Prodaj leglo istrskih goni- čev, vrhunskih, delovnih star- šev. Tel.: 041/918-968.

Prodaj boroveljsko boka- rico (Borovnik), kal. 12/7 x 65R, z menjalnimi cevmi 12/12 in strelnim daljnogledom 3-9 x 42. Cena 530.000 SIT. Tel.: 041/763- 789.

Nudimo vam možnost pre- skusa mladih lovskih psov na divje prašiče v naravi. Tel.: 040/762-026.

Prodaj lovski puški: kara- binko Steyr Mannlicher, kal. 7 x 64, s str. daljnogledom Kah- les 6 x 42, enocevno **šibrenico** Beretta, kal. 16, s str. daljno- gledom Tasco 3-9 x 42 ali brez, **vložni cevi** za šibreno cev 16, kal. 22 Hornet in .22 Mag., **spek- tiv** Tasco 15-45 x 50 (20.000 SIT), še zapakiran, ter dva **telesko- pa** Tasco 525 X (35.000 SIT). Tel.: 031/380-448.

Prodaj psički pasme brandl brak, stari 4 mesece, potomci odličnih delovnih staršev, Cena ugodna. Tel.: 041/216-443.

Prodaj planinska goniča, stara 8 mesecev, potomka od- ličnih delovnih staršev, ter **pre- peličarko** – serko, staro 4 me- sece. Psi so že uvedeni v lov. Tel.: (02) 884-46-33 ali 031/613- 613 30.

Pri nas je mogoč **preskus mla- dih lovskih psov na divje pra- šiče** v naravi. Tel.: 040/762-026.

Psarna Iz Huma Laškega prodaj vrhunске nemške pre- peličarje, stare 3 mesece. Oba starša sta odličnjaka in vse- stransko uporabna. Informacije: 041/444-873 ali popoldan (03) 734-05-03.

Prodaj nemške prepeli- čarje – serce, poležene 18. 6. 2004. Oče: Cort (5/I), CACIB, CAC, BOB; mati: Astra (5/I), VP2 – 96 t. Oba starša sta ostrja na divje prašiče in odlična v vod- nem delu. Tel.: (01) 898-77-99 ali 041/320-142.

Prodaj strelni daljnogled Zeiss 1,5 – 6 x 42 T. Cena 650 €. Tel.: 041/376-491.

Prodaj enoletne divje pra- šiče iz oborske reje. Tel.: 031/ 515-430.

Prodaj karabinko Mauser, kal. 6,5 x 57, s str. daljnogledom z rdečo piko, in revolver Taurus 605 INOX, kal. .357 Mag. Tel.: 070/24-42-21.

Prodaj kratkodlake istr- ske goniče. Tel.: 041/505-061.

Prodaj češko bokarico ZH 304, kal. 12/7 x 57 R z menjal- ni cevmi 12/12 in karabinko CZ, kal. .30 – 06. Tel.: 041/ 390-943.

Prodaj karabinko, Steyr SSG69, kal. .308 Win., s str. daljnogledom Swarovski 6 – 24 x 50; ter **repetirko CZ ZKK 601**, kal. .300 Win.Mag. s str. daljnogledom Meopta 7 x 50. Tel.: 031/209-999.

Ugodno prodaj nov revol- ver Ruger Vaquero, kal. .45 colt, in **revolver Taurus**, kal. .44 Mag. Tel.: 041/276-403.

OKTOBER									
Datum	Luna	Sonce	zora/mrak (navtič.)						
	vzide	zaide	vzide	zaide	začet.	konec			
1. Pe	19:57	10: 7	7: 1	18:42	5:56	19:46			
2. So	20:22	11:18	7: 2	18:40	5:57	19:44			
3. Ne	20:53	12:27	7: 3	18:38	5:59	19:42			
4. Po	21:31	13:31	7: 4	18:36	6: 0	19:40			
5. To	22:20	14:29	7: 6	18:34	6: 1	19:38			
6. Sr	23:16	15:17	7: 7	18:32	6: 3	19:36			
7. Če	-----	15:57	7: 8	18:30	6: 4	19:34			
8. Pe	0:20	16:29	7:10	18:29	6: 5	19:33			
9. So	1:28	16:54	7:11	18:27	6: 6	19:31			
10. Ne	2:38	17:15	7:12	18:25	6: 8	19:29			
11. Po	3:48	17:34	7:13	18:23	6: 9	19:27			
12. To	5: 0	17:52	7:15	18:21	6:10	19:25			
13. Sr	6:13	18:10	7:16	18:19	6:12	19:23			
14. Če	7:28	18:29	7:17	18:17	6:13	19:22			
15. Pe	8:48	18:52	7:19	18:16	6:14	19:20			
16. So	10: 9	19:20	7:20	18:14	6:16	19:18			
17. Ne	11:32	19:57	7:22	18:12	6:17	19:17			
18. Po	12:51	20:47	7:23	18:10	6:18	19:15			
19. To	13:59	21:50	7:24	18: 9	6:20	19:13			
20. Sr	14:53	23: 4	7:26	18: 7	6:21	19:12			
21. Če	15:33	-----	7:27	18: 5	6:22	19:10			
22. Pe	16: 3	0:23	7:28	18: 3	6:24	19: 9			
23. So	16:27	1:42	7:30	18: 2	6:25	19: 7			
24. Ne	16:47	3: 0	7:31	18: 0	6:26	19: 5			
25. Po	17: 5	4:15	7:33	17:58	6:27	19: 4			
26. To	17:22	5:27	7:34	17:57	6:29	19: 3			
27. Sr	17:39	6:39	7:35	17:55	6:30	19: 1			
28. Če	17:59	7:49	7:37	17:54	6:31	19: 0			
29. Pe	18:23	9: 1	7:38	17:52	6:33	18:58			
30. So	18:51	10:11	7:40	17:50	6:34	18:57			
31. Ne	18:26	10:17	6:41	16:49	5:35	17:56			

 IZDELAVA LOVSKIH OBLEK (KROJEV)
IN KLOBUKOV PO MERI.
KAKOVOSTNO IN PO ZELO
UGODNI CENI!
PREPRIČAJTE SE SAMI!

KROJSTVO PEČOLER, s.p., Kranj
Tel.: 04/23-28-332
GSM: 031/711-055

kontaktni naslov: joze.pecoler@tele-cable.net

KOLEDAR DIVJAD 2005

Trinajst vrhunskih posnetkov naše divjadi, ki sta nam jih posredovali agenciji KODIA in FOTO SPRING MB.

Format: 34 x 48 cm + pasica za dotisk vaše firme.

CENA: 880 SIT
(Cena z 20 % DDV znaša 1.056,00 SIT.)

Poštnino zaračunamo posebej.
Enobarvni dotisk logotipa do 100 izvodov:
11.000 SIT (z 20 % DDV znaša 13.200 SIT.)

NOVOLETNE VOŠČILNICE

Jelen, raca ris, gams, poljski zajec, srnjak, jerebica, medved, fazan, lisica, divji prašiči. Format: zgibano na 11,5 x 16,5 cm

Cena posamezne voščilnice s kuverto znaša: 130 SIT.
(Cena z 20 % DDV znaša 156 SIT.)
Poštnino zaračunavamo posebej.

Albrehtova 54, 1291 Škofljica
Tel./faks: (01) 366 72 98
GSM: (051) 22 66 89
e-mail: grmi.doo@siol.net

KNJIGA FRANCETA GRMEKA IZZIV DIVJINE

Cena knjige z novoletnim popustom: 3.000 SIT.
(Cena z 8,5 % DDV znaša 3.255 SIT.)
Poštnino zaračunavamo posebej.

Rešitev križanke iz Lovca 9/04:

Vodoravno: PLANTAŽA, AERODROM, ROKE, TLO, APO, PIČA, BA, ČIK, HF, MERJASEC, ALKA, ALDO, KLAUZULA, POTUHA, DUR, PLACER, IDAHO, RIS, ANIS, SRK, VRANIČNIK, ATI, MESOJEDEC, OVADNIK, ODISEJADA, VARIOLA

Vzrejni komisiji za goniče in brak-jazbečarje

obveščata, da bo

VZREJNI PREGLED GONIČEV IN BRAK-JAZBEČARJEV

v soboto, 6. 11. 2004, ob 9. uri za gostilno NA KLANCU v Medvodah.

Vzrejnega pregleda se lahko udeležijo le psi, ki imajo opravljen PNZ in so telesno že ocenjeni.

Ljubljana
Ribji trg 3
Tel.: 01/421 41 90
Faks: 01/421 41 91
GSM: 041/618 610
E-mail: hubertus.club@iol.net

HRVAŠKA

POGONI NA DIVJE PRAŠIČE
(skupine 10 do 15 lovcev)

– v državnih loviščih že od 75 € na lovca na dan,
(povprečni odstrel 10 do 20 prašičev na skupino)

– v lovskih društvih (odstrel neomejen)
165 € na lovca na dan
(povprečni odstrel od 5 do 10 prašičev na skupino)

NI DOPLAČILA
ZA TROFEJNE MERJASEC!

MADŽARSKA

4 dni lova + jelen z rogovjem
do medalje 990 €

RUSIJA - All inclusive

6 dni + SIBIRSKI MEDVED
– lov ob brlogu 4.950 €
7 dni + EVROPSKI LOS 3.510 €
8 dni + SIBIRSKI RIS 3.495 €

Lovsko-kinološko društvo Celje in Pivovarna Laško

vabita
na tradicionalno

UPORABNOSTNO TEKMO LOVSKIH PSOV

– za prehodni pokal LKD Celje.

Tekmovanje bo v soboto, 23. 10. 2004, z začetkom ob 9. uri. Zbor bo pred lovskim domom LD Kajuh v Šmartnem v Rožni dolini.

Psi bodo tekmovali v prinašanju pernate divjadi iz vode ter v prinašanju fazana in poljskega zajca po vlečki.

Vabljeni vsi vodniki uporabnih lovskih psov.

Priporočamo, da vodniki s seboj prinesejo svojo uplenjeno divjad.

Obvezne predhodne pisne prijave pošljite do 15. 10. 2004 na naslov tajnika LKD Celje:

Slavko Vale, Kidričeva 11, 3270 Laško.

Informacije: tel.: 03/573-23-89.

Za vse tekmovalce imamo pripravljeno darilo.

Potrudili se bomo, da se boste med nami dobro počutili.

Lovsko-kinološko društvo Gorica - Nova Gorica

polet kinoloških prireditev, objavljenih že v Lovcu 2/2004, na strani 109, prireja še dodatno kinološko prireditev:

PNZ GONIČEV IN BRAK-JAZBEČARJEV,

ki bo 30. oktobra 2004.

Zborna mesto bo ob 8. uri pri lovski koči LD Dobrovo na Koradi.

Pogoji za udeležbo na prireditvi so enaki kot za druge prireditve LKD Gorica - Nova Gorica v letu 2004.

Nudimo širok izbor lovskih daljnogledov, spektivov in strelnih daljnogledov Swarovski.

SWAROVSKI

spektiv

strelni daljnogled 6x42

dvogled 7x42

Beluga, d.o.o., Ljubljana • www.beluga.si

Informacije in naročila po tel. 01/25 10 880 ali 041/ 72 60 11

Lovsko-kinološko društvo Celje prireja

DRŽAVNO IN LOKALNO TEKMO ZA ALPSKE BRAK-JAZBEČARJE.

Tekma bo 30. 10. 2004 v lovišču LD Ponikva. Zbor bo ob 8. uri pred lovskim domom LD Ponikva. Prijave sprejema Jožica Metelko - Kraševac, Zagaj 17, 3232 Ponikva.

Telefon: 041/647-216 do 15. 10. 2004

Pričakujemo vašo udeležbo!

Vrhunska kakovost - sprejemljiva cena

LOVSKI SPEKTIV SANJU 15 - 45 x 60 WP

Izjemna vidljivost v miraku • vrhunska kakovost slike • polnjen z dušikom • dolžina: 33 cm • teža: 980 g • neoprenska torbica

CENA: 64.900,00

Beluga, d.o.o. • Ljubljana

Naročila in informacije: 01/25 10 880 ali 041/ 72 60 11